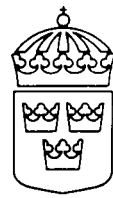

Regeringens proposition

1994/95:117

Lag om åtgärder beträffande djur och växter
som tillhör skyddade arter, m.m.

Prop.
1994/95:117

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 november 1994

Lena Hjelm-Wallén

Anna Lindh
(Miljö- och naturresursdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till lagstiftning som rör naturvård och dryckesförpackningar av aluminium.

Lagstiftningsfrågor på naturvårdsområdet

Propositionen innehåller förslag till de lagändringar som behövs för att Sverige skall kunna uppfylla sina internationella åtaganden på naturvårdsområdet. En ny lag om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter föreslås. Lagen har karaktären av en ramlag. Vidare föreslås i anslutning till den nya lagen ändringar i naturvårdslagen (1964:822) och jaktlagen (1987:259) samt en konsekvensändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor.

Den föreslagna lagstiftningen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om in- och utförsel, transport, handel, förvaring, preparering och förevisning som avser djur och växter, i den utsträckning det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden på området eller av de andra skäl som kan finnas för att skydda vilt levande djur- och växtarter.

Föreskrifter får, förutom annat, innefatta förbud mot eller krav på tillstånd eller andra särskilda villkor för sådan befattning med ägg, rom eller bon eller med annan produkt som utvunnits av skyddade djur eller växter.

Med stöd av den nya lagen kan föreskrifter meddelas som innebär att yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte bedriven handel, förevisning

och preparering av exemplar av vilt levande djur- eller växtart inte får ske utan särskilt tillstånd eller att annars särskilda villkor skall gälla för sådan verksamhet. Därigenom kan t.ex. tillståndskrav ställas för konserververksamhet och uppvisning av djur.

Lagförslaget rymmer även tillsyns- och ansvarsbestämmelser. När Sverige blir medlem i Europeiska unionen (EU) kan dessa bestämmelser även tillämpas för övervakning och sanktionering av bestämmelser i rådets förordning (EEG) nr 3626/82 av den 3 december 1982 om genomförande i gemenskapen av konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter.

Såvitt avser naturvårdslagen föreslås bl.a. ett bemyndigande att freda vilt levande exemplar av en djur- eller växtart, om det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden. Sådana djur och växter kommer att kunna fredas även om arten inte är hotad i Sverige. Obehörig befattning med exemplar av djur- eller växtarter som fredats enligt naturvårdslagen straffsanktioneras. Vidare föreslås att föreskrifter om förbud eller särskilda villkor får meddelas när det gäller utsättande av exemplar av vilt levande djur- eller växtart i naturmiljön. I lagen införs bestämmelser om områden av intresse för Europeiska gemenskapen - särskilda skyddsområden och särskilda bevarandeområden.

Jaktlagen föreslås ändrad så att ett generellt förbud mot jakt från motordrivna forskaffningsmedel införs. Lagens tillämpningsområde utvidgas till att i de fall som anges särskilt gälla också inom Sveriges ekonomiska zon samt vid jakt från svenska fartyg eller luftfartyg på det fria havet utanför den ekonomiska zonen. Vilt levande däggdjur och fåglar föreslås vara fredade inom den ekonomiska zonen, om inte annat följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som meddelats med stöd av den lagen. Vidare föreslås ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om förbud eller särskilda villkor för jakt från svenska fartyg eller luftfartyg på det fria havet utanför den ekonomiska zonen. Sådana föreskrifter får dock endast meddelas för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av vilt.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1995.

Lagstiftningsfrågor om dryckesförpackningar av aluminium

I propositionen föreslås att anmälningsskyldighet skall införas för den som efter utgången av år 1994 importerar dryck i aluminiumburk. Förslaget innebär ändring i lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium. Därutöver föreslås ändringar i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter. Förslaget om anmälningsskyldighet är föranlett av att ett inträde i Europeiska unionen samtidigt innebär ändrade gränskontroller och gränsformaliteter. Det nuvarande systemet med underrättelser från Tullverket till Jordbruksverket i fråga om import av aluminiumburk med eller utan dryck kan inte längre upprätthållas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1995.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter	6
2.2	Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)	9
2.3	Förslag till lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822)	14
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor	18
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium	19
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter	20
3	Ärendet och dess beredning	22
4	En internationellt anpassad naturvårdslagstiftning	24
4.1	De internationella överenskommelserna	24
4.2	EG-rättsakterna - en översikt	25
4.3	EG:s regelsystem	31
4.4	Internationella överenskommelser och svensk lagstiftning	32
5	Lagstiftningsfrågor på naturvårdsområdet	34
5.1	Hanterings- och förvaringsregler	34
5.2	Särskild EG- anpassning	42
5.3	Tillsyn och påföljd	44
5.4	Förverkande	46
5.5	Fredande av däggdjur och fåglar	47
5.6	Skydd för däggdjur och fåglar utanför Sveriges territorium	48
5.7	Fångstmedel och fångstmetoder	50
5.8	Fredande av vilda växter samt kräldjur, amfibier, fiskar och ryggradslösa djur	51
5.9	Utsättning av främmande djur och växter i naturmiljön	53
5.10	Skydd av naturliga livsmiljöer	55
5.11	Ikraftträdande	59
6	Lagstiftningsfrågor om dryckesförpackningar av aluminium	59
6.1	Förutsättningar vid ett medlemskap i EU	59
6.2	Gällande rätt	60

6.3	Anmälningsskyldighet vid införsel av aluminiumburkar	60
7	Författningskommentar	62
7.1	Förslaget till lag om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter	62
7.2	Förslaget till lag om ändring i jaktlagen (1987:259) . .	69
7.3	Förslaget till lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822)	72
7.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor	75
7.5	Förslaget till ändring i lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium	75
Bilaga 1	Sammanfattning av Ds 1993:64	77
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser Ds 1993:64	79
Bilaga 3	Sammanfattning av Ds 1994:87	80
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanser Ds 1994:87	81
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag avseende 2.1 - 2.4	82
Bilaga 6	Lagrådsremissens lagförslag avseende 2.5 och 2.6	96
Bilaga 7	Lagrådets yttrande över bilaga 5	100
Bilaga 8	Lagrådets yttrande över bilaga 6	109
Bilaga 9	Statens jordbruksverks yttrande avseende 6.3	110
Bilaga 10	Förteckning över remissinstanser avseende 6.3	113
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde	114
	Rättsdatablad	115

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter,

2. lag om ändring i jaktlagen (1987:259),

3. lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822),

4. lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor,

5. lag om ändring i lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar,

6. lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Vidare föreslår regeringen att riksdagen mot bakgrund av ärendets brådskande natur beslutar att begränsa motionstiden till åtta dagar.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter

Härigenom föreskrivs följande.

In- och utförsel, handel m.m.

1 § För att skydda vilt levande djur- och växtarter får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, i den mån det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden på området eller av andra skäl, meddela föreskrifter angående in- och utförsel, transport, handel, förvaring, preparering och förevisning avseende djur och växter. Föreskrifterna får också reglera motsvarande befattning med ägg, rom eller bo eller med annan produkt som utvunnits av djur eller växter.

Föreskrifter som avses i första stycket får, förutom annat, innefatta förbud mot eller krav på tillstånd eller andra särskilda villkor för sådana åtgärder som anges där.

2 § Tillstånd får inte ges till den som underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt ett tidigare meddelat tillstånd, om inte särskilda omständigheter föranleder något annat.

Tillsyn

3 § Tillsyn över efterlevnaden av föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och av villkor som meddelats med stöd av sådana föreskrifter skall utövas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer. Detta gäller också i fråga om tillsyn över efterlevnaden av rådets förordning (EEG) nr 3626/82 av den 3 december 1982 om genomförande i gemenskapen av konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter.

4 § En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen av den som yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte eller på grund av tillstånd tar sådan befattning med djur, växter, ägg, rom, bon eller produkter som avses i 1 §.

5 § En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs för efterlevnaden av föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och av villkor som meddelats med stöd av sådana föreskrifter samt för efterlevnaden av rådets förordning (EEG) nr 3626/82.

Ett föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Underlåter någon att fullgöra sina skyldigheter enligt föreskrifter eller villkor som avses i första stycket eller enligt villkor som meddelats i

samband med föreläggande, får myndigheten förordna om rättelse. Ett sådant beslut får verkställas enligt utsökningsbalken. Verkställigheten sker på den försumliges bekostnad.

6 § För tillsynen har en tillsynsmyndighet rätt till tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, fordon och fartyg som används vid yrkesmässig eller annars i förvärvssyfte bedriven verksamhet eller som omfattas av tillstånd enligt denna lag och där göra undersökningar. Vad nu sagts gäller dock inte beträffande bostäder.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för tillsynen enligt denna paragraf.

Avgifter

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för myndigheternas verksamhet.

Ansvar

8 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet tar sådan befattning med djur, växter, ägg, rom, bon eller produkter av djur eller växter

1. som strider mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 1 § eller mot ett villkor som har uppställts i samband med att ett tillstånd meddelats eller i annat beslut i enskilt fall,

2. som strider mot en bestämmelse om in- och utförsel, transport, handel och förevisning i rådets förordning (EEG) nr 3626/82.

Om ett brott enligt första stycket är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningen avsett exemplar av hotad, sällsynt eller värdefull art eller om den utförts vanemässigt eller i större omfattning.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Till ansvar enligt denna paragraf döms inte om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

9 § Till böter döms den som i en ansökan eller annan handling som ges in enligt denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen eller enligt rådets förordning (EEG) nr 3626/82, med uppsåt eller av oaktsamhet underlåter att lämna en uppgift eller lämnar en oriktig uppgift om förhållanden av betydelse för tillstånd eller tillsyn.

10 § Den som inte rättat sig efter ett vitesföreläggande enligt 5 § eller som överträtt ett vitesförbud enligt samma paragraf får inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

11 § Om någon har begått brott som avses i 8 §, skall egendom som nämns i 1 § och som gärningsmannen tagit befattning med, förklaras förverkad, om det inte är uppenbart oskäligt.

I stället för egendomen kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

12 § Fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott som avses i 8 § får förklaras förverkade, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl.

I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Tystnadsplikt

13 § Den som har tagit befattning med ärende som avses i denna lag får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han därvid fått veta om någons affärs- eller driftförhållanden.

I det allmänna verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Överklagande

14 § En myndighets beslut i särskilda fall enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Föreskrifter om överklagande av en myndighets beslut om meddelande av föreskrifter med stöd av ett bemyndigande enligt denna lag meddelas av regeringen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.
 2. Beslut om förbud, föreskrift, tillstånd, medgivande eller liknande som fattats enligt 37 och 38 § jaktlagen (1987:259) skall anses meddelat med stöd av motsvarande bestämmelse i denna lag, om inte regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer förordnar annat.

Härigenom föreskrivs i fråga om jaktlagen (1987:259)
dels att 37 och 38 §§ skall upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 37 § skall utgå,
dels att 1, 3, 31, 43-46 och 52 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 29 a, 51 a och
51 b §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Denna lag gäller viltvården, rätten till jakt och jaktens bedrivande samt frågor som har samband därmed.

Denna lag gäller viltvården, rätten till jakt och jaktens bedrivande *inom svenskt territorium* samt frågor som har samband därmed.

Lagen gäller också i de fall som anges särskilt

1. inom Sveriges ekonomiska zon,

2. beträffande jakt från svenskt fartyg på det fria havet utanför den ekonomiska zonen,

3. beträffande jakt från svenskt luftfartyg över det fria havet utanför den ekonomiska zonen.

Utöver bestämmelserna i denna lag gäller föreskrifter i andra författningar i fråga om skyddet och vården av viltet.

3 §

Viltet är fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. När viltet är fredat, gäller fredningen också dess ägg och bon.

Detta gäller även inom Sveriges ekonomiska zon.

29 a §

För att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av vilt får regeringen meddela föreskrifter om förbud mot eller särskilda villkor för jakt från

1. svenskt fartyg på det fria havet utanför Sveriges ekonomiska zon,

31 §

Jakt med skjutvapen får inte ske från motordrivna fortskaffningsmedel. Sådana fortskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för medförande av skjutvapen vid färd med motordrivna fortskaffningsmedel.

Jakt får inte ske från motordrivna fortskaffningsmedel. Sådana fortskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

43 §¹

För *jaktbrott* döms till böter eller fängelse i högst sex månader den som

1. med uppsåt eller av grov oaktsamhet olovligen jagar på annans jaktområde eller där tillägnar sig vilt eller vid jakt som sker med stöd av licens bryter mot en för jakten väsentlig bestämmelse i licensen eller

2. med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot 3 §, 31 § första stycket, 32 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 25 §, 29 § 1 eller 30 § första stycket.

För *jaktbrott* döms till böter eller fängelse i högst sex månader den som

1. med uppsåt eller av grov oaktsamhet olovligen jagar på annans jaktområde eller där tillägnar sig vilt eller vid jakt som sker med stöd av licens bryter mot en för jakten väsentlig bestämmelse i licensen eller

2. med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot 3 §, 31 § första stycket, 32 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 25 §, 29 § 1, 29 a § eller 30 § första stycket.

¹ Nuvarande lydelse enligt prop. 1994/95:23.

Om ett jaktbrott är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år.

Vid bedömandet av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1. om det avsåg ett *utrotningshotat*, sällsynt eller värdefullt vilt,

2. om det har utförts vanemäsigt eller i större omfattning,

3. om det utförts med otillåten hjälp av ett motordrivet forskaffningsmedel eller någon annan motordriven anordning.

Vid bedömandet av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1. om det avsåg ett *hotat*, sällsynt eller värdefullt vilt,

2. om det har utförts vanemäsigt eller i större omfattning,

3. om det utförts med otillåten hjälp av ett motordrivet forskaffningsmedel eller någon annan motordriven anordning.

45 §²

Till böter döms den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet

1. bryter mot 5 § andra stycket, 6 § första stycket eller 13 §,

2. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 26 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,

3. bryter mot 27 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt brottsbalken,

4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 § eller vad som åligger honom enligt 38 § andra stycket,

5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 6 § andra stycket, 29 § 4, 30 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket eller

6. bryter mot 35 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 36 §, 37 §, 38 § första stycket, 40 § första stycket eller 41 § första stycket.

Till böter döms den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet

1. bryter mot 5 § andra stycket, 6 § första stycket eller 13 §,

2. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 26 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,

3. bryter mot 27 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt brottsbalken,

4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 §,

5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 6 § andra stycket, 29 § 4, 30 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket eller

6. bryter mot 35 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 36 §, 40 § första stycket eller 41 § första stycket.

² Senaste lydelse 1991:310.

Nuvarande lydelse enligt prop. 1994/95:23.

Den som med uppsåt bryter mot 34 § döms till böter.
I ringa fall skall inte dömas till ansvar enligt denna paragraf.

Prop. 1994/95:117

46 §³

Den som obehörigen tar befattning med vilt som han vet eller har skäligen anledning anta har dödats eller åtkommit genom jaktbrott, döms för jakthäleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Vid bedömandet av om brottet är grovt skall särskilt beaktas sådana omständigheter som anges i 44 § andra stycket 1 och 2.

Till ansvar enligt denna paragraf döms inte om gärningen är belagd med straff i lagen (1994:000) om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter.

51 a §

Den som har begått brott enligt denna lag inom Sveriges ekonomiska zon döms vid svensk domstol, även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken inte är tillämplig.

51 b §

Om ett brott enligt denna lag har förövats inom den ekonomiska zonen, får åtal för brottet väckas vid den tingsrätt vars domkrets är närmast den plats där brottet förövades.

52 §

Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter eller beslut som avses i 6 § andra stycket, 23-26, 29 och 30 §§, 31 § andra och tredje styckena, 36 och 37 §§, 38 § första stycket, 40 § första och andra styckena, 41 § första stycket 2, 48 § andra stycket och 50 §.

Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter eller beslut som avses i 6 § andra stycket, 23-26, 29, 29 a och 30 §§, 31 § andra och tredje styckena, 36 §, 40 § första och andra styckena, 41 § första stycket 2, 48 § andra stycket och 50 §.

³ Nuvarande lydelse enligt prop. 1994/95:23.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

2. 45 § i dess äldre lydelse gäller fortfarande i fall då någon före ikraftträdandet har underlåtit att fullgöra vad som ålegat honom enligt 38 § andra stycket eller brutit mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 37 § eller 38 § första stycket.

3. Beslut om förbud, föreskrift, tillstånd, medgivande eller liknande som fattats enligt 37 och 38 § skall anses meddelat med stöd av motsvarande bestämmelse i lagen (1994:000) om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter, om inte regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer förordnar annat.

2.3 Förslag till lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822)

Härigenom föreskrivs i fråga om naturvårdslagen (1964:822)¹
dels att 12 och 14 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas sju nya paragrafer, 14 a-c, 19 a-c och 37 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

12 §
Länsstyrelsen får i särskilda fall *medgiva* undantag från meddelade reservatföreskrifter. Om synnerliga skäl *äro därtill*, får myndighet som meddelat beslut enligt 7-10 §§ helt eller delvis upphäva beslutet.

Meddelas beslut enligt första stycket för att lämna rum för arbetsföretag, *äger* länsstyrelsen föreskriva att företaget skall bekosta särskild undersökning av naturreservatet eller *särskild åtgärd* för att bevara det eller på annat sätt gottgöra intrånget i naturvårdsintresset.

14 §
Är fara att en växtart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela förbud att inom landet eller en del av landet ta bort eller skada en växt av den arten där den växer vilt.

Är fara att en djurart kan komma att försvinna, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela förbud att inom landet eller del av landet döda, skada eller fånga

Föreslagen lydelse

12 §
Länsstyrelsen får i särskilda fall *medge* undantag från meddelade reservatföreskrifter. Om *det finns* synnerliga skäl, får *den* myndighet som meddelat beslut enligt 7-10 §§ helt eller delvis upphäva beslutet.

Meddelas beslut enligt första stycket för att lämna rum för arbetsföretag, *får* länsstyrelsen föreskriva att företaget skall bekosta *en* särskild undersökning av naturreservatet eller *särskilda åtgärder* för att bevara det eller på annat sätt gottgöra intrånget i naturvårdsintresset.

Ett beslut enligt första stycket som avser en skyddad våtmark får meddelas endast om intrånget i naturvårdsintresset i skäligen utsträckning gottgörs.

14 §
Finns det risk för att en växtart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring *eller krävs det för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av en vilt levande växtart*, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela *föreskrifter om* förbud att inom landet eller en del av landet ta bort eller skada *eller ta frö från* en växt av den arten där den växer vilt.

¹ Lagen omtryckt 1991:641.

vilt levande djur av den arten, om det inte sker till försvar mot angrepp på person eller egendom, samt att ta bort eller skada ett sådant djurs ägg, rom eller bo. Beträffande djur, vars dödade eller fångande är att hänföra till jakt eller fiske, gäller särskilda bestämmelser.

Behövs utöver förbud enligt första eller andra stycket eller fredning enligt jaktlagstiftningen särskilt skydd för djur- eller växtart inom visst område, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som inskränker rätten till jakt eller fiske eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området.

14 a §

Finns det risk för att en djurart kan komma att försvinna eller krävs det för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av vilt levande djurart, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om förbud att inom landet eller del av landet döda, skada eller fånga vilt levande djur av den arten, om det inte sker till försvar mot angrepp på person eller värdefull egendom, samt att ta bort eller skada ett sådant djurs ägg, rom eller bo.

Särskilda bestämmelser gäller om att döda eller fånga djur, när åtgärden är att hänföra till jakt eller fiske.

14 b §

Om det, utöver förbud enligt 14 eller 14 a § eller fredning enligt jaktlagstiftningen, behövs särskilt skydd för en djur- eller

växtart inom ett visst område, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som inskränker rätten till jakt eller fiske eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området.

14 c §

Till skydd för vilt levande djur och växtarter eller naturmiljön får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om förbud mot eller särskilda villkor för att sätta ut exemplar av sådan art i naturmiljön.

Vad som sägs i första stycket gäller inte när föreskrifter som avses där finns i annan lag.

19 a §

En förteckning över sådana områden som bör beredas skydd i enlighet med Sveriges internationella åtaganden om skydd av naturområden skall upprättas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Av förteckningen skall framgå vilket områdesskydd och vilka skyddsföreskrifter i övrigt som ansetts behövliga för att de internationella åtagandena skall uppfyllas.

Ett område som tagits upp i en förteckning enligt första stycket skall så snart som möjligt ges nödvändigt skydd i enlighet med 4, 5, 7, 8, 10, 14 b, 19 eller 20 §.

19 b §

Regeringen får förklara ett område som tagits upp i förteckningen enligt 19 a § som särskilt skyddsområde.

Ett område som av Europeiska ekonomiska gemenskapen utpekats som ett område av intres-

19 c §

*För ett område som förklarats
som särskilt skyddsområde eller
som särskilt bevarandeområde
enligt 19 b § får beslut enligt 7,
8, 10, 14 b, 19 eller 20 § helt
eller delvis upphävas endast
efter tillstånd av regeringen*

37 b §

*Till böter eller fängelse i högst
sex månader döms den som
obehörigen tar befattning med
exemplar av en djur- eller
växtart, ägg, rom eller bon som
gärningsmannen vet eller har
skälig anledning anta har åt-
kommit genom brott mot före-
skrift som meddelats med stöd
av 14 eller 14 a §.*

*Om brottet är att anse som
grovt, döms till fängelse i högst
två år. Vid bedömning av om
brottet är grovt skall särskilt
beaktas om gärningen avsåg
exemplar av en hotad, sällsynt
eller värdefull art eller om den
utförts vanemässigt eller i större
omfattning.*

*Till ansvar enligt denna para-
graf döms inte om gärningen är
belagd med straff i lagen
(1994:000) om åtgärder beträf-
fande djur och växter som till-
hör skyddade arter.*

*Exemplar, ägg, rom eller bon
som någon tagit befattning med
genom brott som avses i första
stycket skall förklaras förverkade
om det inte är uppenbart oskä-
ligt. I stället för egendomen kan
dess värde helt eller delvis
förklaras förverkat.*

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen får, med den begränsning som följer av 2 §, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, av särskilda handelspolitiska skäl eller av hänsyn till behov att trygga kvaliteten hos produkter av visst slag, till hälsovården, miljövården, växtskyddet, skyddet mot djursjukdomar eller skyddet för utrotningshotade eller sällsynta arter av djur eller växter eller till kontrollen av materiel som kan få militär användning.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Regeringen får, med den begränsning som följer av 2 §, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, av särskilda handelspolitiska skäl eller av hänsyn till behov att trygga kvaliteten hos produkter av visst slag, till hälsovården, miljövården, växtskyddet, skyddet mot djursjukdomar eller till kontrollen av materiel som kan få militär användning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

¹ Senaste lydelse 1987:263.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium

dels att 4 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 2 a och 3 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Den som yrkesmässigt importerar aluminiumburkar med eller utan dryck skall anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

3 a §

Regler för uttag av sådana avgifter som avses i 3 § finns i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

4 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 2 § eller åsidosätter villkor som har meddelats för tillstånd enligt 2 § eller bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 § döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1. bryter mot 2 § eller åsidosätter villkor som har meddelats för tillstånd enligt 2 §,

2. bryter mot 2 a §,

3. bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 §, eller

4. lämnar oriktig uppgift om förhållanden som är av betydelse i handling som avges till ledning vid fastställande av avgift.

Till ansvar enligt första stycket döms inte, om ansvar för gärningen kan ådömas enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter skall ha följande lydelse.

*Lydelse enligt
prop. 1994/95:56*

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller för skatter och avgifter som tas ut enligt

1. lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster, lagen (1941:251) om särskild varuskatt, lagen (1957:262) om allmän energiskatt, lagen (1961:372) om bensinskatt, lagen (1961:394) om tobaksskatt, lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam, lagen (1972:820) om skatt på spel, lagen (1973:37) om avgift på vissa dryckesförpackningar, lagen (1973:1216) om särskild skatt för oljeprodukter och kol, bilskrotning-lagen (1975:343), lagen (1977:306) om dryckesskatt, lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon, lagen (1978:144) om skatt på vissa resor, lagen (1982:691) om skatt på vissa kassetband, lagen (1982:1200) om skatt på videobandspelare, lagen (1982:1201) om skatt på viss elektrisk kraft, lagen (1983:1053) om skatt på omsättning av vissa värdepapper, lagen (1983:1104) om särskild skatt för elektrisk kraft från kärnkraftverk, lagen (1984:351) om totalisatorskatt, lagen (1984:355) om skatt på vissa dryckesförpackningar, lagen (1984:405) om stämpelskatt på aktier, lagen (1984:410) om avgift på bekämpningsmedel, lagen (1988:1567) om miljöskatt på inrikes flygtrafik, lagen (1990:582) om koldioxidskatt, lagen (1990:587) om svavelskatt, 2 § första stycket 6 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel, lagen (1990:662) om skatt på vissa premiebetalningar, lagen (1990:1087) om lagerskatt på vissa oljeprodukter, lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m., lagen (1991:1482) om lotteriskatt, lagen (1991:1483) om skatt på vinstsparande m.m., lagen (1992:1479) om lagerskatt på viss bensin, lagen (1992:1438) om dieseloljeskatt och användning av vissa oljeprodukter, lagen (1992:1439) om lagerskatt på dieselolja, lagen (1994:000) om

¹ Senaste lydelse 1993:853.

tobaksskatt, lagen (1994:000) om alkoholskatt, lagen (1994:000) om skatt på energi.

2. lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område, lagen (1974:226) om prisreglering på fiskets område, lagen (1984:409) om avgift på gödselmedel, lagen (1990:615) om avgifter på vissa jordbruksprodukter m.m., lagen (1990:616) om införande av lagen (1990:615) om avgifter på vissa jordbruksprodukter m.m.

2. lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område, lagen (1974:226) om prisreglering på fiskets område, lagen (1984:409) om avgift på gödselmedel, lagen (1990:615) om avgifter på vissa jordbruksprodukter m.m., lagen (1990:616) om införande av lagen (1990:615) om avgifter på vissa jordbruksprodukter m.m., *lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium.*

Har i författning som anges i första stycket eller i författning som utfärdats med stöd av sådan författning lämnats bestämmelse som avviker från denna lag gäller dock den bestämmelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Lagstiftningsfrågor på naturvårdsområdet

I enlighet med riksdagens ställningstagande i anslutning till 1991 års miljöpolitiska proposition har de internationella överenskommelser på naturvårdens område som Sverige är part i samt EG:s motsvarande rättsakter kartlagts.

Inom Miljö- och naturresursdepartementet har som resultat av detta arbete upprättats dels en promemoria (Ds 1993:64) Regler om handel med skyddade djur- och växtarter m.m., dels en promemoria (Ds 1994:87) Naturvårdslagen och EU - förslag till lagändringar inför ett svenskt medlemskap.

I den förstnämnda promemorian redovisas i allt väsentligt internationella konventioner och EG-regler inom naturvårdens område och lämnas förslag till regeländringar. Lagförslagen är där utformade på ett sådant sätt att den föreslagna lagstiftningen kan träda i kraft oberoende av om Sverige är medlem i EU eller inte. De i promemorian lämnade förslagen avser en ny lag om handel med skyddade djur- och växtarter m.m., ändringar i jaktlagen (1987:259), ändringar i naturvårdslagen (1964:822) och i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor. En sammanfattning av promemorian återfinns i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Miljö- och naturresursdepartementet (dnr M93/4225/1).

I den sistnämnda promemorian föreslås att Sverige med iakttagande av de EG-direktiv och -förfordningar som inte tillgodosetts genom promemorian Regler om handel med skyddade djur- och växtarter m.m. inför den ytterligare reglering som behövs om Sverige skulle bli medlem i EU. Det gäller komplettering av bestämmelserna om tillsyn och ansvar i den ovannämnda lagen om handel med skyddade djur- och växtarter m.m och vissa ändringar i naturvårdslagen om skyddade områden och om föreskrifter för sådana områden. En sammanfattning av promemorian återfinns i *bilaga 3*. Även den promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i departementet (dnr M94/3014/1). När Sverige blir medlem i EU innebär det att svenska regler inom naturvårdens område måste utformas i enlighet med det regelverk som gäller inom EU.

I denna proposition lämnas förslag till en ny lag om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter, förslag till ändringar i jaktlagen, naturvårdslagen och lagen med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor.

En arbetsgrupp inom regeringskansliet avgav i november 1993 en rapport Gränskontroller och gränsformaliteter i ett EG/EU-medlemskapsperspektiv. Mot bakgrund av den redovisning som gjordes i rapporten beslutade regeringen i maj 1994 att lämna uppdrag till bl.a. berörda miljömyndigheter att inom sitt respektive verksamhetsområde lämna förslag till ändrade miljöregler. Reglerna skall behandla sådana fall när nu gällande föreskrifter kräver sådana gränskontroller vid EU:s inre gränser som inte kan upprätthållas vid ett svenskt medlemskap i EU. Statens jordbruksverk fick således i uppdrag att se över och lämna förslag till ändringar i bl.a. förordningen (1983:847) om avgift vid införsel av aluminiumburkar. Jordbruksverket har redovisat sitt uppdrag i juni 1994 och samtidigt lämnat förslag till ny lagstiftning inom området. Jordbruksverkets yttrande finns i *bilaga 9*.

Miljö- och naturresursdepartementet inbjöd Jordbruksverket samt berörda företag och organisationer till ett möte i oktober 1994 med anledning av förestående ändringar. Deltagarna fick inför mötet ta del av såväl Jordbruksverkets förslag som ett inom Miljö- och naturresursdepartementet upprättat förslag. Det sistnämnda förslaget stämmer i princip överens med förslaget i denna proposition. En förteckning över inbjudna till och närvarande vid mötet finns i *bilaga 10*. En sammanställning av framförda synpunkter finns tillgänglig i departementet, dnr M/94/2962/1.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 5 november 1994 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 5*. Lagrådet har yttrat sig över dessa förslag. Yttrandet finns i *bilaga 7*. Lagrådet har anmärkt på lagens rubrik och den närmare utformningen av vissa paragrafer i den nya lagen och en del av övriga lagförslag. Lagens rubrik är utformad i enlighet med Lagrådets förslag. Regeringen kommer i det följande att under de berörda avsnitten närmare återkomma till Lagrådets förslag och synpunkter i denna del. Som framgår av det följande ansluter regeringen i allt väsentligt till vad Lagrådet har anfört. Vissa redaktionella ändringar har gjorts i lagtexterna.

Regeringen beslutade vidare den 10 november 1994 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 6*.

Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 8*.

4.1 De internationella överenskommelserna

Det finns ett femtiotal internationella avtal eller konventioner som mer eller mindre direkt berör skyddet av vilt levande djur och växter samt skyddet av naturliga livsmiljöer. Skyddsåtagandena i dessa avtal är minimiåtaganden, dvs. enskilda avtalsparter får införa strängare skyddsåtgärder än de som följer av avtalen. Fram till mitten av 1900-talet rörde sig avtalen uteslutande om skydd av fåglar samt reglering av valfångst.

I promemorian Regler om handel med skyddade djur- och växtarter m.m. finns en utförlig genomgång av konventionerna. Eftersom två konventioner är mer centrala än de övriga återges dessa kortfattat i det följande. Det är dels den *Internationella konventionen om fågelsskydd* (SÖ 1963:39), den s.k. fågelsskyddskonventionen, dels *Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö* (SÖ 1983:30), Bernkonventionen.

Fågelsskyddskonventionen undertecknades i Paris år 1950. Den är uppbyggd på principen att alla i vilt tillstånd levande fåglar bör skyddas åtminstone under fortplantningstiden. Flyttfåglar bör dessutom skyddas under den tid då de återvänder till sina boplatser. De fågelarter som hotas av utrotning eller som är vetenskapligt intressanta bör skyddas under hela året. I konventionen finns bestämmelser bl.a. om förbud mot kommersiell hantering av fåglar som fångats eller dödats i strid mot konventionens bestämmelser samt om förbud att hålla fågel i fångenskap under den för arten gällande fridlysningstiden. Vidare finns i konventionen uppräknade ett antal jaktmetoder som skall vara förbjudna därför att de orsakar förstörelse eller massfångst av fåglar eller tillfogar fåglarna onödigt lidande.

Bernkonventionen undertecknades år 1979 och trädde i kraft i juni 1982. I augusti 1993 hade 28 stater däribland Sverige samt EG ratificerat konventionen. Bernkonventionen har som mål att skydda vilt levande djur och växter och deras biotoper, särskilt de arter och biotoper vars skydd kräver samarbete mellan flera stater. Särskild uppmärksamhet ägnas utrotningshotade och sårbara arter, framförallt endemiska arter, samt hotade miljöer. Nödvändiga åtgärder skall vidtas för att bevara beståndet av vilt levande djur och växter på en nivå som motsvarar ekologiska, vetenskapliga och kulturella krav.

Lagstiftning eller andra åtgärder skall vidtas för att skydda speciellt skyddsvärda växter (konventionens bilaga I), speciellt skyddsvärda djur (bilaga II), skyddsvärda djur (bilaga III) samt de speciellt skyddsvärda växternas och djurens livsmiljöer och hotade livsmiljöer. Bilagorna II och III upptar däggdjur, fåglar, kräldjur och amfibier. Bilaga IV är en lista över medel och metoder som inte får användas för att döda, fånga eller på annat sätt utnyttja däggdjur eller fåglar.

Inom EG finns ett flertal rättsakter som berör skyddet av vilda djur- och växtarter. Redovisningen av EG-rättsakterna i de två promemoriorna som ligger till grund för de förslag som läggs fram har inte gjorts samlad. Bestämmelserna har återgetts under olika avsnitt. För att skapa en bättre överblick över rättsakterna lämnas här en samlad genomgång av dessa.

EG-rådet har godkänt en rad internationella miljökonventioner, däribland *Bernkonventionen och konventionen om skydd av flyttande vilda djur* (SÖ 1983:37), *Bonnkonventionen*. Enligt *rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar* och *rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter* åligger det medlemsstaterna att införa lagstiftning som uppfyller EG:s åtaganden enligt Bern- och Bonnkonventionerna. Trots att EG som organisation inte är part i *konventionen angående våtmarker av internationell betydelse i synnerhet såsom livsmiljö för våtmarksfåglar* (SÖ 1975:76), *Ramsarkonventionen* eller *våtmarkskonventionen*, åläggs medlemsstaterna i de ovan nämnda direktiven även att införa lagstiftning som uppfyller den konventionens bestämmelser. T.ex. skall sådana områden som skall utpekas som Ramsar-områden enligt konventionen även skyddas enligt EG:s direktiv om bevarande av vilda fåglar.

I *rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar* (fågeldirektivet) finns regler till skydd för samtliga vilda fågelarter som naturligt förekommer inom EG-staternas europeiska territorium (dock ej Grönland). Skyddet gäller för fåglar samt för deras ägg, reden och boplatser. Direktivet förpliktar medlemsstaterna att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla fågelpopulationen på en nivå som uppfyller ekologiska, vetenskapliga och kulturella krav och samtidigt tar hänsyn till ekonomiska krav och rekreationsbehov.

Till direktivet hör fem bilagor. Bilaga I upptar en förteckning över fågelarter vars överlevnad och fortplantning skall säkerställas genom att särskilda åtgärder vidtas för att bevara deras livsmiljö. I bilaga II anges de fågelarter som får jagas i enlighet med bestämmelser i nationell lagstiftning. Vissa arter får jagas i samtliga medlemsstater, resten bara i de i bilagan uppräknade staterna. De fågelarter som anges i bilaga III får, under vissa angivna förutsättningar, hanteras kommersiellt. Bilaga IV är en förteckning över förbjudna jaktmetoder och jaktmedel. I bilaga V anges ämnesområden för medlemsstaternas forskning och arbete beträffande fåglar.

Medlemsstaterna skall införa ett generellt system för skydd av de vilda fågelarterna som finns inom EG-staternas europeiska territorium. Det skall vara förbjudet att avsiktligt döda eller fånga fåglarna, avsiktligt förstöra, skada eller bortföra fåglarnas bon och ägg. Det skall också vara förbjudet att samla in fågelägg i naturen, även om de är tomma. Medlemsstaterna skall vidare förbjuda avsiktlig betydande störning av fåglarna särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid. Förbud

skall även införas mot att förvara sådana fåglar som inte får jagas eller fångas.

De arter som anges i direktivets bilaga II får jagas inom gemenskapen i enlighet med nationell lagstiftning. Medlemsstaterna skall dock säkerställa att jakten på dessa arter inte äventyrar skyddet av arterna i deras utbredningsområden. De arter som anges i bilaga II/1 får jagas inom medlemsstaternas europeiska territorier. De arter som anges i bilaga II/2 får endast jagas i vissa, i bilagan särskilt angivna, medlemsstater. Vidare anges i direktivet vissa allmänna grundsatser som den nationella jaktlagstiftningen skall uppfylla. Medlemsstaterna skall bl.a. tillse att de i den nationella lagstiftningen inte medger fågeljakt under häcknings- eller uppfödningssäsongerna eller jakt på flyttfåglar i samband med fåglarnas återvändande till häckningsplatserna. Därutöver skall försäljning, transport eller förvaring för försäljning och salubjudande av levande eller döda fåglar förbjudas. Förbudet skall gälla fåglar och produkter av fåglar som naturligt förekommer i någon medlemsstat. Undantag från förbudet regleras i direktivsbilaga III.

Medlemsstaterna skall förbjuda användning av samtliga storskaliga eller icke selektiva jaktmedel eller jaktmetoder. Medel eller metoder som kan orsaka lokal utrotning av en fågelart skall också förbjudas. Särskilt gäller detta de jaktmedel och jaktmetoder som anges i direktivets bilaga IV a och som är i det närmaste identisk med bilaga IV till Bernkonventionen. Enligt anslutningsavtalet får dock Sverige fortsätta att bedriva fågel fångst med snara norr om 58 breddgraden nordlig bredd även vid ett svenskt medlemskap. I direktivets bilaga IV b förbjuds användning av flygplan och motordrivna fordon vid fågeljakt. Vidare förbjuds, med vissa undantag för jakt på öppna havet, jakt från motorbåtar som kan framföras med hög hastighet.

Medlemsstaterna får medge undantag från fredandebestämmelserna och från bestämmelser om fångstmedel och fångstmetoder och om handel och hantering av fåglar. En grundläggande förutsättning för ett undantag är att det inte finns någon annan lämplig lösning. Undantag får medges med hänsyn till människors hälsa och säkerhet eller flygsäkerheten. Vidare får undantag medges för att undvika allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten eller för att skydda flora och fauna. Medlemsstaterna får vidare medge undantag för forsknings- och undervisningsändamål samt för inplantering och återinplantering. Slutligen får medlemsstaterna medge undantag för fångst, hållande i fångenskap eller annan förnuftig användning av vissa fåglar i litet antal under förutsättning att detta sker under strängt kontrollerade förhållanden och på en selektiv grund. I föreskrifter skall anges de arter som får omfattas av undantag samt de medel, arrangemang eller metoder som får tillåtas vid jakten. Vidare skall i dessa föreskrifter anges under vilka förutsättningar, vilka tider och inom vilka områden jakten får tillåtas. I föreskrifterna skall även anges den myndighet som får bestämma om förutsättningarna för jakten är uppfyllda, de medel, arrangemang och metoder som får användas samt inom vilka gränser och av vem jakten får bedrivas.

Vidare åläggs medlemsstaterna att tillse att införandet av fågelarter som inte förekommer i vilt tillstånd inom medlemsstaternas europeiska territorium inte menligt inverkar på den lokala floran och faunan.

Medlemsstaterna skall bevaka att populationen av samtliga europeiska fågelarter upprätthållas på önskad nivå. Medlemsstaterna skall därför vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bevara, upprätthålla eller återställa en till arealen tillräckligt stor och skiftande livsmiljö för fåglarna. Åtgärderna skall i första hand innebära att skyddade områden upprättas samt att livsmiljöer skapas eller återställs. Underhåll och skötsel av den naturliga livsmiljön inom och utanför de skyddade områdena skall ske i enlighet med de ekologiska behov som föreligger.

Särskilda bevarandeåtgärder skall vidtas beträffande livsmiljön för de fåglar som förtecknats i direktivets bilaga I för att säkerställa fåglarnas överlevnad och fortplantning inom det område där de förekommer. Medlemsstaterna skall även vidta liknande bevarandeåtgärder beträffande livsmiljön för andra regelbundet förekommande flyttfåglar. Därvid skall beaktas behovet av skydd för häcknings-, ruggnings- och övervintringsområden. Särskild vikt skall läggas vid skyddet av våtmarker och särskilt sådana av internationell betydelse. När åtgärderna vidtas skall särskilt beaktas om arterna är utrotningshotade eller anses som sällsynta på grund av små populationer eller begränsad lokal utbredning. Även det förhållandet att arterna är känsliga för förändringar i sin livsmiljö skall särskilt beaktas. Vidare skall särskilt beaktas arter som kräver speciell uppmärksamhet på grund av den särskilda beskaffenheten av deras livsmiljö. Medlemsstaterna skall klassificera de områden som behövs för att bevara de fågelarter som förtecknats i bilaga I som särskilda skyddsområden.

Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter kallas i vardagligt tal för art- och habitatdirektivet. Syftet med direktivet är att bidra till att säkerställa biologisk mångfald genom att bevara naturliga livsmiljöer samt vilt levande djur och växter i medlemsstaternas europeiska territorier. Hotade livsmiljöer och arter är en del av gemenskapens naturliga arv och hoten mot dem är ofta av gränsöverskridande natur varför det ansetts nödvändigt att vidta åtgärder på gemenskapsnivå för att bevara dem.

De åtgärder som vidtas skall bidra till att bibehålla eller återuppbygga en gynnsam bevarandestatus beträffande naturliga livsmiljöer och vilt levande djur och växter av intresse för gemenskapen. Åtgärderna skall vidtas med beaktande av ekonomiska, sociala och kulturella förutsättningar samt regionala och lokala särdrag.

Till direktivet hör sex bilagor. Bilaga I upptar för gemenskapen intressanta naturliga livsmiljöer som behöver skyddas genom särskilda bevarandeområden. I bilaga II finns förtecknade för gemenskapen intressanta djur- och växtarter som behöver skyddas genom att särskilda bevarandeområden inrättas. Bilaga III upptar de kriterier som skall användas för att identifiera och välja ut områden som är av intresse för gemenskapen och lämpliga att utpeka som särskilda bevarandeområden. I bilaga IV förtecknas för gemenskapen intressanta djurarter och växtarter som behöver strängt skydd. Bilaga V utgörs av en förteckning

över för gemenskapen intressanta arter av djur och växter som kan behöva skyddas genom särskilda skötselåtgärder. Bilaga VI utgörs av en förteckning över medel, metoder och transportmedel som inte får användas när arter i bilagorna IV och V fångas och dödas. I bilagorna II, IV och V finns arter av däggdjur, reptiler, amfibier, fiskar, ryggradslösa djur samt växtarter.

Områden som är av intresse för gemenskapen skall enligt direktivet anges. Dessa områden skall tillsammans med de särskilda skyddsområden som medlemsstaterna utpekat i enlighet med fågeldirektivet ingå i ett sammanhängande europeiskt nätverk benämnt Natura 2000.

Medlemsstaterna skall på grundval av de kriterier som anges i bilaga III till direktivet upprätta en förteckning över de områden i respektive stat som innehåller sådana typer av naturliga livsmiljöer som förtecknats i bilaga I till direktivet och de områden där inhemska arter som är förtecknade i bilaga II finns. Förteckningen skall senast i maj 1995 överlämnas till EG-kommissionen. Kommissionen skall därefter i samråd med medlemsstaten upprätta ett förslag över vilka områden i medlemsstatens förteckning som är av intresse för gemenskapen. På grundval av denna förslagslista fastställer kommissionen vilka områden som anses vara av intresse för gemenskapen. En medlemsstat är förpliktad att förklara ett sådant utpekat område som särskilt bevarandeområde och bereda området erforderligt skydd.

Åtgärder för att skydda de särskilda bevarandeområdena skall om det bedöms lämpligt innefatta skötselplaner. Sådana planer kan vara speciellt utarbetade för områdena eller ingå i andra utvecklingsplaner. Vidare skall områdena skyddas genom lämpliga bindande rättsregler, administrativa åtgärder eller avtal. Vidtagna åtgärder skall överensstämma med de ekologiska behoven för de livsmiljöer, djurarter och växtarter som skall skyddas. Försämring av de livsmiljöer som skall bevaras och icke obetydlig störning av de arter för vilkas skull områdena utpekats skall undvikas av medlemsstaterna. Redan när området av gemenskapen utpekats som område av intresse för gemenskapen skall medlemsstaten bereda området visst skydd.

De särskilda skyddsområden som fastställts i enlighet med fågeldirektivet skall åtnjuta samma skydd som de särskilda bevarandeområdena.

Ett system skall inrättas för att övervaka bevarandestatusen beträffande de naturliga livsmiljöer och de arter som täcks av direktivet. Övervakningen skall särskilt omfatta sådana områden som enligt direktivet är prioriterade livsmiljöer samt de vilt levande djur- och växtarter som enligt direktivet är prioriterade arter.

I bilaga IV a anges för gemenskapen intressanta djurarter som behöver strängt skydd. Bland de djur som är upptagna i bilagan finns olika arter av däggdjur, reptiler, amfibier, fiskar och ryggradslösa djur. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att införa ett system som medför strängt skydd för de djurarter som är förtecknade i bilaga IV a. Inom djurens naturliga utbredningsområde skall det vara förbjudet att med avsikt fånga eller döda vilda exemplar av dessa arter. Avsiktlig störning av dessa arter, speciellt under reproduktionstiden eller övervintringen skall förbjudas. Det skall också vara förbjudet att

avsiktligt förstöra eller ta ägg från vilda exemplar samt att försämra eller förstöra reproduktionsområden.

Medlemsstaterna skall skydda de växtarter som är förtecknade i bilaga IV b. Avsiktlig plockning, insamling, slagning, uppdragning med rötterna eller förstöring av sådana växter inom artens naturliga utbredningsområde skall vara förbjudet.

Beräffande exemplar av de på bilaga IV förtecknade djur- och växtarterna som tagits från naturen skall medlemsstaterna förbjuda förvaring, transport och försäljning eller byte, eller utbudande för försäljning eller byte med undantag för sådana exemplar som tagits lagligt innan direktivet genomfördes.

Bilaga V till direktivet är en förteckning över för gemenskapen intressanta djur- och växtarter. Skötselåtgärder som innefattar reglering av att ta och utnyttja sådana arter kan behöva vidtas.

I direktivets bilaga VI anges de medel och metoder som inte får användas när exemplar av vilda djur som anges i direktivets bilaga IV a eller V a fångas eller dödas. Medlemsstaterna skall förbjuda användningen av alla icke selektiva åtgärder som kan orsaka lokalt försvinnande av eller allvarlig störning av sådana arter. Detta gäller särskilt för användning av de metoder som anges i direktivets bilaga VI a vid däggdjursjakt respektive fiske samt alla former av jakt från transportmedel som anges i bilaga VI b. Direktivets bilaga VI är i det närmaste identiskt med Bernkonventionens bilaga IV.

Medlemsstaterna får medge undantag från direktivets skyddsbestämmelser på motsvarande sätt och grund som enligt fågeldirektivet.

Medlemsstaterna skall studera om det är önskvärt att återinplantera sådana inhemska arter som är förtecknade i bilaga IV som en åtgärd för att bevara arten. Avsiktlig utsättning i naturmiljön av sådana arter som inte är inhemska skall regleras så att inte nackdel uppstår för naturliga livsmiljöer inom artens utbredningsområde eller för vilt levande inhemska djur eller växter. Om medlemsstaten anser det nödvändigt skall den förbjuda sådan utsättning.

Skyddet av valarna har stärkts genom *rådets förordning (EEG) nr 348/81 av den 20 januari 1981 om gemensamma regler för import av produkter från djur av ordningen Cetacea (valar)*. Genom förordningen infördes krav på tillstånd för import (importlicens) avseende vissa valprodukter uppräknade i bilaga och definierade i den gemensamma tulltaxan. Importlicens får inte utfärdas för produkter som skall användas för kommersiella ändamål. Medlemsstaterna kan gå längre och skydda andra valprodukter så länge åtgärderna inte skapar handelshinder som strider mot Romfördraget. En särskild kommitté med representanter från medlemsstaterna har upprättats för att pröva frågor som rör tillämpningen av förordningen.

EG som organisation är inte part i *konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter*, CITES, men har ansökt om att bli part. Vid ett konventionsmöte i Gabarone, Botswana, år 1983 beslöt att EG skulle få bli konventionspart. Beslutet har ännu inte trätt i kraft eftersom ett tillräckligt antal stater ännu inte godkänt det. Sverige godkände beslutet i februari 1993. Eftersom flerta-

let av EG:s medlemsstater är parter i CITES har EG ändå reglerat handeln mellan medlemsstaterna i enlighet med konventionen. Detta har skett genom *rådets förordning (EEG) nr 3626/82 av den 3 december 1982 om genomförande i gemenskapen av konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter* (EG:s CITES-förordning). Konventionen skall gälla inom hela gemenskapen enligt de villkor som fastställs i förordningen. Hänsyn skall tas till konventionens mål och principer vid tillämpningen av förordningen.

Förordningen skall säkra en enhetlig tillämpning inom gemenskapen av vissa handelspolitiska instrument. Åtgärder som berör tillämpning av konventionen inom handeln får inte påverka den fria rörligheten för varor inom gemenskapen och skall endast gälla för handel med tredje land. I förordningen finns en förteckning över de delar och produkter av djur eller växter som omfattas av förordningen. Förordningens bestämmelser innehåller i vissa fall krav på strängare skyddsåtgärder än konventionen. Enligt förordningen krävs t.ex. att importlandet utfärdar ett eget importtillstånd eller importcertifikat för alla CITES-arter och inte bara som anges i konventionen för exemplar av de arter beträffande vilka handel enligt konventionen regleras strängast (bilaga I-arter).

Även i övrigt behandlas i förordningen vissa arter som är upptagna i konventionens bilaga II eller III lika strängt som de arter som är upptagna i bilaga I. Handel, även inom medlemsstaterna, är förbjuden med de arter som upptas i konventionens bilaga I samt med vissa arter upptagna i konventionens bilaga II eller III.

Medlemsstaterna får vidta strängare åtgärder än de som fastställs enligt förordningen. Genom förordningen införs ett gemensamt förfarande för att utfärda och visa upp tillstånd för att exportera, reexportera, importera och från havet föra in exemplar av de arter som omfattas av konventionen. Medlemsstaterna skall utse administrativa och vetenskapliga myndigheter för tillämpningen av förordningen. Varje medlemsstat skall, med vissa undantag, godta av behöriga myndigheter i andra medlemsstater fattade beslut och utfärdade tillstånd och certifikat. Märkningar, plomberingar och stämplor som används för att identifiera varor skall vara enhetliga inom gemenskapen.

Till förordningen finns tre bilagor. Bilaga A utgörs av konventionen. I bilaga B finns en förteckning över de delar och produkter från djur och växter som omfattas av förordningens reglering. Bilaga C upptar djur- och växtarter beträffande vilka EG tillämpar strängare skyddskrav än vad som följer av konventionen.

Det bör här nämnas att EG-kommissionen framlagt förslag till EG-rådet att anta en ny förordning som skall ersätta rådets förordning (EEG) nr 3626/82. Förslaget omarbetas f.n. inom rådet. Även enligt den föreslagna nya förordningen finns möjlighet för medlemsstaterna att i vissa fall vidta strängare skyddsåtgärder än de som fastställts i förordningen.

Genom *rådets förordning (EEG) nr 3418/83 av den 28 november 1983 om likartad användning av dokument i samband med handel med utrotningshotade djur och växter* har införts ett likartat dokumentations-

system inom gemenskapen för att utfärda och använda de dokument som behövs för att genomföra EG:s CITES-förordning.

EG-rådet har utfärdat ytterligare två rättsakter för att reglera handel med vilda djur. Syftet med *rådets direktiv 83/129/EEG av den 28 mars 1983 om import till medlemsstaterna av skinn från vissa sälungar och produkter av sådana skinn* är att bidra till skyddet av sälarterna grönländssäl och klappmyts. Enligt direktivet skall medlemsstaterna förhindra yrkesmässig import av pälskinn från ungar av grönländssäl (whitecoats) och klappmyts (bluebacks) samt artiklar av sådana pälskinn. Förbudet gäller inte för varor som har sitt ursprung i inuitbefolkningens traditionella fångst.

Det huvudsakliga innehållet i *rådets förordning (EEG) nr 3254/91 av den 4 november 1991 om förbud mot användning av rävsax inom gemenskapen, samt mot införsel av skinn och varor som tillverkats av delar från vissa vilda djurarter med ursprung i länder där man använder rävsax, eller där djur fångas på ett sätt som inte motsvarar internationella normer om humana fångstmetoder* framgår av dess rubrik. I förordningens inledning hänvisas till att Bernkonventionen innehåller förbud mot att använda icke-selektiva fångst- och avlivningsmetoder samt faller för att fånga in eller döda djur på ett storskaligt eller icke selektivt sätt. Vidare anføres i förordningens inledning att avskaffandet av fotsaxar kommer att få en positiv effekt på bevarandestatusen för hotade eller utrotningshotade arter av vilda djur både inom och utom gemenskapen. Detta gäller även arter som skyddas genom förordning (EEG) nr 3626/82. Hänvisning sker också till den utveckling av fångstmetoder som pågår bl.a. i anslutning till arbetet inom den internationella standardiseringsorganisationen (ISO).

Förordningen innebär bl.a. förbud, från och med den 1 januari 1995, av import till gemenskapen från tredje land av hudar m.m. från vissa i förordningens bilaga I angivna pälsdjur. Importförbudet gäller inte import från stater som förbjuder användning av fotsaxar. Genom förordningen säkras en enhetlig tillämpning inom gemenskapen av importförbudet. Genom utfärdandet av förordning (EC) nr 177/94 av den 28 januari 1994 har dock kommissionen uppskjutit ikraftträdandet av importförbudet till den 1 januari 1996.

4.3 EG:s regelsystem

I huvudsak kan rättskällorna för EG-rätten indelas i fyra slag - primär-rätten, sekundär-rätten, internationella avtal ingångna av gemenskapen samt EG-domstolens praxis. Primärrättens område utgörs av de grundläggande fördragen. De sekundära rättsakterna utgörs av bl.a. förordningar och direktiv, vilka har antagits av institutionerna inom EG.

Enligt Romfördraget skall en förordning ha allmän giltighet och till alla delar vara bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat. Detta innebär att förordningens bestämmelser i sig utgör en EG-författning som är överordnad den nationella lagstiftningen.

Ett direktiv skall enligt Romfördraget, med avseende på det resultat som skall uppnås, vara bindande för varje medlemsstat till vilket det är riktat. De nationella myndigheterna får bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet.

Sverige är förplikat att administrera gemenskapsrätten med samma omsorg som gäller för genomförandet av svensk lagstiftning. Effektiviteten av gemenskapsrätten får inte förminska. Domstolen har uttalat att medlemsländerna själva får besluta om medlen för att beivra brott mot gemenskapsrätten. Överträdelse av gemenskapsrätten skall i så fall sanktioneras i enlighet med liknande materiella och processuella bestämmelser som gäller för överträdelse av nationell rätt av samma slag.

4.4 Internationella överenskommelser och svensk lagstiftning

Vissa av Sveriges internationella åtaganden i olika konventioner har ännu inte till fullo införlivats i svensk rätt. Ett svenskt medlemskap i EU ställer ytterligare krav på anpassning av det svenska regelverket.

Svenska internationella åtaganden gäller där Sverige har jurisdiktion, dvs. inom territoriet, i Sveriges ekonomiska zon, på svenska fartyg och luftfartyg samt på andra områden där Sverige har åtagit sig att reglera viss verksamhet beträffande personer under svensk jurisdiktion.

När regeringen har ratificerat en överenskommelse och överenskommelsen trätt i kraft är Sverige som stat folkrättsligt skyldig att uppfylla sina åtaganden enligt överenskommelsen. Om åtagandena i en överenskommelse inte redan överensstämmer med den svenska rättsordningen, måste denna ändras eller kompletteras. Bestämmelser i en internationell överenskommelse gäller dessutom inte för enskilda och myndigheter i Sverige förrän bestämmelserna införlivats med svensk rätt genom lag, regeringsförfordning eller myndighetsföreskrift. Det finns olika metoder för hur förpliktelserna skall kunna införlivas med den interna rättsordningen. Valet av metod har behandlats av bl.a. utredningen om författningspublicering m.m. i betänkandet (SOU 1974:100) Internationella överenskommelser och svensk rätt.

Vid transformering omarbetas de delar av den internationella överenskommelsen som behöver införlivas med svensk rätt till svensk författningstext. Inkorporering innebär att det i en lag eller annan författning föreskrivs att överenskommelsens bestämmelser gäller som svensk rätt.

Föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna, som gäller bl.a. åligganden för enskilda samt kommunernas befogenheter och åligganden skall regleras i lag. Enligt 8 kap. 7 och 11 §§ RF kan vissa sådana frågor efter bemyndigande i lag delegeras till regeringen eller myndighet under regeringen att föreskriva om. Det gäller bl.a. föreskrifter som avser in- eller utförelse av varor, näringsverksamhet, jakt, fiske, djurskydd eller natur- och miljövård. Andra former för införlivande av bestämmelser i internationella överenskommelser än genom lag eller andra föreskrifter med stöd av bemyndigande i lag, kan övervägas i den mån inte bestämmelserna ger upphov till rättigheter eller

skyldigheter för enskilda eller kommuner eller den internationella överenskommelsen innebär en förpliktelse att genomföra åtagandet genom lagstiftning.

Inom EG finns till följd av EG-domstolens praxis en strikt syn på frågan om en internationell konvention skall införlivas genom lagstiftning eller ej. Huvudregeln är att gemenskapsreglerna skall införlivas genom lagstiftning. Detta synsätt torde bli allt vanligare även på områden utanför EG-rätten. Det tydligaste sättet för ett land att visa att man har uppfyllt sina internationella åtaganden är att införa lagstiftning.

Allmänt om gällande svensk reglering

I den svenska lagstiftningen behandlas skydd av vilda djur- och växter huvudsakligen i naturvårdslagen (1964:822) och jaktlagen (1987:259) samt i föreskrifter meddelade med stöd av dessa lagar.

Artskydd beträffande fiskar, vattenlevande blötdjur och vattenlevande kräftdjur regleras i fiskelagen (1993:787) och fiskeförordningen (1993:1097) vilka författningar har trätt i kraft den 1 januari 1994.

Bestämmelser som reglerar utsättning av främmande djur och växter i naturmiljön finns i växtskyddslagen (1972:318), skogsvårdslagen (1979:429), jaktlagen, lagen (1991:639) om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel och de förordningar som är knutna till dessa lagar.

Särskilda bestämmelser till skydd för naturmiljön finns i naturvårdslagen och i föreskrifter meddelade med stöd av denna lag. Bland dessa kan särskilt nämnas naturvårdsförordningen (1976:484) och nationalparksförordningen (1987:938). Vid markanvändning och planering finns bestämmelser som syftar till att hänsyn skall tas till naturvården. Ett indirekt skydd för naturmiljön finns i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. (naturresurslagen) och i plan- och bygglagen (1987:10). I naturresurslagen finns också bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningar. Av rennäringslagen (1971:437), lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark och av skogsvårdslagen framgår, att vid renskötsel, skötsel av jordbruksmark, vid annan markanvändning i jordbruket och vid skötsel av skog skall hänsyn tas till naturvårdens intressen.

I lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor finns bemyndigande för regeringen att reglera internationell handel med bl. a. utrotningshotade eller sällsynta arter av djur eller växter. Sådan reglering finns i förordningen (1975:542) om tillämpning av konventionen den 3 mars 1973 om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter (CITES-förordningen). Det kan särskilt nämnas att i förordningen utpekas Jordbruksverket som svensk administrativ CITES-myndighet och Naturvårdsverket som svensk vetenskaplig CITES-myndighet. Konventionen är i sin helhet fogad som bilaga till förordningen. Föreskrifter för tillämpning i Sverige av konventionen finns också i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1992:56) om internationell handel med utrotningshotade

arter av vilda djur och växter. In- eller utförsel i strid mot föreskrifter meddelade med stöd av 1975 års bemyndigandelag kan föranleda ansvar enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Inrikes handel och annan befatning med vilt regleras delvis i jaktlagen och jaktförordningen (1987:905).

De ovan angivna författningarna ger möjligheter att reglera huvuddelen av de frågor som berörs i de nämnda internationella konventionerna och EG-rättsakterna. Emellertid saknas möjligheten att reglera vissa förpliktelser och en samlande svensk lagstiftning som ger möjlighet att reglera handel och övrig hantering av vilt levande djur- och växtarter.

5 Lagstiftningsfrågor på naturvårdsområdet

5.1 Hanterings- och förvaringsregler

Regeringens förslag: En lag om hantering och förvaring av djur och växter som tillhör skyddade arter stiftas. Lagen utformas som en ramlag.

I lagen införs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om in- och utförsel, transport, handel, förvaring, preparering och förevisning avseende djur och växter, i den utsträckning det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden eller av andra skäl, för att skydda vilt levande djur- eller växtarter.

Föreskrifter får innefatta förbud mot eller krav på tillstånd eller andra särskilda villkor för hantering av sådana djur eller växter. Föreskrifterna får också reglera motsvarande befatning med ägg, rom eller bon eller med en annan produkt som utvunnits av djur eller växter.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för myndigheternas verksamhet.

I samband med förslaget till en ny lag föreslås vissa ändringar i jaktlagen (1987:259) samt i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor.

I naturvårdslagen (1964:822) föreslås att det införs straffansvar för den som obehörigen tar befatning med exemplar av en djur- eller växtart, ägg, rom eller bon som gärningsmannen vet eller har skälig anledning anta har åtkommit genom brott mot föreskrift som har meddelats med stöd av vissa bestämmelser i lagen. Egendom som hanterats eller förvarats i strid mot förbudet skall kunna förverkas.

Promemorians förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag. Regleringsmöjligheterna beträffande hantering och preparering var mindre omfattande i promemorian än de är i regerings-

förslaget, t.ex. omfattade promemorians bemyndigandebestämmelse beträffande verksamhetsreglering endast sådan verksamhet som avser montering eller annan preparering av exemplar m.m. av en vilt levande däggdjursart eller fågelart.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är överlag positiva till den föreslagna lagen. Flera remissinstanser har framfört att det av tydlighetskäl vore lämpligt att överföra alla fredningsbestämmelser till den nya lagen. Fråga om tillstånd för konservatorsverksamhet berörs av flera remissinstanser. *Naturhistoriska riksmuseet* har påtalat att den föreslagna regleringen av konservatorsverksamhet bör utökas till att gälla montering eller preparering av alla däggdjur och fåglar, samt arter av övriga grupper som omfattas av skyddsföreskrifter meddelade med stöd av den föreslagna lagen eller som fredats med stöd av naturvårdslagen. *Muséet och Svenska naturskyddsföreningen* anser att även yrkesmässig förevisning av levande djur i zoologiska trädgårdar, akvarier och terrarier skall omfattas av tillstånd eller villkor. Även *Världsnaturfonden* och *Sveriges lantbruksuniversitet* anser att all konservatorsverksamhet som berör fredade arter bör vara tillståndspliktig. *Kungl. vetenskapsakademien* påtalar att reglerna för hantering av t.ex. trafikskadade eller ihjälsvulna djur bör utformas så att de inte hindrar att materialet tas till vara för forskning eller undervisning. *Svenska jägareförbundet* är kritiskt till en skärpning av den reglering som gäller för konservatorer. *Riksförbundet svensk fågelhobby* anser beträffande fågelhantering att den registrering som sker hos Statens jordbruksverk vid import eller export av exemplar av CITES-reglerade arter är tillräcklig. Föreningen varnar vidare för att en alltför långtgående reglering av import och export av vilt levande djur- och växtarter medför betydande risk för ökad smuggling med bl.a. djurplågeri som följd. *Sveriges zoologiska konservatorer* påtalar att det sedan år 1984 finns regler för en frivillig auktorisation av zoologiska konservatorer. Konservatorerna föreslår vidare att ett system för märkning och journalföring utarbetas efter mönster av det system som nu tillämpas i Danmark. *Projekt Berguv väst* framför att man i Sverige måste införa tillståndsvång för uppfödning och utsläpp av hotade arter varvid vederbörande uppfödarens lämplighet och praktiska förutsättningar för att bedriva verksamheten prövas i samband med tillståndsgivningen.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen får enligt lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor meddela sådana föreskrifter, om det är påkallat av hänsyn till bl.a. skyddet för utrotningshotade eller sällsynta arter av djur eller växter. Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter. Bemyndigandet såvitt det avser djur eller växter av utrotningshotade eller sällsynta arter infördes i samband med tillkomsten av jaktlagen. Enligt föredragande statsrådet (prop. 1986/87:58 s. 37) sammanhänge den i propositionen föreslagna lagändringen bl.a. med de problem som förorsakades av illegal jakt och försäljning till utlandet av sällsynta djurarter.

Detta bemyndigande utgör bl.a. stöd för förordningen (1975:542) om tillämpning av konventionen den 3 mars 1973 om internationell handel

med utrotningshotade arter av vilda djur och växter, som införlivar konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter (CITES) med svensk rätt.

Lagstiftning som i enlighet med bestämmelserna i 1950 års Pariskonvention om fågelskydd direkt förbjuder import av fåglar som fångats eller dödats i annan konventionsstat i strid mot konventionens bestämmelser saknas dock i Sverige. Om en stat anser att internationell handel utgör ett hot mot en inhemsk djur- eller växtart kan den staten dock begära att arten tas upp på CITES bilaga III vilket innebär att det för import till Sverige av exemplar av sådan art från ursprungsstaten krävs exporttillstånd från en myndighet i den staten.

Enligt Bernkonventionen, som kortfattat redovisas i avsnitt 4.1, skall parterna vid behov reglera innehav och inrikeshandel med vissa djur och växter oberoende av om det kan visas att djuret eller växten olagligt fångats eller tagits i landet eller åtkommit utomlands. För att uppfylla åtagandena i Bernkonventionen bör därför den svenska lagstiftningen medge en sådan reglering.

Viss reglering av handel med vilt kan ske med stöd av bemyndiganden i jaktlagen (1987:259). Med hänsyn till viltvårdens behov, eller för att tillgodose något annat syfte i jaktlagen, kan således föreskrifter meddelas med förbud eller särskilda villkor för yrkesmässig handel med vilt. Särskilda föreskrifter får också meddelas i fråga om att yrkesmässigt bedriven montering eller annan preparering av vilt inte får ske utan särskilt tillstånd. Dessa får även innefatta att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

Några föreskrifter om förbud mot yrkesmässig handel med vilt har inte meddelats. Föreskrifter beträffande krav på tillstånd för yrkesmässig montering eller annan preparering av vilt samt beträffande krav på förteckning över i yrkesmässig näringsverksamhet hanterat vilt finns i jaktförordningen (1987:905).

Den som obehörigen tar befattning med vilt som han vet eller har skäligen anledning anta har dödats eller åtkommit i strid mot vissa av jaktlagens bestämmelser, kan dömas för jakthäleri till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är att anse som grovt kan fängelse i högst två år följa.

Bestämmelsen om jakthäleri medför att innehav och hantering av vilt som åtkommit i strid mot vissa av jaktlagens bestämmelser är förbjuden i Sverige. Därmed täcks de centrala åtagandena i de internationella avtalen om förbud mot innehav och hantering av vilt. Jakthäleriparagrafen är dock inte tillämplig om åtkomsten av viltet skett i Sverige men inte utgjort jaktbrott eller om viltet åtkommit utanför svenskt territorium.

Någon motsvarande reglering av obehörig befattning med exemplar av fredade djurarter eller växtarter som åtkommit genom brott mot naturvårdslagstiftningen finns för närvarande inte. För att förstärka skyddet för fredade djur och växter bör en bestämmelse om att någon obehörigen inte får ta befattning med exemplar av en sådan art införas i naturvårdslagen. En sådan bestämmelse bör lämpligen utformas efter

förebild av jakthäleristadgandet och egendom som hanterats eller förvarats i strid mot en föreskrift om fredning bör kunna förverkas.

Med stöd av den nu föreslagna bestämmelsen eller av jakthäleribestämmelsen blir det möjligt att ingripa mot hantering av djur och växter som fångats eller tagits i strid mot naturvårdslagens eller jaktlagens fredandebestämmelser.

En ny lag

Sverige har ingått flera internationella överenskommelser om skydd för vilda djur- och växtarter. Lagstiftningen om befattning med skyddade vilda djur och växter behöver kompletteras för att uppnå ett tillräckligt skydd för hotade djur- och växtarter. När Sverige blir medlem i EU tillkommer dessutom ytterligare krav på regleringar inom detta område. Regeringen anser att reglerna om nationell och internationell handel samt om övrig hantering och förvaring av vilt levande djur och växter bör samlas under en lag i avsikt att underlätta överblicken av lagstiftningen.

Det är därför lämpligt att från 1975 års bemyndigandelag flytta bemyndigandet att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor med hänsyn till skyddet för utrotningshotade eller sällsynta arter av djur eller växter till en särskild lag om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter.

Den nya lagen bör liksom 1975 års bemyndigandelag utformas som en ramlag för att möjliggöra en snabb anpassning av regleringen till det skyddsbehov som föreligger samt till de ändringar av Sveriges internationella åtaganden på området som kommer att ske.

Lagen bör innefatta ett bemyndigande att meddela de föreskrifter om in- och utförsel, transport, handel, förvaring, preparering och förevisning som behövs för att skydda en vilt levande djur- eller växtart. Sådana föreskrifter bör kunna avse både levande och döda djur och växter samt ägg, rom och bon från sådana djur liksom produkter av sådana djur och växter.

I det nya bemyndigandet bör särskilt anges att Sveriges internationella åtaganden utgör tillräcklig grund för att meddela föreskrifter till skydd för en vilt levande djur- eller växtart. Därigenom skapas ökad möjlighet att uppfylla ett konventionsåtagande om att förbjuda in- eller utförsel av exemplar av en viss djur- eller växtart om en annan stat så begär till skydd för vilt levande djur- eller växtarter i den staten.

Vidare bör bemyndigandena i jaktlagen att reglera handel med samt montering eller annan preparering av vilt flyttas över till den nya lagen.

När det gäller frågan om reglering i en samlad lagstiftning av de fredningsbestämmelser som idag finns i svensk lag gör regeringen följande bedömning. Fredningsbestämmelser finns i svensk lagstiftning i jakt-, fiske- och naturvårdslagstiftningen. Flera remissinstanser har uttalat att alla fredningsbestämmelser borde överföras till den nu föreslagna nya lagen för att erhålla en bättre överskådlighet bl.a. för myndigheterna. Samma argument kan dock, enligt regeringens bedömning,

anföras för att behålla fredningsbestämmelserna beträffande vilt, fiskar samt vattenlevande blötdjur och kräftdjur inom respektive sektorslagstiftning. Regeringen anser därför att det för närvarande inte föreligger skäl för att föra dessa bestämmelser till den nu föreslagna lagstiftningen.

Den föreslagna lagens funktion i regelsystemet kan åskådliggöras enligt följande. Fredande av vilda djur- och växtarter regleras även fortsättningsvis enbart i respektive sektorslagstiftning, dvs. naturvårdslagen, jaktlagen och fiskelagen. Brott mot en fredningsbestämmelse medför i typfallet att den som förövat brottet också kommer att förvara och transportera det fredade exemplaret i omedelbar anslutning till fredandebrottet. Om det med stöd av den nya lagen meddelats förbud att utan tillstånd förvara eller transportera exemplar av en sådan art innebär förvaringen och transporten i omedelbart samband med fredningsbrottet även brott mot den nya lagen. Det naturliga är dock att en sådan förvaring och transport betraktas som del av fredningsbrottet och att detta brott därmed får anses konsumera ett brott mot den nya lagen.

I jaktlagstiftningen finns bestämmelser om obehörig befattning med vilt som åtkommit genom jaktbrott eller genom åsidosättande av vad som bestämts i en för jakt meddelad licens (jakthäleri). I naturvårdslagen föreslås nu en motsvarande bestämmelse som straffbelägger obehörig befattning med djur och växter som fredats enligt den lagen. Genom dessa bestämmelser kan ingripande ske mot all hantering av de djur och växter som bevisligen fångats eller tagits i strid mot jaktlagens respektive naturvårdslagens fredningsbestämmelser under förutsättning att gärningsmannen vet eller har skäligen anledning anta att exemplaren åtkommit på sådant sätt.

I vissa fall är dock denna reglering av hantering och förvaring inte tillräcklig för att upprätthålla erforderligt skydd för vissa djur- och växtarter. Detta gäller bl.a. när något föregående brott mot svenska fredningsbestämmelser inte kan visas eller när en reglering av förvaring och hantering behövs för att genomföra en effektiv kontroll av ett införselbud beträffande exemplar av en viss art.

Om det med stöd av den nya lagen meddelats förbud att utan tillstånd hantera eller förvara exemplar av en viss art kommer tillämpningsområdet för ett sådant straffbud att i vissa fall sammanfalla med tillämpningsområdet för de ovannämnda "häleribestämmelserna" i jaktlagen och naturvårdslagen. Jakthäleribestämmelsen och den bestämmelse om obehörig befattning med enligt naturvårdslagstiftningens skyddade djur och växter som föreslås ovan, bör inte tillämpas när förutsättningar att tillämpa den nya lagens ansvarsbestämmelser föreligger. För att säkerställa att den nu föreslagna hanterings- och förvaringslagstiftningen alltid används vid sådan lagkonkurrens har nu subsidiaritetsbestämmelser med denna innebörd föreslagits i jaktlagen och naturvårdslagen.

För att skydda vilt levande djur- och växtarter är det viktigt att sådan verksamhet där hantering och förvaring av ett stort antal vilda djur och växter sker regleras och kontrolleras. Med stöd av nya lagen kan föreskrifter meddelas som innebär att t.ex. yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte bedriven handel, förevisning och preparering av exemplar av en vilt levande djur- eller växtart inte får ske utan särskilt verksamhetstillstånd eller att andra särskilda villkor skall gälla för sådan verksamhet. En föreskrift i ett tillstånd bör förutom hantering av exemplar även kunna avse hantering av ägg, rom och bon och av en produkt som utvunnits av djur eller växter. I vissa fall kan det vara lämpligt att i stället för krav på verksamhetstillstånd införa en skyldighet att anmäla verksamheten till tillsynsmyndigheten. I likhet med vad som för närvarande gäller beträffande yrkesmässig konservatorsverksamhet beträffande vilt bör länsstyrelsen vara tillstånds- och tillsynsmyndighet beträffande dessa verksamheter.

Såsom förutsättning för tillstånd kan t.ex. uppställas krav på redovisad kunskap om aktuell lagstiftning, artkännedom och om andra förhållanden av betydelse för verksamheten. Vid tillståndsprövningen bör undersökas om sökanden gjort sig skyldig till brott mot den nu föreslagna lagstiftningen, jaktlagstiftningen, naturvårdslagstiftningen eller annan lagstiftning av betydelse för verksamheten. Med stöd av bemyndigandet kan t.ex. också införas en skyldighet att föra förteckning över vissa djur och växter m.m. som hanteras i de nu aktuella verksamheterna. Ett tillstånd bör kunna återkallas bl.a. om tillståndshavaren brutit mot ett ur artskyddssynpunkt väsentligt villkor i tillståndet.

Ett införande av nya krav på tillstånd för de nu nämnda verksamheterna kommer bl.a. att påverka möjligheterna för vissa nu verksamma näringsidkare att fortsätta med sin näring. Det är därför väsentligt att grundligt utreda vilka regler som bör gälla för verksamheterna och konsekvenserna av en sådan reglering. Naturvårdsverket bör därför få i uppdrag, i samråd med bl.a. Naturhistoriska riksmuseet samt närmast berörda intresseorganisationer såsom Zoobranschens Riksförbund, Svenska Djurparksföreningen och Sveriges Zoologiska konservatorer, att utreda lämplig reglering av verksamheterna.

I avvaktan på resultatet av en sådan utredning bör bemyndigandet i den nya lagen utgöra ny laglig grund för de bestämmelser i jaktförordningen och jaktkungörelsen som nu reglerar yrkesmässigt bedriven montering eller annan preparering av vilt.

Den närmare utformningen av övriga hanteringsregler

Till en förordning under lagen bör överföras de nuvarande reglerna om in- och utförsel av varor i förordning (1975:542) om tillämpning av konventionen den 3 mars 1973 om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter. I samband därmed bör övervägas vissa skärpningar av den nuvarande förordningens bestämmelser om

införseltillstånd samt övervägas om krav på tillstånd för återutförsel bör införas på det sätt som föreslagits i departementspromemorian (Ds 1993:64). Vidare bör övervägas om vissa arter som inte regleras enligt CITES, trots detta, bör omfattas av införseltillstånd. Det kan t.ex. bli aktuellt att införa krav på införseltillstånd beträffande samtliga reptiler, eventuellt med undantag för vissa särskilt angivna arter.

Många reptilarter är hotade. Införsel till Sverige av reptiler har i praktiken under lång tid varit förbjuden med stöd av bestämmelserna i veterinära införselkungörelsen (1958:551) och med hänvisning till risken för salmonellaspridning. Inom Jordbruksverket pågår en utredning om detta förbud även fortsättningsvis kan upprätthållas på denna grund. Om det på bestämmelserna i veterinära införselkungörelsen gällande införsel förbudet inte längre upprätthålls kan enligt bl.a. *Världsnaturfonden* förväntas en mycket omfattande införsel av reptiler till Sverige. En reglering av införseln av reptiler till Sverige med stöd av bemyndigandet i den nya lagen bör därför övervägas.

Vidare bör övervägas att i en förordning med stöd av ovannämnda bemyndigande införa förbud mot att utan tillstånd hantera eller förvara exemplar av arter som räknas upp i förordningen. En grundläggande förutsättning för tillstånd bör vara att exemplaret åtkommit i överensstämmelse med gällande lagstiftning. Beträffande levande exemplar av en art bör hinder för tillstånd också föreligga dels om den population exemplaret tagits från riskerar att påverkas ogynnsamt av tagandet, dels om ett utsläppande av exemplaret i naturen riskerar att fysiskt eller genetiskt ogynnsamt påverka inhemska populationer av vilda växter och djur. Ett tillstånd bör kunna förenas med villkor t.ex. med krav på märkning. Även ett sådant tillstånd bör kunna återkallas i likhet med vad som sagts om verksamhetstillstånd. En myndighet bör föra register över beviljade tillstånd. I likhet med vad som för närvarande gäller enligt den CITES-relaterade lagstiftningen bör Jordbruksverket vara tillståndsmyndighet. För detta talar även verkets övergripande ansvar för djurskydds- och veterinärverksamheten. Med hänsyn till den centrala roll Naturvårdsverket har för skyddet av vilt levande djur- och växtarter bör tillståndsmyndigheten samråda med Naturvårdsverket innan tillstånd meddelas.

Särskild återhållsamhet bör iaktas vad gäller att tillståndsbelägga förvaring av djur eller växter som finns hos en enskild när en reglering av förvaringen av exemplar av den aktuella arten införs. Sådana exemplar är i sig oftast ointressanta för att uppnå det med regleringen åsyftade artskyddet och de kan också, framförallt i form av uppstoppade fåglar, förekomma i stora mängder i bl.a. privata hem. En reglering av sådan förvaring kan medföra stora administrationskostnader för myndigheterna och mycket bekymmer och besvär för privatpersoner. Ett krav på tillstånd för förvaring beträffande exemplar av viss art kan dock i vissa undantagsfall även behöva omfatta sådana döda exemplar för att det genom regleringen införda artskyddet skall bli effektivt och praktiskt möjligt att övervaka.

För att erhålla ett tillstånd till förvaring av döda eller levande exemplar som innehas av enskild när ett tillståndskrav träder i kraft bör det

vara tillräckligt med en anmälan eller ansökan till tillståndsmyndigheten, om inte annat krävs med hänsyn till Sveriges internationella åtaganden. Även ett tillstånd som erhållits efter en sådan förenklad prövning bör kunna förses med villkor och kunna återkallas.

Exempel på djurarter och växtarter som kan komma i fråga för att omfattas av reglering beträffande handel, förvaring, förevisning, preparering eller transport av exemplar m.m. är arter som är fredade i hela landet enligt naturvårdslagstiftningen, arter som utgör statens vilt enligt jaktlagstiftningen, övriga rovfåglar samt övriga arter i överensstämmelse med svenska skyddsintressen. Vid bedömandet av vilka svenska djur- och växtarter som bör omfattas av en sådan skyddsreglering bör särskilt övervägas om redan jakthäleribestämmelsen eller den föreslagna bestämmelsen om obehörig befattning enligt naturvårdslagen med skyddade djur- och växtarter ger ett tillräckligt skydd. När det gäller utrotningshotade arter kan den internationella handelsregleringen i vissa fall behöva förstärkas med en reglering avseende hantering eller förvaring i Sverige. Detta gäller i första hand arter upptagna på CITES bilaga I.

Vidare kan det på grund av Sveriges övriga internationella åtaganden föreligga behov av sådan reglering, t.ex. behov av att reglera hantering och förvaring i enlighet med EG:s båda artsskyddsdirektiv, dvs. fågeldirektivet respektive art- och habitatdirektivet. En sådan reglering i enlighet med dessa båda direktiv innebär också att Sveriges motsvarande åtagande enligt bl.a. Bernkonventionen är uppfyllt.

En reglering bör utformas på så sätt att den på bästa sätt främjar skyddet av en hotad art. I många fall förekommer uppfödning i fångenskap av bl.a. fåglar och reptiler samt odling av exemplar av vilt levande växtarter. Exemplar som uppföds på detta sätt kan i vissa fall bidra till att minska exploateringsstrycket på de vilt levande exemplaren av arterna. I vissa andra fall medför sådan uppfödning eller odling risk för oavsiktlig spridning av främmande arter till den svenska naturen. Vidare kan sådan uppfödning eller odling användas för att dölja att exemplar hanteras i strid mot t.ex. jaktlagstiftningen, naturvårdslagstiftningen eller den nu aktuella lagstiftningen. Det är därför väsentligt att både den positiva och den negativa sidan av sådan uppfödning eller odling beaktas vid utformning och tillämpning av den nu aktuella regleringen.

Finansiering

Förslaget om en ny lag följer av Sveriges internationella åtaganden. Eftersom tillstånden som grundar sig på lagen avses bli avgiftsfinansierade innebär inte förslaget några kostnader för det allmänna.

Regeringens förslag: När Sverige blir medlem i EU görs tillsyns-, ansvars- och förverkande bestämmelserna i den nya lagen tillämpliga i förhållande till rådets förordning (EEG) nr 3626/82 av den 3 december 1982 om genomförande i gemenskapen av konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter.

Promemorians förslag: I promemorian Naturvårdslagen och EU föreslagna lagändringar överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslogs också att nuvarande tillståndsbestämmelser i förordningen (1975:542) om tillämpning av konventionen den 3 mars 1973 om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter inte längre skall gälla i förhållande till EU:s medlemsstater samt att som kompensatoriska åtgärder härför borde införas tillstånd för handel inom Sverige med levande djur av de arter som är upptagna på CITES bilaga II och III.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna har inte haft något att erinra mot den föreslagna lagregleringen. Den kritik som framkommit har främst riktat sig mot det föreslagna generella kravet på handelstillstånd.

Jordbruksverket har påtalat risken med att en avgift som ger kostnadstäckning för kontrollverksamheten i vissa fall kan innebära en relativt hög avgift i förhållande till värdet på de djur som avgiften avser, vilket kan styra över handeln till en okontrollerad marknad. *Kommerskollegium* har påtalat att införseltillstånd eller särskilt handelstillstånd för arter upptagna i bilaga II och III i CITES går längre än EG:s motsvarande förordning. Skulle promemorians förslag gå igenom innebär detta att Sverige ensidigt begränsar och kontrollerar handeln med dessa arter även när gränskontrollen upphör vid ett EU-medlemskap. *Svenska kommunförbundet*, *Riksförbundet svensk fågelhobby* och *Zoobranschens riksförbund* framför liknande kritik. Svensk fågelhobby pekar särskilt på att om förslaget genomförs regleras nästan all hantering av papegojfåglar. Dessa är nästan uteslutande uppfödda i Sverige. Vidare påtalas risken för att kostnaderna för att erhålla ett handelstillstånd skulle bli lika höga som för importtillstånd (700 kr).

Skälen för regeringens förslag: Inom EG finns fyra förordningar som särskilt reglerar handel med vilda djur och växter. Dessa förordningar är (EEG) nr 348/81 om gemensamma regler för import av produkter från djur av ordningen Cetacea (valar), (EEG) nr 3626/82 om genomförande i gemenskapen av konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter, (EEG) nr 3418/83 om likartad användning av dokument i samband med handel med utrotningshotade djur och växter och (EEG) nr 3254/91 om förbud mot användning av rävsax inom gemenskapen, samt mot införsel av skinn

och varor som tillverkats av delar från vissa vilda djurarter med ursprung i länder där man använder rävsax, eller där djur fångas på ett sätt som inte motsvarar internationella normer om humana fångstmetoder (fotsaxförordningen). Vidare finns direktivet 83/129/EEG om import till medlemsländerna av skinn från vissa sälungar och produkter av sådana skinn.

Beträffande innehållet i förordning (EEG) nr 3626/82 (EG:s CITES-förordning) bör utöver vad som tidigare redovisats följande noteras. Inom EG är kommersiell förevisning av och handel med arter som omfattas av konventionens bilaga I och förordningens bilaga C del 1 förbjuden om inte särskilt tillstånd föreligger. Transport inom gemenskapen av levande djur av arter som upptas på den ovannämnda konventionsbilagan eller den ovannämnda delen av förordningsbilagan kräver också tillstånd. Det finns vissa möjligheter för medlemsstaterna att vidta strängare åtgärder än de som fastställs i förordningen, bl.a. för att bevara inhemska arter och arter i ursprungslandet.

De valprodukter vars handel regleras genom CITES importregleras i Sverige genom förordningen (1975:542) om tillämpning av konventionen den 3 mars 1973 om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter (den svenska CITES-förordningen). Importreglering av andra valprodukter till Sverige saknas. Sverige har inte heller någon importreglering motsvarande fotsaxförordningen.

EG:s förordning (EEG) nr 3626/82 har utformats så att EG:s medlemsstater genom att uppfylla förordningen även uppfyller CITES. På samtliga de områden där EG-förordningens regler är strängare än den svenska nuvarande lagstiftningen kommer således medlemsskapet i EU att innebära en förstärkning av skyddet för CITES-arterna.

Det är lämpligt att för handel med stater som inte är medlemmar i EU (tredje land) behålla de bestämmelser om krav på tillstånd som finns i den svenska CITES-förordningen, eftersom dessa i vissa fall är strängare än EG:s motsvarande bestämmelser.

I avsaknad av gränskontroller inom EU bör kraven på tillstånd i den svenska CITES-förordningen inte gälla för införsel från eller reexport till andra medlemsstater. Det är dock angeläget att Sverige även som medlem i EU kan kontrollera och begränsa hanteringen i Sverige av levande djur av en CITES-reglerad art. En sådan begränsning möjliggörs genom den nu föreslagna lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter.

Med beaktande av remisskritiken finner regeringen att promemorians förslag om att införa ett generellt krav på handelstillstånd beträffande levande djur av de arter som är upptagna på CITES bilaga II och III inte bör genomföras.

När Sverige blir medlem i EU bör reglerna i den svenska CITES-förordningen föras över till en förordning under den föreslagna lagen. Konventionen behöver inte inkorporeras genom den nya förordningen eftersom CITES genom förordning (EEG) nr 3626/82 vid ett EU-medlemskap blir gällande rätt i Sverige.

Bestämmelserna i förordning (EEG) nr 3626/82 om krav på tillstånd för handel, kommersiell förevisning och transport inom gemenskapen av

vissa CITES-arter medför att ett tillsynssystem för sådan hantering måste införas i Sverige. Vidare fordras bl.a. särskilda ansvarsbestämmelser för att brott i Sverige mot EG-förordningen skall kunna beivras. Genom att låta tillsyns-, ansvars- och förverkandebestämmelserna i den nya lagen omfatta även EG-förordningen tillgodoses dessa krav.

De bestämmelser som krävs för att Sverige skall uppfylla bestämmelserna i direktiv 83/129/EEG om import till medlemsstaterna av skinn från vissa sälungar och produkter av sådana skinn kan meddelas i en svensk förordning med stöd av bestämmelser i den föreslagna nya lagen.

5.3 Tillsyn och påföljd

Regeringens förslag: I lagen införs nödvändiga tillsynsbestämmelser. Tillsynen över efterlevnaden av lagen och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall utövas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Straffbestämmelserna i lagen utformas i enlighet med vad som gäller för motsvarande eller liknande brott i naturvårdslagen (1964:822) och jaktlagen (1987:259).

Promemorians förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har överlag ingen erinran mot promemorians förslag. *Rikspolisstyrelsen* påtalar att det kan finnas skäl att överväga om inte bostaden eller del av bostaden bör ingå i utrymmen som tillsynsmyndigheten får inspektera, men styrelsen godtar att en sådan lösning inte väljs nu. *Rikspolisstyrelsen* föreslår att tillsynsmyndigheten får begära verkställighet hos polisen samt en skärpning av straffsatserna. *Generaltullstyrelsen* tillstyrker de förslag i promemorian som gäller in- och utförsel av varor.

Skälen för regeringens förslag: Tillsyn över efterlevnaden av lagen och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen bör utövas av länsstyrelsen förutom när det gäller in- eller utförsel av varor där tillsyn och kontroll redan nu utövas av tullmyndigheten och Kustbevakningen. För tillsynen bör en tillsynsmyndighet få tillträde till område, fordon, fartyg, lokaler och andra utrymmen som används vid yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte bedriven hantering eller som omfattas av tillstånd enligt den nya lagen. En viktig del i länsstyrelsens tillsyn blir kontrollen av de förteckningar över i verksamheten mottagna djur och växter som skall upprättas.

Lagrådet har påtalat att den i lagrådsremissen föreslagna paragrafen bör utformas så att det klart framgår vem som har den berörda skyldigheten att lämna upplysningar och handlingar. Lagrådets förslag utmynnar i att skyldigheten skall gälla för den som yrkesmässigt eller i förvärvssyfte tar sådan befattning med djur eller växter som avses i 1 §.

Som framgår av vad som sagts under avsnitt 5.1 och som framgår av den nya lagens inledande paragraf är avsikten att befattningen med vilt levande skyddade djur och växter i flera fall skall kunna kräva tillstånd. Tillståndskravet behöver inte med nödvändighet vara knutet till en yrkesmässig verksamhet. Alla som har tillstånd för att ta befattning av de skyddade djuren eller växterna måste kunna kontrolleras. Regeringen anser följaktligen att paragrafen måste formuleras något vidare än vad Lagrådet föreslagit.

I vissa fall kommer samma myndighet att ha hand om såväl tillsynen som tillståndsfrågor. I och för sig skulle det vara bättre om tillsyns- och tillståndsfrågorna låg på olika myndigheter. En sådan ordning är ägnad att inge förtroende för prövningsmyndighetens opartiskhet. Emellertid får man räkna med att de kunskaper som behövs för båda uppgifterna finns samlade hos en och samma myndighet. Vidare står begränsade resurser till förfogande och dessa måste utnyttjas på bästa sätt. Detta leder till slutsatsen att en och samma myndighet kan bli aktuell som såväl tillstånds- som tillsynsmyndighet.

Inom varje länspolismyndighet finns en polisman som är kontaktperson i s.k. CITES-frågor. Som Rikspolisstyrelsen påtalat är det lämpligt att den särskilda kompetens den berörda polispersonalen tillägnat sig tas till vara. Det kan lämpligen ske genom att tillsynsmyndigheten får begära verkställighet hos polisen när det gäller beslut som avser tillträde till områden m.m.

Regeringen anser att brott mot föreskrifter om sådan hantering som meddelats med stöd av den föreslagna lagen bör, som även föreslagits i promemorian, anses vara så allvarligt att fängelse skall ingå i straffskalan. Reglerna om husrannsakan i 28 kap. rättegångsbalken blir därmed tillämpliga i samband med förundersökning av brottet. Om brott mot hanterings- eller förvaringsföreskrift avser exemplar av hotad, sällsynt eller värdefull art eller skett vanemässigt eller i större omfattning bör brottet kunna bedömas som grovt och föranleda fängelsestraff på upp till två år. Dessa strafföreskrifter överensstämmer med dem i naturvårdslagen och jaktlagen. I de fall misstanke om brott föreligger så finns, som ovan påpekats, möjlighet till husrannsakan.

Lagrådet har med anledning av de föreslagna straffbestämmelserna anfört bl.a. följande. "Lagrådet har inte möjlighet att bedöma hur omfattande de föreskrifter som avses meddelas med stöd av bemyndigandet i 1 § kommer att bli. Vad som sägs i 1 § andra stycket om föreskrifter avseende förbud mot åtgärder samt tillstånd och andra villkor för åtgärder avses dock endast utgöra exempel på föreskrifter som omfattas av bemyndigandet. Man synes därför få räkna med att föreskrifter kommer att meddelas även i andra hänseenden. Av vad nyss sagts framgår att straffbestämmelsen i första stycket punkt 1 i förevarande paragraf omfattar samtliga åtgärder som innebär åsidosättande av föreskrifter, vilka meddelats med stöd av delegationsbestämmelsen i 1 §; här bortses från ringa fall av överträdelser. Mot bakgrund av det tidigare anförda ifrågasätter Lagrådet om inte det föreslagna straffansvaret går för långt." Lagrådet framför liknande synpunkter beträffande EG-förordningen nr 3626/82.

Alla föreskrifter som utfärdas med stöd av den nya lagen eller ifrågasvarande bestämmelser i EG-förordningen nr 3626/82 bör givetvis inte, som Lagrådet antyder, straffbeläggas. Det är överträdelse av föreskrifter och tillståndsvillkor beträffande själva befattningen med de skyddade djuren eller växterna eller vad som i övrigt i denna del anges i 1 § som bör straffbeläggas. Genom att i paragrafen införa en begränsning av kriminaliseringen till de åtgärder som angivits i föreskrifter och tillståndsvillkor tillgodoses den av Lagrådet efterfrågade preciseringen.

Vissa av de förfaranden med däggdjur och fåglar som blir straffbelagda med stöd av den föreslagna lagen är också att betrakta som jakthäleri enligt 46 § jaktlagen. För att undvika lagkonkurrens bör i 46 § jaktlagen införas en bestämmelse om att ansvar för jakthäleri (eller grovt jakthäleri) inte skall dömas om gärningen är belagd med straff i den nya lagen. Detsamma gäller på motsvarande sätt för den föreslagna bestämmelsen i naturvårdslagen, om obehörig befattning med skyddade djur och växter.

I promemorian har inte gjorts något undantag för lindrigare oaktshetsbrott. Regeringen anser att en sådan bestämmelse bör införas. Det medför att oakt samma handlingar som i sig kan vara ursäktliga inte skall medföra något straff.

5.4 Förverkande

Regeringens förslag: Om någon har begått brott som avses i lagen skall djur, växter, ägg, rom eller bon eller produkter av djur eller växter kunna förklaras förverkade. Även fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som använts eller medförts vid brott som avses i lagen skall kunna förklaras förverkade. I stället för egendom kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Promemorian förslag: Förslaget i promemorian Regler om handel med skyddade djur- och växtarter m.m. överensstämmer i stort med regeringens förslag vad gäller möjligheterna att förverka hanterad eller förvarad egendom. I promemorian lämnades dock inte något förslag angående förverkande av brotts hjälpmedel.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har påtalat behovet av att kunna förverka hjälpmedel, särskilt fortskaffningsmedel, som använts vid eller medförts vid brott mot den föreslagna lagen.

Skälen för regeringens förslag: Förverkande av egendom är en s.k. särskild rättsverkan av brott och inte en del av påföljden. De grundläggande bestämmelserna om förverkande finns i 36 kap. brottsbalken. Bestämmelserna om förverkande är alltid tillämpliga vid brott enligt brottsbalken. Även inom specialstraffrätten kan dock i många fall förverkande ske. Som huvudregel krävs i sådana fall att det i den ifrågasvarande specialstraffrättsliga författningen finns bestämmelser om detta. Utan sådana bestämmelser kan dock förverkande ske enligt 36 kap. 3 och 4 §§.

I olika miljörättsliga lagar finns föreskrifter om förverkande dels av utbyte av brott, dels av olika slag av egendom som varit föremål för brott, dels i något fall av hjälpmedel vid brott. I 49 § jaktlagen finns t.ex. bestämmelser om förverkande av jaktredskap, fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som använts eller medförts vid jaktbrott.

Den nu föreslagna lagen avser att skydda hotade djur- och växtarter. De förbud och föreskrifter som kommer att uppställas med stöd av lagen avser således särskilt skyddsvärda intressen. Vissa arter kan genom att ytterligare ett eller ett fåtal exemplar försvinner ur naturen nå den avgörande försvagning av beståndet att arten inte längre överlever. Det skulle framstå som stötande att någon som begår brott mot lagen samtidigt kan räkna med att få behålla ett exemplar som tillhör en art som skall skyddas av lagen. Förverkanderegeln i denna del bör utformas så att förverkande kan ske om det inte är uppenbart oskäligt. Bestämmelsen överensstämmer i denna del därmed med bestämmelsen i 36 kap. 1 § brottsbalken.

Flera remissinstanser har påtalat att det förekommer att exemplar eller ägg av djur av skyddade arter på beställning genom t.ex. boplundring tas om hand och i specialbyggda värmelådor transporteras ut ur landet. I vissa fall sker transporten i speciellt iordningställda bilar där t.ex. sådana lådor byggs in.

Denna hantering är i vissa fall mycket lönsam eftersom exemplar av de djurarter som här åsyftas ofta betingar ett högt pris på den utländska marknaden.

Vid utformande av en förverkanderegeln måste bl.a. bestämmelsens rent brottsförebyggande syfte beaktas. Ett fordon som används vid sådan illegal hantering som här avses är ofta bara inte ett hjälpmedel utan kan också vara en förutsättning för denna hantering. Det förefaller troligt att risken för ett förverkande av ett fordon som använts vid brott som här avses kommer att verka avhållande för gärningsmannen.

Regeringen delar således den av dessa remissinstanser framförda uppfattningen att en möjlighet att förverka fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som använts eller medförts vid brott mot den nu föreslagna lagstiftningen kan bidra till att minska den hantering som här omnämns. Regeln bör utformas med den ovannämnda bestämmelsen i jaktlagen som förebild.

5.5 Fredande av däggdjur och fåglar

Regeringens bedömning: Någon lagändring behövs inte för att Sverige skall uppfylla gällande internationella avtal om fredande av vilda däggdjur och fåglar (vilt) på svenskt territorium.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inget att invända mot den bedömning som görs i promemorian. Emellertid påtar flera remissin-

stanser, däribland *Sveriges lantbruksuniversitet*, att det vid en eventuell ändring i jaktförordningen och dess bilagor avseende skyddsjakt nogga måste övervägas vad som framgår av olika konventioner.

Skälen för regeringens bedömning: Grundregeln enligt 3 § jaktlagen är att allt vilt är fredat året om. Frågan om fredandebestämmelserna i den svenska jaktlagstiftningen står i överensstämmelse med de internationella avtalen gäller därför närmast de undantag från fredningen som medges.

Vissa möjligheter till undantag från fredning framgår direkt av jaktlagens 7 - 9 §§. Dessa undantagsbestämmelser som huvudsakligen reglerar viss skadeförebyggande jakt får anses stå i överensstämmelse med de internationella avtal som Sverige f.n. har åtagit sig att följa. Övriga undantag från jaktlagens grundregel om fredande av vilt regleras i jaktförordningen.

Inom regeringskansliet pågår en översyn av jaktlagens bestämmelser för att se om dessa behöver ändras i anledning av att huvuddelen av fågeldirektivets och art- och habitatdirektivets bestämmelser blir tillämpliga när Sverige blir medlem i EU.

5.6 Skydd för däggdjur och fåglar utanför Sveriges territorium

Regeringens förslag: Jaktlagen (1987:259) skall i särskilt angivna fall gälla även inom Sveriges ekonomiska zon samt vid jakt från svenska fartyg eller luftfartyg på det fria havet utanför den ekonomiska zonen.

Vilt levande däggdjur och fåglar skall enligt jaktlagen vara fredade inom Sveriges ekonomiska zon.

Svensk domstol skall vara behörig att pröva ansvar för brott mot jaktlagen inom Sveriges ekonomiska zon.

Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om förbud eller särskilda villkor för jakt från svenska fartyg och luftfartyg på det fria havet utanför den ekonomiska zonen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inget att erinra mot förslaget. *Kustbevakningen* tillstyrker att jaktlagstiftningen utvidgas till att gälla även i svensk ekonomisk zon samt vid jakt från svenskt fartyg och luftfartyg på det fria havet utanför zonen i de fall som anges särskilt. *Stockholms universitet* anser att det är förvånande att förbudet mot att med uppsåt fånga och döda småvalar inte direkt införs i lagen.

Skälen för regeringens förslag: Till valfångskonventionen finns anvisningar som är en integrerad del av konventionen. Anvisningarna innehåller bl. a. bestämmelser om vilka arter som skall vara fridlysta, tid då valfångst är tillåten, farvatten där valfångst är tillåten respektive förbjuden, minimistorlekar för olika arter samt tid och metoder för och omfånget av valfångsten. Varje fördragslutande regering skall vidta

lämpliga åtgärder för att trygga tillämpningen av konventionens bestämmelser och för bestraffning av brott mot dessa. Åtal för brott mot konventionen skall väckas i den stat under vars jurisdiktion överträdelsen faller. En konventionspart får meddela tillstånd för medborgare i landet att i vetenskapligt syfte jaga val. Sådan jakt är undantagen från konventionens jaktbestämmelser.

Enligt bilagan till *överenskommelsen om bevarandet av småvalar i Nordsjön och Östersjön*, småvalsavtalet, skall parterna bemöda sig om att genom lagstiftning uppnå dels ett förbud i den nationella lagstiftningen mot att uppsåtligt fånga och döda småvalar, dels en skyldighet att omedelbart släppa alla småvalar som fångats levande och oskadade. Åtgärder för att tillämpa dessa regler skall vidtas på nationell nivå.

När valar befinner sig på svenskt territorialvatten är djuren fredade enligt 3 § jaktlagen och valfångst att betrakta som jaktbrott eller grovt jaktbrott. Naturvårdsverket får genom föreskrifter eller beslut i det enskilda fallet ge tillstånd till jakt efter annars fredade djur för vetenskapliga behov, undervisningsändamål eller annat särskilt ändamål.

Genom bestämmelserna i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon omfattas bl.a. skydd för och bevarande av den marina miljön och utnyttjande av naturtillgångar inom Sveriges ekonomiska zon av svensk jurisdiktion.

Gällande svensk reglering är inte fullt tillräcklig för att Sverige skall uppfylla fredningsåtagandet i småvalsavtalet. Därför bör det geografiska tillämpningsområdet för jaktlagens fredningsbestämmelse beträffande valar utvidgas till avse även Sveriges ekonomiska zon. Med tanke på den ovannämnda bestämmelsen i lagen om Sveriges ekonomiska zon bör bestämmelsen i jaktlagen ges ett sådant utvidgat tillämpningsområde beträffande allt vilt.

Regeringen föreslår vidare att en ändring görs i jaktlagen för att alltid möjliggöra lagföring av i Sverige ej bosatta personer som bryter mot en sådan fredningsbestämmelse i den ekonomiska zonen. I jaktlagen bör införas en bestämmelse om att svensk domstol skall vara behörig att behandla mål om brott mot lagen även om domsrättsreglerna i 2 kap. 2 och 3 §§ brottsbalken inte är tillämpliga. Vidare bör i jaktlagen införas en bestämmelse som utpekar behörig domstol vid brott mot lagen eller mot föreskrift meddelad med stöd av lagen då brottet förövats inom den ekonomiska zonen. I likhet med vad som anges i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon bör som behörig domstol utpekas den tingsrätt vars domkrets är närmast den plats där brottet förövades.

För att uppfylla valfångstkonventionens åtagande bör, utöver ovan föreslagna fredningsbestämmelse inom Sveriges ekonomiska zon, även jakt från svenskt fartyg på eller luftfartyg över det fria havet utanför Sveriges ekonomiska zon regleras. För att möjliggöra detta bör regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om förbud eller särskilda villkor för sådan jakt. Internationella valfångstkommissionen (IWC) har beslutat att all valjakt skall vara förbjuden. Med stöd av det föreslagna bemyndigande kan ett förbud mot valjakt införas i jaktförordningen. Regeringen avser att återkomma i annan ordning i denna fråga. Framtida beslut av IWC kan föranleda andra ändringar i jaktförordningen.

Genom att införa dessa författningsförändringar kan lagföring ske vid svensk domstol och efter svensk lag i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. brottsbalken om svensk strafflags tillämplighet i rummet och i 19 kap. rättegångsbalken om laga domstol.

5.7 Fångstmedel och fångstmetoder

Regeringens förslag: Ett generellt förbud mot jakt från motordrivna fortskaffningsmedel införs i jaktlagen (1987:259).

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inget att erinra mot den föreslagna lagändringen. Några remissinstanser, däribland *Svenska jägareförbundet*, invänder mot den i promemorian föreslagna ändringen i jaktförordningen om att inte tillåta användningen av ficklampa vid jakt efter grävling eller mård. Beträffande förbudet mot jakt från motordrivna fortskaffningsmedel framhåller förbundet med skärpa att någon omvärdering av begreppet jakt inte får ske. Bakgrunden härtill är bl.a. att motordrivna fortskaffningsmedel används vid utsättning, vittning och kontroll av fångstredskap.

Skälen för regeringens förslag: Enligt Bernkonventionen skall det vara förbjudet, vid jakt efter vilda djur som anges i konventionens bilaga II eller III, att använda icke selektiva metoder och alla andra metoder som lokalt kan leda till att populationen av någon art försvinner eller blir allvarligt störd. I bilagorna anges ett stort antal vilda däggdjur, de flesta vilda fåglar och samtliga vilda kräldjur och amfibier.

Bilaga IV innehåller förbjudna medel och metoder för dödande, infångande samt andra former av utnyttjande av däggdjur och fåglar. I bilagan upptas snaror, bandspelare, vissa elektriska anordningar, konstgjorda ljuskällor, bländande föremål, anordningar för att lysa upp bytet, elektroniska kikarsikten för mörkerjakt, sprängämnen, nät, fällor, gift och förgiftat eller bedövande bete, halvautomatiska eller automatiska vapen vars magasin kan laddas med mer än två patroner, luftfartyg och motordrivna fortskaffningsmedel i rörelse. Det är också förbjudet att använda blinda eller vingklippta levande fåglar som lockbete samt att använda lim och krokar. Förbudet mot fågelfångst med snara gäller inte vid fångst av ripor norr om 58:e breddgraden nordlig bredd.

Fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet innehåller förbud mot i stort sett samma jaktmedel och jaktmetoder som upptas i bilaga IV till Bernkonventionen.

I Sverige regleras jaktmedel och jaktmetoder i 30, 31 och 52 §§ jaktlagen. Vid jakt får användas endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen eller en myndighet föreskriver. I jaktförordningen finns vissa bestämmelser om jaktmedel samt bemyndigande för Naturvårdsverket att utfärda ytterligare föreskrifter om jaktmedel. Vidare får Na-

turvårdsverket enligt jaktförordningen meddela föreskrifter om t.ex. tillstånd eller andra begränsningar för fångstredskap och om vilka ytterligare jaktredskap som får användas. Naturvårdsverket meddelar genom jaktkungörelsen närmare föreskrifter om fångstredskap och andra jaktmedel. Inom regeringskansliet pågår arbete med att se över frågan om fångstmedel och fångstmetoder. Regeringen avser att återkomma i annan ordning i denna fråga.

Enligt 31 § jaktlagen får jakt med skjutvapen inte ske från motordrivna fortskaffningsmedel. Förbudsbestämmelserna i de internationella avtalen omfattar dock även annan jakt än jakt med skjutvapen, t.ex. jakt med pilbåge eller med nät. Även om dessa jaktmetoder inte är tillåtna i Sverige bör, för att tillgodose EG-reglerna på området, orden "med skjutvapen" uteslutas ur lagtexten. Därigenom införs ett generellt förbud mot jakt från motordrivna fortskaffningsmedel. Jägarförbundet har påtalat att den jakt som bedrivs med särskilda fångstredskap i vissa fall kräver att man kan använda motordrivna fortskaffningsmedel. Detta för att man skall kunna sätta ut, kontrollera och vittja redskapen. Den föreslagna ändringen avser inte att ta bort dessa möjligheter.

Beträffande kräldjur, amfibier och ryggradslösa djur saknas i svensk lagstiftning någon direkt reglering av fångstmedel och fångstmetoder. Om det är fara att en sådan djurart kan komma att försvinna får regeringen eller myndighet enligt nuvarande 14 § andra stycket naturvårdslagen meddela förbud att inom landet eller del av landet döda eller fånga vilt levande djur av den arten. En myndighet som meddelat sådant förbud får enligt naturvårdsförordningen i särskilda fall medge undantag från förbudet. Detta innebär att den myndighet som beviljar undantag från fredning kan, om behov därav föreligger, som villkor för undantaget föreskriva att vissa fångstmedel eller fångstmetoder skall användas. Inom regeringskansliet pågår en översyn av naturvårdsförordningen inför ett svenskt EU-medlemskap.

5.8 Fredande av vilda växter samt kräldjur, amfibier, fiskar och ryggradslösa djur

Regeringens förslag: I naturvårdslagen (1964:822) införs en bestämmelse som ger möjlighet att freda vilt levande exemplar av en djurart eller växtart om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft någon erinran mot promemorians förslag. *Naturhistoriska riksmuseet* har anmärkt att benämningarna "växtart" och "djurart" i strikt taxonomisk mening inte omfattar t.ex. svampar.

Skälen för regeringens förslag: I såväl Bernkonventionen som i art- och habitatdirektivet anges arter av vilda växter som det skall vara

förbjudet att avsiktligt plocka, samla, klippa av eller gräva upp. I konventionen och direktivet finns också bestämmelser till skydd för alla arter av kräldjur och amfibier.

Fredning av vilda växter kan föreskrivas med stöd av 14 § första stycket naturvårdslagen om det är fara för att en växtart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring. Förbud mot att fånga och döda kräldjur och amfibier som förekommer i Sverige kan föreskrivas med stöd av andra stycket i samma paragraf. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får, om det är fara för att en djurart kan komma att försvinna, meddela förbud att inom landet eller del av landet döda, skada eller fånga vilt levande djur av den arten, om det inte sker till försvar mot angrepp på person eller egendom, samt att ta bort eller skada ett sådant djurs ägg, rom eller bo. Detta gäller dock inte djur vars dödande eller fångande är att hänföra till jakt eller fiske.

Förbud enligt nämnda paragraf meddelas av Naturvårdsverket för hela landet och av länsstyrelsen för länet eller del därav. Den myndighet som har meddelat ett förbud får i särskilda fall medge undantag från förbudet. Förbud enligt bestämmelsen skall inte utgöra hinder mot att marken utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt om ej annat föreskrivs vid förbudets meddelande. Länsstyrelsen får meddela föreskrifter, som inskränker allmänhetens och markägarens rätt att uppehålla sig inom område där, utöver fredning, särskilt skydd för djur- eller växtlivet behövs.

Förbud mot fångst av djur vars fångande är att hänföra till fiske kan införas med stöd av fiskelagen i fråga om fiske inom Sveriges sjöterritorium och Sveriges ekonomiska zon samt i fråga om svenskt havsfiske utanför den ekonomiska zonen. Reglerna om fiske gäller förutom fisk även vattenlevande blötdjur och vattenlevande kräftdjur. Enligt 19 § fiskelagen får föreskrifter meddelas som förbjuder eller begränsar fiske inom vissa områden efter vissa fiskarter eller för vissa ändamål.

De enligt konventionen strängt skyddade vilt levande växter (bilaga I), vilda kräldjur och amfibier (bilaga II) som har sitt naturliga utbredningsområde i Sverige, bör kunna skyddas enligt bestämmelser i naturvårdslagen.

Den nuvarande regleringen i 14 § naturvårdslagen ger inte möjlighet att ingripa enbart i förebyggande syfte, dvs. innan någon fara för att arten kan komma att försvinna eller utsättas för plundring i Sverige uppkommit. Sådant skydd för arterna skall emellertid kunna meddelas för att Sverige skall uppfylla sina internationella åtaganden.

Regeln i naturvårdslagen bör därför ändras och utformas så att den även rymmer ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela bestämmelser till skydd för en växt- eller djurart i de fall det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden.

Det kan vara lämpligt att dela upp den nuvarande 14 § naturvårdslagen i tre paragrafer varav en (14 §) bör innefatta bemyndigande att skydda växter och en (14 a §) bör innefatta bemyndigande att skydda djur.

Vidare bör en paragraf (14 b §) motsvara tredje stycket i den nu gällande paragrafen och bemyndiga regeringen eller en myndighet att meddela föreskrifter som inskränker rätten till jakt eller fiske eller rätten att uppehålla sig inom visst område om det behövs ett särskilt skydd för djur- eller växtart inom området.

Undantag från en växt- eller djurskyddsföreskrift som utfärdats med stöd av de föreslagna 14 och 14 a §§ naturvårdslagen, får, med hänsyn till Bernkonventionen och art- och habitatdirektivet, endast avse sådana undantag som tillåts enligt konventionen eller direktivet. Detta gäller de växter och djur som upptas i konventionens bilaga I och II och direktivets bilaga IV.

Med anledning av Naturhistoriska riksmuseets anmärkning bör framhållas att benämningarna växtart och djurart skall tolkas i sin vidaste bemärkelse och att växtart således omfattar även svampar.

Beträffande vilt levande växter, vilda kräldjur, amfibier och ryggradslösa djur är arterna ofta minst lika beroende av att deras livsmiljö skyddas som av att arterna i sig fredas. Regeringen återkommer i avsnitt 5.10 till denna fråga.

5.9 Utsättning av främmande djur och växter i naturmiljön

Regeringens förslag: Till skydd för vilt levande djur- eller växtarter eller naturmiljön skall föreskrifter kunna meddelas om förbud mot eller särskilda villkor för att sätta ut exemplar av en vilt levande djurart eller växtart i naturmiljön.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot förslaget. *Naturhistoriska riksmuseet* menar att paragrafen bör innehålla krav på en miljökonsekvensanalys innan utsättning får ske. Vidare påpekar museet att uttrycket "vilt levande djurart eller växtart" inte är heltäckande. En genmanipulerad population kan komma att betecknas som en ny art och därmed inte längre omfattas av föreslagen lagstiftning. *Kungl. vetenskapsakademien* anser att förslaget om att förhindra utsättning av främmande arter bör gälla alla fall där sådan utsättning inte godkänts av en allsidigt sammansatt expertgrupp. *Skogsstyrelsen* betonar att bemyndigandet att meddela föreskrifter kan komma i konflikt med bestämmelserna i 7 § skogsvårdslagen.

Skälen för regeringens förslag: Sverige har internationella åtaganden i fråga om utsättande av främmande arter. Enligt Bernkonventionen åtar sig parterna bl.a att strängt kontrollera utsättning i naturen av icke inhemska arter. I Bonnkonventionen åtar sig parterna att förebygga, minska eller kontrollera de faktorer som kan tänkas ytterligare utsätta en art för fara, däribland införandet av främmande arter. Enligt fågeldirektivet åläggs medlemsstaterna att tillse att införandet av fågelarter som inte förekommer i vilt tillstånd inom medlemsstaternas europeiska terri-

torium inte menligt inverkar på den lokala floran och faunan. I art- och habitatdirektivet anges att avsiktlig utsättning i naturmiljön av sådana arter som inte är inhemska skall regleras så att inte nackdel uppstår för naturliga livsmiljöer inom artens utbredningsområde eller för vilt levande inhemska djur eller växter. Om medlemsstaten anser det nödvändigt skall den förbjuda sådan utsättning.

Ändamålet med utsättningskontroll är att skydda inhemska vilda djurarter och växtarter samt naturmiljön. I Sverige finns särskilda regler om utsättning av fiskar, växter, vilt och biologiska bekämpningsmedel.

Även om den svenska lagstiftningen om reglering av utsättning av främmande arter f.n. uppfyller bestämmelserna i de internationella avtalen finns det inte något bemyndigande i den nuvarande lagstiftningen för regeringen eller en myndighet att vid behov reglera utsättning av amfibier eller reptiler i naturmiljön. Detsamma gäller beträffande de flesta arter ryggradslösa djur. Även om utsättning av vissa arter regleras i speciallagstiftning kan behov uppkomma att av naturskyddsskäl reglera utsättning i naturmiljön. Ett bemyndigande som medger detta bör därför införas i naturvårdslagen. För att öppna en generell möjlighet att vid behov förbjuda eller ställa upp särskilda villkor för att sätta ut exemplar av en vilt levande djurart eller växtart i naturmiljön, bör regler om detta införas i naturvårdslagen. Bemyndigandet bör i huvudsak användas för att förbjuda eller ställa upp särskilda villkor för utsättning av djur eller växter utanför artens nuvarande utbredningsområde. Föreskrifter bör dock även kunna meddelas för att av smittskyddsskäl förbjuda utsättning av djur eller växter i naturmiljön oaktat om utsättningen sker inom eller utanför artens nuvarande naturliga utbredningsområde. Om utsättning av en art i naturmiljön kan regleras på ett tillfredsställande sätt med stöd av speciallagstiftning bör sådan reglering alltid tillämpas.

Med stöd av det föreslagna bemyndigandet kan vid behov en bestämmelse införas i naturvårdsförordningen som förbjuder utsättning av exemplar av en viss djurart eller växtart i naturmiljön om inte tillstånd av en myndighet föreligger. Beträffande Naturhistoriska riksmuseets påpekande om genmanipulerade arter erinrar regeringen om de särskilda regler som gäller enligt lagen (1994:900) om genetiskt modifierade organismer.

Vad gäller Vetenskapsakademiens påpekande om en expertgrupps godkännande vill regeringen peka på att den här föreslagna regleringen ger möjlighet att besluta om ett sådant förfarande.

Regeringens förslag: I naturvårdslagen (1964:822) införs en skyddighet att i skälig utsträckning miljömässigt gottgöra det intrång i naturvårdsintresset som förorsakats genom beslut om undantag från eller helt upphävande av reservatsföreskrifter för en skyddad våtmark.

En förteckning skall upprättas över områden som bör beredas skydd i enlighet med Sveriges internationella åtaganden om skydd av naturområden. Ett område som upptagits på denna förteckning skall beredas nödvändigt skydd enligt naturvårdslagen.

Med tillämpning av denna förteckning och i enlighet med fågeldirektivet införs bestämmelser om att regeringen får förklara områden som särskilda skyddsområden.

Bestämmelser införs om att ett område i Sverige som av EG utpekats som område av intresse för Europeiska gemenskapen av regeringen skall förklaras som särskilt bevarandeområde. Beträffande ett område som förklarats som särskilt skyddsområde eller särskilt bevarandeområde får ett beslut om upphävande, helt eller delvis, av skydds-föreskrifter eller områdesskydd endast meddelas efter särskilt tillstånd av regeringen.

Promemoriornas förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Det övervägande antalet remissinstanser är positiva till förslagen. När det gäller undantag eller upphävande av reservatsföreskrifter har några remissinstanser reagerat mot att kravet om kompensation är för lågt ställt. *Naturskyddsföreningen* ifrågasätter om det överhuvudtaget går att kompensera det förhållandet att skyddet upphävs för en våtmark på den s.k. Ramsar-listan.

När det gäller EG-regleringen har myndigheterna och institutionerna, med undantag för *Uppsala universitet*, inte några erinringar mot de remitterade förslagen.

Uppsala universitet och *Naturskyddsföreningen* framför att det av promemorian Naturvårdslagen och EU inte framgår att det finns ett betydande antal materiella bestämmelser i de två direktiven och vad detta kräver av svensk lagstiftning. De betonar att lagstiftningen i sig måste tydligt återspegla direktiven, med den precisering dessa har fått genom rättspraxis i EG-domstolen.

Skälen för regeringens förslag: I promemorian Handel med skyddade djur- och växtarter m.m. finns en utförlig genomgång av de internationella konventionernas krav på skydd av arternas naturliga livsmiljöer. Där finns också en utförlig redovisning av de svenska regler som finns att tillgå för att tillgodose detta skydd. Utöver dessa regler tillkommer krav på viss EG-anpassning när Sverige blir medlem i EU. Våtmarker-na utgör viktiga biotoper för bl.a. fågelarter. Ett av de största hoten mot våtmarksområden är markavvattning. Utan markavvattning är det nästan

alltid omöjligt att utföra arbetsföretag i våtmarksområden. Enligt 18 d § naturvårdslagen får regeringen förbjuda markavvattning i områden där det är särskilt angeläget att våtmarkerna bevaras. Genom föreskrifter i naturvårdsförordningen har förbud införts mot markavvattning i avsevärda delar av landet. Förbudet omfattar bl.a. samtliga områden som utpekats som våtmarker av internationell betydelse i synnerhet såsom livsmiljö för våtmarksfåglar, s.k. Ramsar-områden.

Sverige har enligt konventionen åtagit sig att så långt som möjligt gottgöra varje förlust av skyddad våtmarksresurs. De typer av områdesskydd som är mest intressanta i detta avseende är naturreservat och naturvårdsområden. För att Sverige tydligt skall uppfylla konventionsåtagandet bör det intrång i naturvårdsintresset som ett beslut om upphävande av områdesskydd för en våtmark medför i skälig utsträckning gottgöras. Detta bör även gälla intrång som främst ger påtaglig kvalitativ effekt. Kompensationen för upphävande av skydd beträffande ett område kan bestå i att ett annat våtmarksområde av motsvarande intresse för naturvärden skyddas. Kompensationen kan även bestå i åtgärder som ökar naturvårdsintresset av annat skyddat område, t.ex. kan restaurering av en igenväxt fågelsjö gottgöra förlust av annan våtmarksresurs så att en bättre eller likvärdig livsmiljö skapas. Vad särskilt gäller de områden som utpekats som Ramsar-områden och som således bedöms tillhöra landets för naturvärden mest värdefulla områden är det naturligtvis mycket svårt att i skälig mån gottgöra ett intrång i naturvårdsintresset. Detta medför att den nu föreslagna kompensationsbestämmelsen särskilt stärker skyddet för Ramsar-områden.

Konventionsåtagandena om skydd av naturliga livsmiljöer i 1950 års Pariskonvention om fågelskydd och Bonnkonventionen liksom kraven enligt Ramsarkonventionen, *Överenskommelsen om fladdermössens bevarande i Europa*, Bernkonventionen samt fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet om möjlighet att föreskriva om fysiskt skydd av områden är i den svenska lagstiftningen uppfyllda genom reglerna i naturvårdslagen om områdesskydd.

För att tydligare genomföra Sveriges internationella åtaganden bör områdesskyddet följas upp med en förteckning över de områden som bör beredas skydd i enlighet med dessa åtaganden. Som har föreslagits i ovannämnda promemoria kan det därvid vara lämpligt att Naturvårdsverket får i uppdrag att upprätta en sådan förteckning. Regeringen avser därför att återkomma till Naturvårdsverket med ett sådant uppdrag. Samråd bör ske med berörda länsstyrelser och kommuner samt om det bedöms nödvändigt med andra berörda myndigheter, t.ex. skogsvårdsstyrelser. Av förteckningen bör närmare framgå vilket områdesskydd och vilka skyddsföreskrifter som behövs för att uppfylla de internationella åtagandena. Beträffande vissa områden kan den bedömningen komma att göras att området har nödvändigt skydd enligt bestämmelserna i naturresurslagen eller annan lagstiftning och att något områdesskydd enligt naturvårdslagen inte är nödvändigt. De flesta områden i en sådan förteckning kommer att vara sådana som redan har nödvändigt skydd enligt naturvårdslagen. När förteckningen upprättas bör särskilt

beaktas om skyddsåtgärderna medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Ett område som upptagits i förteckningen bör så snart som möjligt beredas nödvändigt områdesskydd som nationalpark, naturreservat, naturvårdsområde eller djur- eller växtskyddsområde. I vissa fall kan nödvändigt områdesskydd uppnås genom att föreskrift enligt 20 § naturvårdslagen meddelas avseende området. En sådan föreskrift innebär att anmälan för samråd med länsstyrelsen alltid görs i fråga om särskilda slag av arbetsföretag. Beträffande sådana arbetsföretag får länsstyrelsen förelägga företagaren att vidtaga de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är tillräckliga och det är nödvändigt från naturvårdssynpunkt, får länsstyrelsen förbjuda företaget. Detta samrådsförfarande kan vara aktuellt att tillämpa när nödvändigt områdesskydd för arter med stora revir skall uppnås och hoten mot arterna i första hand inte är utarmning av deras livsmiljö utan istället förföljelse, störningar eller andra liknande faktorer. Arter med stora revir är t.ex. järv, utter och varg.

Regeringen gör den bedömningen att förslaget inte innebär några utgiftsökningar för det allmänna.

För att Sverige skall uppfylla kraven enligt fågeldirektivet bör med tillämpning av den ovannämnda förteckningen områden av regeringen kunna förklaras som särskilda skyddsområden. Ett område bör dock inte förklaras som sådant skyddsområde innan det omfattas av nödvändigt skydd enligt naturvårdslagen. Vidare bör med tillämpning av den ovannämnda förteckningen och i enlighet med art- och habitatdirektivet förslag på områden som är lämpliga att utpeka som områden av intresse för europeiska gemenskapen överlämnas till EG-kommissionen. Efter som Sverige endast skall föreslå sådana områden som upptas i den ovannämnda förteckningen föreligger även före EG-beslutet en skyldighet för Sverige att bereda området nödvändigt områdesskydd enligt naturvårdslagen. På detta sätt kan införandet av EG:s områdesskydd ske i enlighet med naturvårdslagens nuvarande reglering som bl.a. innebär att det huvudsakliga beslutsfattandet sker på regional eller lokal nivå. Det är lämpligt att Naturvårdsverket får i uppdrag att till regeringen lämna förslag på särskilda skyddsområden och områden av intresse för gemenskapen.

Efter det att EG-kommissionen, på förslag av en medlemsstat, utpekat ett område som intressant för europeiska gemenskapen är medlemsstaten skyldig att senast inom sex år från utpekandet förklara området som särskilt bevarandeområde och bereda området nödvändigt skydd. Uppgiften att förklara ett område som särskilt bevarandeområde bör utföras av regeringen i likhet med vad som föreslås gälla avseende särskilda skyddsområden.

De områden som på detta sätt utpekats som omfattande av EG-rättsliga regler bör behålla sina respektive områdesskyddsbenämningar enligt naturvårdslagen.

Enligt fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet föreligger skyldighet för medlemsstaterna att bereda ett särskilt skyddsområde och ett särskilt bevarandeområde nödvändigt skydd samt att bibehålla detta

skydd. Det är bara under de i det sistnämnda direktivet angivna förutsättningarna som undantag från skyddsföreskrifter eller helt eller delvis upphävande av skyddsföreskrifter eller områdesskyddet får ske. En sådan förutsättning är att nödvändiga kompensationsåtgärder för att skydda det övergripande sammanhanget i Natura 2000 vidtas. I vissa fall skall kommissionens åsikt i frågan inhämtas. Med hänsyn till dessa speciella förhållanden är det lämpligt att införa en bestämmelse som, utöver naturvårdslagens ordinarie regelsystem, medför att regeringen skall lämna särskilt tillstånd för sådant upphävande.

Enligt art- och habitatdirektivet finns en möjlighet att även utpeka områden som inte upptagits på medlemsstaternas förslagslista till områden av intresse för europeiska gemenskapen. För ett sådant beslut krävs dock att rådet är enhälligt. Den berörda staten har med andra ord vetorätt. Under den tid proceduren pågår föreligger skyldighet för den berörda staten att skydda området mot försämring. Om det är Sverige som berörs innebär detta att området skall upptas på förteckningen över områden som bör beredas skydd i enlighet med Sveriges internationella åtaganden. Det innebär i sin tur att Sverige blir skyldig att bereda området nödvändigt skydd enligt naturvårdslagen.

I Ramsarkonventionen, överenskommelsen om fladdermössens bevarande i Europa, Bernkonventionen samt i art- och habitatdirektivet finns också ett krav på ett mera allmänt skydd av biotoper. Detta är i svensk lagstiftning uppfyllt genom de regler om natur- och kulturmiljöhänsyn som finns i rennäringslagen, skogsvårdslagen, lagen om skötsel av jordbruksmark och den nya fiskelagen samt genom naturvårdslagens regler om biotopskydd och om krav på tillstånd för miljöpåverkande arbetsföretag m.m. Renskötsel regleras i rennäringslagen (1971:437). Det finns för närvarande inte några föreskrifter utfärdade av Jordbruksverket om natur- och kulturmiljöhänsyn i rennäringen.

Enligt Ramsarkonventionen, Bernkonventionen och art- och habitatdirektivet skall i samband med planering och när riktlinjer dras för utvecklingen sådan hänsyn tas till skyddade områden att försämring av dessa undviks eller så långt som möjligt begränsas. Områden av riksintresse för naturvården åtnjuter enligt naturresurslagen ett förstärkt skydd vid planering.

Genom den svenska lagstiftningen om miljökonsekvensbeskrivningar går det att uppfylla art- och habitatdirektivets krav på bedömning av planers och projekts påverkan på skyddade områden.

Som framgår av avsnitt 1.3 i den remitterade promemorian Regler om handel med skyddade djur- och växtarter m.m. har EG-domstolen vid ett flertal tillfällen prövat medlemsstaternas genomförande av fågel-direktivet. Domstolen har i samband därmed uttalat att det är tillräckligt att direktivet på ett klart och precist sätt transformeras till en generell lagstiftning, så att en fullständig tillämpning kan säkerställas. Överfört till svenska förhållanden innebär detta bl.a. att direktivets bestämmelser inte behöver uppfyllas genom lag. Det räcker att lagen bemyndigar regeringen (eller myndighet) att utfärda generella föreskrifter och att den fullständiga regleringen framgår av en förordning eller en myndighets föreskrift. Så är också avsikten att regeringen skall göra.

5.11 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Den nya lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter och de föreslagna ändringarna i jaktlagen (1987:259), naturvårdslagen (1964:822) och lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor skall träda i kraft den 1 januari 1995.

Promemoriornas förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte kommenterat ikraftträdandet.

Skälen för regeringens förslag: För det fall Sverige blir medlem i EU från den 1 januari 1995 skall bl.a. vissa bestämmelser i EG:s rättsakter vara straffsanktionerade i Sverige. I den nya lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter finns tillsyns- och ansvarsbestämmelser som berör en EG-förordning. I jaktlagen och naturvårdslagen föreslås förändringar som berörs av den nya lagen. Även förslaget till ändring i 1975 års bemyndigandelag är knutet till den nya lagen. Flera av de föreslagna bestämmelserna i naturvårdslagen har också direkt anknytning till EG-rättsakter.

Mot bakgrund av det anförda bör den nya lagen och de föreslagna ändringarna i övrigt träda i kraft den 1 januari 1995.

Lagrådet har påpekat att om jaktlagens bestämmelser i 37 och 38 §§ om handel med och preparering av vilt upphör att gälla i enlighet med vad som föreslagits bör en övergångsbestämmelse införas.

Regeringen delar den av *Lagrådet* framförda uppfattningen.

Emellertid kommer även de föreskrifter och tillstånd etc., som utfärdats med stöd av bemyndigandet att sakna stöd i lag. Ytterligare övergångsbestämmelser bör därför införas dels till den nya lagen, dels till jaktlagen.

6 Lagstiftningsfrågor om dryckesförpackningar av aluminium

6.1 Förutsättningar vid ett medlemskap i EU

Ett medlemskap i EU innebär att Sverige ansluter sig till en tullunion och blir en del av ett gemensamt tullområde. Den inre marknaden, som anses genomförd från den 1 januari 1993, innebär dock mer än ett avskaffande av tullavgifter och andra motsvarande avgifter. Målsättningen är att åstadkomma ett område utan inre gränser, ett område inom vilket varor skall kunna cirkulera fritt mellan de olika medlemsländerna. Detta innebär att gränskontroller och gränsformaliteter av det slag som finns i dag i princip avskaffas mellan medlemsstaterna.

Det finns dock i en del fall gemensamma EG-regler på miljöområdet som skall säkerställa att en nödvändig kontroll av varutransporter skall kunna upprätthållas trots frånvaron av gränskontroller. Exempel är bestämmelserna om transporter med avfall och om handeln med utrotningshotade djur och växter.

6.2 Gällande rätt

Enligt lagen om återvinning av aluminiumburkar får regeringen meddela föreskrifter om avgift vid import av aluminiumburkar med eller utan dryck och de andra föreskrifter som kan behövas för att säkerställa att inhemska och importerade burkar kan konkurrera på lika villkor när ett pantsystem har inrättats. Regeringen får överlåta åt en myndighet att meddela sådana föreskrifter. Regeringen lämnade 1982 Aktiebolaget Svenska Returpack tillstånd att bedriva återvinningsverksamhet genom ett pantsystem. Genom förordningen (1983:847) om avgift vid införsel av aluminiumburkar har föreskrivits att en burkavgift skall betalas med det belopp Statens jordbruksverk fastställer vid införsel av närmare angivna drycker på burk. Avgiften betalas till Tullverket, som redovisar inbetalade avgifter till Jordbruksverket. De inbetalade avgifterna överförs därefter av Jordbruksverket till AB Svenska Returpack. Jordbruksverket beslutar om befrielse av avgift för den som genom avtal med AB Svenska Returpack har anslutit sig till pantsystem för aluminiumburkar.

Lagen (1960:418) om straff för varusmuggling är tillämplig vid import av aluminiumburkar. Tullagen (1987:1065) gäller i fråga om avgiften. Regeringen har till riksdagen lagt fram förslag till ny tullagstiftning som behövs vid ett medlemskap i EU (prop. 1994/95:34).

6.3 Anmälningsskyldighet vid införsel av aluminiumburkar

Regeringens förslag: Anmälningsskyldighet införs för den som importerar aluminiumburkar med eller utan dryck. Reglerna i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter görs tillämpliga på avgiftsförfarandet.

Statens jordbruksverks förslag: Jordbruksverket har föreslagit krav på tillstånd för yrkesmässig import av aluminiumburkar med eller utan dryck och som villkor för tillståndet att importören är ansluten till AB Svenska Returpacks återvinningssystem eller ett liknande system. Motsvarande krav föreslås för inhemska tillverkare av aluminiumburkar. Som ett alternativ har Jordbruksverket föreslagit anmälningsskyldighet för tillverkare och importörer.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig är positiva till att anmälningsskyldighet införs för importörer.

Skälen för regeringens förslag: Det nuvarande pantsystemet för aluminiumburkar fungerar på det sättet att burktillverkaren vid försälj-

ning till bryggerierna tar betalt för den pant som belöper på varje burk. Burktillverkaren betalar i sin tur detta belopp till AB Svensk Returpack som administrerar pantsystemet. Kostnaden övervältras på konsumenten som får betala panten när han köper dryck i aluminiumburk. Å andra sidan återfås panten när den tomma burken återlämnas. AB Svenska Returpack ersätter butiken för utbetalda panter. För att uppnå konkurrens på lika villkor mellan inhemska burktillverkare och importörer av aluminiumburkar tas en avgift ut, f.n. 51,5 öre, vid import av aluminiumburkar. Avgiftssystemets nuvarande utformning förutsätter Tullverkets medverkan i samband med att aluminiumburkarna anges till förtullning.

I stället för dessa regler som bygger på gränskontroll har Statens jordbruksverk, efter regeringens uppdrag, lämnat förslag till en annan ordning. Jordbruksverket har föreslagit krav på tillstånd och anslutning till AB Svenska Returpack eller något annat återvinningssystem för importörer av aluminiumburkar med eller utan dryck. Det skulle med en sådan ordning inte föreligga någon skyldighet att erlægga avgift för importerade burkar. Motsvarande krav på tillstånd skulle även åläggas inhemska tillverkare av aluminiumburkar. Som ett alternativ till krav på tillstånd har verket föreslagit anmälningsskyldighet för tillverkare och importörer.

I valet mellan de två förslag till nyordning som Jordbruksverket föreslagit konstaterar regeringen, att förslaget om krav på tillstånd skulle kräva en omfattande administration och enligt regeringens uppfattning vara mer ingripande än vad som är nödvändigt med hänsyn enbart till kravet på minskat behov av gränskontroller.

Regeringen förespråkar istället att det nuvarande avgiftssystemet i allt väsentligt bibehålls och att Tullverkets medverkan ersätts med en anmälningsskyldighet hos Jordbruksverket, huvudsakligen i enlighet med verkets alternativa förslag, för importörer av aluminiumburkar. Avgiften skall alltså erläggas direkt till Jordbruksverket. Även möjligheten till befrielse från avgiftsskyldighet för den som anslutit sig till AB Svenska Returpack skulle därmed kunna behållas.

I lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium införs således en anmälningsskyldighet för importörer av aluminiumburkar med eller utan dryck. Särskilda regler om sanktioner föreslås också ingå i lagen som en följd av att lagen om straff för varusmuggling inte längre kommer att vara tillämplig. Samtidigt som nya straffbestämmelser införs föreslås att det för straffbarhet skall krävas grov oaktsamhet eller uppsåt. Kriminalpolitiska skäl talar för att kvalificera de gärningar som skall vara straffbelagda.

För att Jordbruksverket på ett effektivt sätt skall kunna fullgöra sin nya uppgift bör den föreslagna regleringen lagtekniskt knytas till lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Lagändringarna förutsätter också ändringar i förordningen (1983:847) om avgift vid införsel av aluminiumburkar.

Den föreslagna ordningen med ett anmälningsförfarande kommer inte att medföra några kostnadsökningar för staten. Den gällande ordningen

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter

Sverige har ingått flera internationella överenskommelser om skydd för vilda djur- och växtarter. I samband med utarbetandet av promemorian Regler om handel med skyddade djur- och växtarter m.m. Ds 1993:64 framkom att svensk lagstiftning i vissa fall behöver ändras för att Sverige tydligare skall uppfylla sina internationella åtaganden. Vidare framkom bl.a. att lagstiftningen om befattning med skyddade vilda djur och växter behöver kompletteras för att uppnå, också från svenska utgångspunkter, ett tillräckligt skydd för hotade djur- och växtarter. När Sverige blir medlem i EU tillkommer dessutom ytterligare krav på regleringar inom detta område.

I promemorian föreslogs att vissa av de nuvarande bemyndigandereglererna på området skulle kompletteras och sammanföras i en lag om handel med skyddade djur- och växtarter m.m. Lagen skulle utgöra stöd för meddelandet av föreskrifter om förvaring och handel med exemplar av sådana arter.

Den nu föreslagna lagen är en ramlag och innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela de föreskrifter om in- och utförsel, transport, handel, förvaring, preparering och förevisning som behövs för att skydda en vilt levande djur- eller växtart eller som behövs för att uppfylla ett svenskt internationellt åtagande att skydda en sådan art. Föreskrifterna får också reglera motsvarande befattning med ägg, rom eller bo eller annan produkt som utvunnits av djur eller växter. Vidare ger lagen möjlighet att meddela föreskrifter om att krav på särskilt tillstånd eller andra särskilda villkor skall gälla för yrkesmässig eller i förvärvssyfte bedriven verksamhet med vilda djur och växter. Lagen innehåller därutöver regler om tillstånd, tillsyn och ansvar.

Lagreglerna har utformats i enlighet med Lagrådets förslag, om inte annat anmärks.

In- och utförsel, handel m.m.

1 § För att skydda vilt levande djur- och växtarter får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, i den mån det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden på området eller av andra skäl, meddela föreskrifter angående in- och utförsel, transport, handel, förvaring, preparering och förevisning avseende djur och växter. Föreskrifterna får också reglera motsvarande befattning med ägg, rom eller bo eller med annan produkt som utvunnits av djur eller växter.

Föreskrifter som avses i första stycket får, förutom annat, innefatta förbud mot eller krav på tillstånd eller andra särskilda villkor för sådana åtgärder som anges där.

Paragrafens reglering vad avser in- och utförsel har i huvudsak överförts från 1 § lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor. En utvidgning av bemyndigandet har skett genom att rekvisitet "skydd för utrotningshotade eller sällsynta arter av djur eller växter" bytts ut mot rekvisitet "att skydda vilt levande djur- eller växtarter". Paragrafens syfte är att möjliggöra införande av sådan reglering som behövs för att förhindra att vissa arter utrotas eller alltför kraftigt decimeras. Arterna behöver således inte vara utrotningshotade.

Paragrafen innefattar det nuvarande bemyndigandet för regeringen enligt 1975 års lag att genom föreskrifter uppfylla Sveriges åtaganden enligt konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter (CITES). Bemyndigandet i paragrafen kan också vid behov användas för att införa strängare reglering än konventionens. En sådan reglering kan omfatta såväl arter som omfattas av CITES som andra arter.

Enligt paragrafen blir det möjligt att förbjuda eller begränsa angivna åtgärder beträffande levande eller döda djur eller växter av vilt levande arter. Med stöd av paragrafen kan t.ex. som en förutsättning för hantering eller förvaring föreskrivas krav på myndighetstillstånd. Tillståndet får förenas med villkor. Även utan ett tillståndsförfarande kan särskilda villkor för olika åtgärder meddelas.

Paragrafen innefattar det nuvarande bemyndigandet för regeringen i 38 § jaktlagen att föreskriva tillståndskrav för konservatorsverksamhet beträffande vilda däggdjur och fåglar. Bemyndigandet ger även en möjlighet att föreskriva om tillståndskrav för annan verksamhet där vilda djur och växter hanteras t.ex. uppvisning av djur i djurparker eller på andra platser. Med stöd av bemyndigandet kan t.ex. förutom tillståndskrav införas en skyldighet att föra förteckning över vissa djur och växter som hanteras i sådana verksamheter.

Det bör föreskrivas att länsstyrelsen skall vara tillståndsmyndighet. Därigenom får länsstyrelsen kunskap om förekomsten av t.ex. handels-, förevisnings- och konservatorsverksamhet. En sådan kunskap är nödvändig för fullgörandet av den tillsynsverksamhet som skall förekomma enligt denna lag.

I lagen avses med exemplar av vilt levande djur- eller växtarter exemplar som i modern tid har fångats eller tagits direkt i naturen i Sverige eller i utlandet och exemplar som härstammar från sådana exemplar. Med exemplar avses också delar av exemplar. För växtarter avses med exemplar också frö. Handel innefattar saluförande, försäljning och byte. Montering innefattas i preparering. Uppfödning och odling innefattas i förvaring.

Av allmänna förvaltningsrättsliga principer följer att ett tillstånd kan återkallas. En återkallelse får anses förutsätta ett visst kvalificerat åsidosättande av skyldigheter enligt denna lag.

2 § Tillstånd får inte ges till den som underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt ett tidigare meddelat tillstånd, om inte särskilda omständigheter föranleder något annat.

Enligt paragrafen skall tillstånd vägras en tidigare misskötsam tillståndshavare då denne söker ett nytt tillstånd, om inte särskilda skäl föranleder att tillståndsmyndigheten bör göra en annan bedömning. Vid denna bedömning får beaktas vilken underlåtenhet tillståndshavaren gjort sig skyldig till och vilken betydelse detta har för möjligheten att uppnå eller vidmakthålla det skydd för djur- och växtarter som tillståndsregleringen åsyftar.

Tillsyn

3 § Tillsyn över efterlevnaden av föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och av villkor som meddelats med stöd av sådana föreskrifter skall utövas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer. Detta gäller också i fråga om tillsyn över efterlevnaden av rådets förordning (EEG) nr 3626/82 av den 3 december 1982 om genomförande i gemenskapen av konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter.

Tillsyn enligt lagen och EG-förordningen bör utövas av länsstyrelsen förutom när det gäller in- och utförsel där tillsyn och kontroll redan nu utövas av tullmyndigheten och Kustbevakningen.

4 § En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen av den som yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte eller på grund av tillstånd tar sådan befattning med djur, växter, ägg, rom, bon eller produkter som avses i 1 §.

Bestämmelsen i paragrafen ger tillsynsmyndigheten möjlighet att få tillgång till förteckningar över djur och växter som hanteras i en verksamhet samt fakturor, handelsböcker, följesedlar, leveransverifikationer och liknande handlingar. De uppgifter som framkommer i samband med tillämpningen av denna paragraf kan i sin tur ligga till grund för vitesbeslut och andra ingripanden. Underlåtenhet att lämna upplysningar och handlingar kan medföra straffansvar enligt 9 §.

Tillsynsmyndighetens rätt till upplysningar och handlingar omfattar i Lagrådets förslag inte annan än den som yrkesmässigt eller i förvärvssyfte tar befattning med skyddade växter eller djur. Som utvecklats i avsnitt 5.3 bör även upplysningsplikten och skyldigheten att tillhandahålla handlingar omfatta den som i enlighet med ett tillstånd enligt denna lag tar sådan befattning med det som är skyddat enligt de myndiganden som utfärdats med stöd av lagen. En redaktionell bearbetning har också gjorts av Lagrådets förslag.

5 § *En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs för efterlevnaden av föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och av villkor som meddelats med stöd av sådana föreskrifter samt för efterlevnaden av rådets förordning (EEG) nr 3626/82.*

Ett föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Underlåter någon att fullgöra sina skyldigheter enligt föreskrifter eller villkor som avses i första stycket eller enligt villkor som meddelats i samband med föreläggande, får myndigheten förordna om rättelse. Ett sådant beslut får verkställas enligt utskökningsbalken. Verkställigheten sker på den försumliga bekostnad.

I paragrafens första stycke regleras tillsynsmyndighetens möjligheter att använda förelägganden och förbud enligt lagen. En tillsynsmyndighet bör vid den enskildes bristande efterlevnad av föreskrifter försöka få denne att vidta rättelse på frivillig väg genom råd och anvisningar.

Om den frivilliga vägen inte är framkomlig kan ett vitesföreläggande vara ett alternativ till en åtalsanmälan. Ett vitesföreläggande är också bättre än en åtalsanmälan när det är angeläget att erhålla en snabb effekt av myndighetsingripandet, t.ex. om ett nyfångat djur hålls i fångenskap i strid mot föreskrift som meddelats med stöd av 1 § och djuret riskerar att ta skada av fångenskapen. Vitesföreläggande bör dock inte tillämpas som ett alternativ till åtalsanmälan i de fall då frågan lämpligen bör prövas straffrättsligt. Förelägganden och förbud får förenas med vite. Bestämmelser om vite finns i lagen (1985:206) om viten.

Om någon inte vidtar en åtgärd som åligger honom enligt föreskrifter eller villkor som meddelats med stöd av lagen eller enligt en tillsynsmyndighets föreläggande får tillsynsmyndigheten, enligt paragrafens tredje stycke, förordna om rättelse på hans bekostnad. Det blir sedan kronofogdemyndigheten som får verkställa rättelsebeslutet (jfr. 16 kap. utskökningsbalken).

I enlighet med vad *Lagrådet* påtalat har i tredje stycket införts en bestämmelse om att sådant beslut får verkställas.

6 § *För tillsynen har en tillsynsmyndighet rätt till tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, fordon och fartyg som används vid yrkesmässig eller annars i förvärvssyfte bedriven verksamhet eller som omfattas av tillstånd enligt denna lag och där göra undersökningar. Vad nu sagts gäller dock inte beträffande bostäder.*

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för tillsynen enligt denna paragraf.

Bestämmelsen i paragrafens första stycke ger tillsynsmyndigheten rätt att för tillsynen få tillträde till visst område m.m. och där göra undersökningar. En sådan rätt är en förutsättning för en effektiv tillsyn.

Beträffande rekvisiten *yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte* anförs följande. Med yrkesmässig avses i paragrafen en verksamhet där den som är ansvarig är näringsidkare och hanteringen ingår i en verksamhet av ekonomisk art. Med näringsidkare och näringsverksamhet avses här detsamma som i civilrättslig lagstiftning, t.ex. bokföringslagen

(1976:125). Jfr. också 16 kap. 10 c § brottsbalken (prop. 1980/81:176 s. 14). Utanför begreppet yrkesmässig faller emellertid sådan verksamhet i vinstsyfte som sker i mindre omfattning, t.ex. en verksamhet vid sidan av den egentliga sysselsättningen. Även sådan verksamhet omfattas dock av paragrafen genom tillägget *eller annars i förvärvssyfte*. Verksamheten måste dock ha viss omfattning för att det skall kunna vara fråga om verksamhet i förvärvssyfte.

Enligt paragrafens andra stycke skall polismyndigheten på begäran biträda tillsynsmyndigheten med tillträde och undersökning. I allmänhet brukar föreskrivas att kronofogdemyndigheten skall biträda tillsynsmyndigheten i liknande fall som här avses. Den särskilda regleringen i detta fall utgår från att det vid varje länspolismyndighet finns en polisman som är kontaktperson i s.k. CITES-frågor. Den särskilda kompetens som den berörda polispersonalen har tillägnat sig bör tas tillvara och vidareutvecklas på detta sätt.

Tillsynsmöjligheten måste även omfatta dem som utan att bedriva yrkesmässig verksamhet befattar sig med skyddade djur och växter. Paragrafen har därför i förhållande till *Lagrådets* förslag utvidgats till att omfatta tillträde i de fall då tillstånd föreligger.

Avgifter

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för myndigheternas verksamhet.

Genom bestämmelsen i denna paragraf får föreskrifter utfärdas om skyldighet för den som bedriver sådan verksamhet som berörs av tillsynen enligt denna lag att betala avgift för tillsynsmyndighetens verksamhet.

Lagrådet har i sitt förslag begränsat dessa avgifter till tillsynsmyndighetens verksamhet. Av vad som tidigare sagts framgår emellertid att avsikten är att också tillståndsgivning skall kunna avgiftsbeläggas. Regeringen anser att det därför klart bör framgå av lagens utformning att även sådana avgifter får tas ut av myndigheterna.

Ansvar

8 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet tar sådan befattning med djur, växter, ägg, rom, bon eller produkter av djur eller växter

1. som strider mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 1 § eller mot ett villkor som har uppställts i samband med att ett tillstånd meddelats eller i annat beslut i enskilt fall,

2. som strider mot en bestämmelse om in- och utförsel, transport, handel och förevisning i rådets förordning (EEG) nr 3626/82.

Om ett brott enligt första stycket är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt

beaktas om gärningen avsett exemplar av hotad, sällsynt eller värdefull art eller om den utförts vanemässigt eller i större omfattning.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Till ansvar enligt denna paragraf döms inte om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

I denna och i närmast följande paragraf finns lagens straffbestämmelser. Strafflatituderna överensstämmer huvudsakligen med strafflatituderna för motsvarande eller liknande brott i naturvårdslagen och jaktlagen.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar. Detta undantag medför att oakt samma handlingar som i sig kan vara ursäktliga inte behöver medföra något straff.

Det som straffbeläggs är överträdelse av föreskrifter och tillståndsvillkor beträffande själva befatningen med de skyddade djur, växter, ägg, rom, bon eller med produkter som anges i 1 § eller ifrågasvarande EG-förordning.

Paragrafen har som framgår av avsnitt 5.3 ändrats något i förhållande till *Lagrådets* förslag.

9 § Till böter döms den som i en ansökan eller annan handling som ges in enligt denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen eller enligt rådets förordning (EEG) nr 3626/82, med uppsåt eller av oakt samhet underlåter att lämna en uppgift eller lämnar en oriktig uppgift om förhållanden av betydelse för tillstånd eller tillsyn.

Genom paragrafen straffbeläggs vissa förseelser mot uppgiftsskyldighet som finns reglerad i lagens bestämmelser eller mot föreskrift som meddelats med stöd av lagen eller den angivna EG rättsakten. Förevarande paragraf är inriktad på brott där en tillstånds- eller tillsynsmyndighets verksamhet försvåras av handlingen eller underlåtenheten.

10 § Den som inte rättat sig efter ett vitesföreläggande enligt 5 § eller som överträtt ett vitesförbud enligt samma paragraf får inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Om ett vitesföreläggande eller förbud och en straffregel bygger på samma grund skall inte mer än en sanktion dömas ut. Vitet ges därvid företräde.

Förverkande

11 § Om någon har begått brott som avses i 8 §, skall egendom som nämns i 1 § och som gärningsmannen tagit befatning med, förklaras förverkad, om det inte är uppenbart oskäligt.

I stället för egendom kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

I paragrafen regleras möjligheterna att förverka egendom som hanterats eller förvarats i strid mot förbud eller annan föreskrift som meddelats med stöd av 1 § eller i strid mot vissa bestämmelser i förordning (EEG) nr 3626/82.

Enligt bestämmelserna i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegoods m.m. skall förverkad egendom i allmänhet försäljas. Det kan dock i vissa fall finnas anledning att från sådan försäljning undanta dels djur eller växt som behövs för forskningsändamål, dels djur eller växt som kan återföras till vilt tillstånd. Undantag från försäljning får ske genom att en föreskrift om detta tas in i en lag eller förordning. Regeringen har således möjlighet att i en förordning föreskriva om erforderliga undantag från bestämmelserna i den ovan nämnda förfarandelagen.

12 § Fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott som avses i 8 § får förklaras förverkade, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl.

I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Paragrafen har sin motsvarighet i 49 § jaktlagen. Förslaget har kommenterats i avsnitt 5.4.

Av paragrafen framgår att fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts vid brott som avses i 8 § får förklaras förverkade.

Bestämmelsen är konstruerad så att förverkande får ske. Därmed föreligger inte en presumtion för förverkande. Som allmän förutsättning för förverkande enligt paragrafen gäller att det skall vara påkallat för att förebygga brott eller att det annars föreligger särskilda skäl.

Som exempel på andra hjälpmedel som det kan bli aktuellt att förverka med stöd av denna paragraf kan nämnas värmelådor för transport av levande ägg och fågelungar samt frysboxar för förvaring av döda djur.

Genom bestämmelsen i paragrafens andra stycke öppnas en möjlighet för domstolen att i stället för sakförverkande besluta om värdeförverkande. Domstolen har därvid möjlighet att av billighetsskäl förklara endast en del av hjälpmedlets värde förverkat.

Tystnadsplikt

13 § Den som har tagit befattning med ärende som avses i denna lag får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han därvid fått veta om någons affärs- eller driftförhållanden.

I det allmänna verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

I tillsyns- eller tillståndsärende enligt denna lag kommer myndigheterna att i vissa fall behöva anlita biträde av utomstående experter bl.a. för att artbestämma djur och växter. Dessa experter kan i samband med deltagandet i myndighetsverksamheten få kännedom om någons affärs- eller

driftförhållanden. Det är därför nödvändigt att lagen innehåller särskilda bestämmelser om tystnadsplikt. Prop. 1994/95:117

Brott mot paragrafens bestämmelser utgör brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Överklagande

14 § En myndighets beslut i särskilda fall enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Föreskrifter om överklagande av en myndighets beslut om meddelande av föreskrifter med stöd av ett bemyndigande enligt denna lag meddelas av regeringen.

Bestämmelserna i första stycket i denna paragraf reglerar rätten att överklaga beslut som har meddelats i enskilda fall enligt lagen och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Här innefattas beslut avseende bl.a. beviljande av tillstånd, tillståndsvillkor, förbud och förelägganden samt påförande av avgifter.

För överklagande till kammarrätt krävs i enlighet med andra likartade bestämmelser prövningstillstånd.

7.2 Förslaget till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

1 §

Ändringen behandlas i avsnitt 5.6. I den nuvarande lydelsen av paragrafen anges inte lagens geografiska tillämpningsområde. Genom bestämmelserna i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon omfattas bl.a. skydd för och bevarande av den marina miljön och utnyttjande av naturtillgångar inom Sveriges ekonomiska zon av svensk jurisdiktion. Genom ändring av paragrafen har jaktlagens tillämpningsområde utvidgats till att i de fall som anges särskilt omfatta även Sveriges ekonomiska zon.

Genom valfångstkonventionen har Sverige åtagit sig att reglera valfångstverksamhet av personer eller med fartyg under svensk jurisdiktion. För att kunna uppfylla denna förpliktelse har jaktlagens tillämpningsområde utvidgats till att, i de fall som anges särskilt, omfatta även jakt från svenskt fartyg eller luftfartyg på det fria havet utanför den ekonomiska zonen. Av lagen (1966:374) om Sveriges sjöterritorium följer att Sveriges sjöterritorium omfattar inre vatten och territorialhavet och begränsas mot det fria havet eller annan stats territorium av territorialgränsen.

Det fria havet omfattar, med vissa undantag, de havsområden som är belägna utanför territorialgränser och ekonomiska zoner.

3 §

Ändringen behandlas i avsnitt 5.6 och innebär att paragrafens fredningsbestämmelse utvidgas till att även omfatta allt vilt som befinner sig inom Sveriges ekonomiska zon. Ändringen är i första hand föranledd av Sveriges åtagande i 1992 års *Överenskommelse om bevarandet av småvalar i Nordsjön och Östersjön* att inom ramen för Sveriges jurisdiktion iakttäta vissa regler för att skydda småvalarna. Den föreslagna paragrafen innebär också att Sverige inom den ekonomiska zonen uppfyllt sitt lagstiftningsmässiga åtagande enligt valfångstkonventionen.

29 a §

Paragrafen som är ny behandlas i avsnitt 5.6. I paragrafen bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om förbud eller särskilda villkor för jakt från svenska fartyg eller luftfartyg på det fria havet utanför Sveriges ekonomiska zon. Sådana föreskrifter eller förbud får endast meddelas när det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av vilt. Paragrafen har tillkommit för att tillsammans med fredandebestämmelsen i 3 § möjliggöra uppfyllandet av Sveriges åtaganden enligt valfångstkonventionen att trygga tillämpningen av konventionens bestämmelser och bestraffa brott mot dessa bestämmelser vid fångstverksamhet som bedrivs från fartyg eller luftfartyg under svensk jurisdiktion. Bemyndigandet i paragrafen kan också användas för att uppfylla eventuella framtida svenska internationella åtaganden om reglering av jakt från svenskt fartyg eller luftfartyg på det fria havet utanför Sveriges ekonomiska zon.

31 §

Ändringen, som behandlas i avsnitt 5.8. innebär att det införs ett generellt förbud mot jakt från motordrivna forskaffningsmedel.

43 §

Paragrafen behandlar jaktbrott. Andra punkten i paragrafen har ändrats i anledning av det nya bemyndigandet i 29 a §. Brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 29 a § utgör jaktbrott och sanktioneras enligt 43 och 44 §§.

44 §

I paragrafen behandlas grovt jaktbrott. Ändringen innebär att en omständighet som särskilt skall beaktas vid bedömandet av om brottet är grovt ändras från "om det avsåg ett utrotningshotat, sällsynt eller värdefullt vilt" till "om det avsåg ett hotat, sällsynt eller värdefullt vilt". Genom ändringen klargörs att paragrafen också skall omfatta en viltart vars svenska population är hotad även om arten i ett globalt perspektiv inte är utrotningshotad. Ändringen medför också att vid bedömandet av om jaktbrott eller jakthäleri (se 46 §) är grovt skall samma särskilda omständigheter beaktas som vid motsvarande bedömning enligt 8 § i den föreslagna lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter.

45 §

Paragrafen har ändrats så att hänvisningarna till 37 och 38 §§ tagits bort ur 45 § första stycket punkt 4 och 6. Detta är en följdändring av att 37 och 38 §§ föreslås upphöra att gälla.

46 §

Ändringen behandlas i avsnitt 5.3. I paragrafen definieras och regleras jakthäleri. Ändringen består i att ett nytt tredje stycke införs. Till ansvar för jakthäleri skall inte dömas om gärningen är belagd med straff i den nu föreslagna lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter. Ändringen har vidtagits för att säkerställa att den nyss nämnda lagens ansvarsbestämmelser tillämpas när förutsättningar för detta föreligger.

En indirekt ändring av 46 § sker också genom den ovan kommenterade ändringen i 44 § andra stycket 1 vartill hänvisas i 46 § andra stycket.

51 a §

I paragrafen, som är ny och som har behandlats i avsnitt 5.6, föreskrivs att svensk domstol skall vara behörig att behandla mål om brott mot lagen även om domsrättsreglerna i 2 kap. 2 och 3 §§ brottsbalken inte är tillämpliga. Bestämmelsen tar sikte på de fall då utlänning som inte är bosatt i Sverige begår brott mot jaktlagen inom den svenska ekonomiska zonen.

51 b §

I paragrafen, som är ny och som har behandlats i avsnitt 5.6, finns en forumbestämmelse som gäller åtal för brott förövat inom den ekonomiska zonen.

52 §

I paragrafen anges vilka bemyndiganden att meddela föreskrifter eller beslut enligt lagen som regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet. Ändringen i paragrafen är en följdändring i anledning av det ovan föreslagna nya bemyndigandet i 29 a § samt av förslaget ovan att 37 och 38 §§ skall upphöra att gälla.

Övergångsbestämmelse

Under avsnitt 5.11 har de särskilda övergångsbestämmelserna kommenterats. Den har tillkommit med anledning av att 37 och 38 § upphör att gälla.

12 §

Ändringen har behandlats i avsnitt 5.11. I paragrafen regleras i ett nytt tredje stycke möjligheterna för myndighet att meddela beslut om undantag från eller upphävande av reservatföreskrift för en skyddad våtmark. Enligt ändringen införs som en ytterligare förutsättning för ett sådant beslut att det intrång i naturvårdsintresset som upphävandet medför i skäligen utsträckning skall gottgöras. Gottgörelsen för upphävande av skydd beträffande ett område kan bestå i att ett annat våtmarksområde av motsvarande intresse för naturvärden skyddas. Gottgörelsen kan även bestå i åtgärder som ökar naturvårdsintresset av annat skyddat område, t.ex. kan restaurering av en igenväxt fågelsjö kompensera förlust av annan våtmarksresurs. Att intrånget i naturvårdsintresset i skäligen utsträckning skall gottgöras innebär att en bedömning i varje särskilt fall skall göras beträffande möjligheten och lämpligheten av att vidta kompensationsåtgärder. Intrånget i naturvårdsintresset skall gottgöras om inte särskilda skäl talar däremot. Ett särskilt skäl för att underlåta att gottgöra i ett naturvårdsintresse kan vara att det skyddade området inte är ett Ramsar-område sammantaget med att intrånget i naturvårdsintresset är mycket begränsat. Det bör särskilt anmärkas att det nu föreslagna tredje stycket på intet sätt påverkar möjligheten att enligt andra stycket ålägga företaget kostnadsansvar för intrånget i naturvårdsintresset.

Enligt 19 § andra stycket skall bl.a 12 § äga motsvarande tillämpning beträffande naturvårdsområde.

I paragrafens första och andra stycke har redaktionella ändringar företagits.

14 §

Ändringen har behandlats i avsnitt 5.8. Genom paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det finns risk för att en växtart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring eller om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd för en vilt levande växtart, att meddela fredningsbestämmelser beträffande sådana växter. Risk för att en växtart kan komma att försvinna kan avse sådan risk beträffande landet som helhet, en region eller ett län.

Genom ändringen införs en möjlighet att freda växter om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden inom detta område oavsett om växtarten anses hotad i Sverige. Vidare klargörs i paragrafen att förbud kan meddelas mot att ta frö från växt av viss art. I övrigt motsvarar paragrafen helt nuvarande 14 § första stycket.

14 a §

Paragrafen, som är ny, har behandlats i avsnitt 5.8. Genom paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det finns risk för att en djurart kan komma att försvinna eller om

det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av en vilt levande djurart, att meddela fredningsbestämmelser beträffande sådana djur. Risk för att en djurart kan komma att försvinna kan avse sådan risk beträffande landet som helhet, en region eller ett län.

Genom paragrafen införs en möjlighet att freda djur om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden inom detta område oavsett om djurarten anses hotad i Sverige. För att öka skyddet för enskilda exemplar av en djurart som åtnjuter skydd har paragrafens undantag för angrepp på egendom kvalificerats till att endast gälla angrepp på värdefull egendom. Därmed uppnås också bättre överensstämmelse med brottsbalkens nödparagraf (24 kap. 4 §).

I övrigt motsvarar paragrafen helt nuvarande 14 § andra stycket.

14 b §

Paragrafen, som är ny, har behandlats i avsnitt 5.8. Genom paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det utöver förbud enligt 14 eller 14 a § eller fredning enligt jaktlagstiftningen behövs särskilt skydd för djurart eller växtart inom ett område, att meddela vissa skyddsföreskrifter för området. Paragrafen motsvarar helt nuvarande 14 § tredje stycket.

14 c §

Paragrafen, som är ny, har behandlats i avsnitt 5.9.

Genom paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, att till skydd för vilt levande djurart eller växtart eller naturmiljön, meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för att sätt ut exemplar av en vilt levande djurart eller växtart i naturmiljön.

I Sverige finns redan i viss speciallagstiftning föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för att sätta ut vissa vilt levande djur- och växtarter i naturmiljön. Beträffande reptiler och amfibier samt huvuddelen av de ryggradslösa djuren finns dock inte tidigare någon möjlighet att förbjuda eller på annat sätt reglera ett sådant utsättande.

Om det eftersträvade skyddet för djur, växter eller naturmiljön skall upprätthållas med stöd av speciallagstiftning skall dock sådan reglering alltid tillämpas.

19 a §

Paragrafen, som är ny, har behandlats i avsnitt 5.10.

Bestämmelsen innebär skyldighet för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att upprätta en förteckning över områden som bör beredas skydd i enlighet med Sveriges internationella åtaganden om skydd av naturområden. Förteckningen bör regelbundet revideras för att hålla den aktuell. Av förteckningen skall framgå vilket områdesskydd och skyddsföreskrifter i övrigt som ansetts behövliga för att uppfylla de internationella åtagandena. Ett område som upptagits i en sådan förteckning skall så snart som möjligt beredas erforderligt skydd som nationalpark, naturreservat, naturvårdsområde eller som djur- eller växtskyddsområde. I vissa fall kan dock nödvändigt skydd enligt natur-

19 b §

Paragrafen som är ny har behandlats i avsnitt 5.10.

Regeringen får med tillämpning av den enligt 19 a § upprättade förteckningen och i enlighet med fågeldirektivet förklara områden som särskilda skyddsområden. En skyldighet för Sverige att vid ett medlemskap utfärda sådan förklaring följer av fågeldirektivet.

Bestämmelsen innebär vidare att regeringen får förklara ett område som särskilt bevarandeområde om området utpekats som ett område av intresse för gemenskapen. Ett sådant utpekande sker av kommissionen eller i undantagsfall av rådet. Enligt art- och habitatdirektivet är en medlemsstat förpliktad att förklara ett sådant utpekade område som särskilt bevarandeområde och bereda området erforderligt skydd.

Av den enligt 19 a § upprättade förteckningen skall det framgå vilket skydd ett område ansetts behöva. Det kan förutsättas att de flesta områden som har ett sådant stort skyddsintresse att de är intressanta för EG redan erhållit erforderligt skydd enligt naturvårdslagen. I övriga fall bör frågan om sådant skydd för området avgöras innan EG:s direktivbestämmelser om områdesskydd, genom förklaring av området som särskilt skyddsområde eller bevarandeområde, blir tillämpliga på området.

19 c §

Paragrafen, som är ny, har behandlats i avsnitt 5.10.

En medlemsstat i EG är inte bara skyldig att bereda ett utpekade område erforderligt skydd utan är också skyldig att vidmakthålla skyddet. Ett områdesskydd får helt eller delvis upphävas under vissa i art- och habitatdirektivet upptagna förutsättningar. I vissa fall förutsätter ett upphävandebeslut att kontakt tas med EG-kommissionen.

Genom paragrafen införs krav på särskilt tillstånd från regeringen för beslut om att områdesskyddet helt eller delvis skall upphävas för ett särskilt skyddsområde eller särskilt bevarandeområde. Vid denna tillståndsprövning av regeringen skall endast bedömas om det aktuella upphävandet är tillåtet enligt EG:s rättsordning. Regeringen kan dock villkora ett tillståndsbeslut om det krävs för att uppfylla en EG-bestämmelse. Regeringen kan t.ex. föreskriva att kompensationsåtgärder vidtas för att skydda det övergripande sammanhanget av Natura 2000. Upphävandeärendet skall i övrigt hanteras i enlighet med naturvårdslagens nuvarande regler.

37 b §

Paragrafen, som är ny, har behandlats i avsnitt 5.1 och 5.3. Den är utformad efter förebild av stadgandet om jakthäleri i 46 § jaktlagen. Genom paragrafens första stycke införs en ansvarsbestämmelse för den som obehörigen tar befattning med exemplar av en djurart eller växtart, ägg, rom eller bon som åtkommit genom brott mot förbud eller föreskrift som meddelats med stöd av 14 eller 14 a §. Med exemplar av

växtart avses i paragrafen även del av exemplar och frö. För att någon skall kunnas dömas till ansvar krävs att gärningsmannen vet eller har skälig anledning anta att exemplaret, ägget, rommen eller boet åtkommit genom ovan angivet förbrott. Genom denna bestämmelse blir i vissa fall även förvaringen av exemplar av skyddade växt- och djurarter förbjudet. För brott mot bestämmelsen kan utdömas böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, fängelse i högst två år.

I paragrafens andra stycke behandlas grovt brott. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningen avsåg exemplar eller del av exemplar av en hotad, sällsynt eller värdefull art eller om den utförts vanemässigt eller i större omfattning.

Enligt paragrafens tredje stycke skall ansvar enligt första eller andra stycket inte ådömas om gärningen är belagd med straff i den nu föreslagna lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter. Bestämmelsen har införts för att säkerställa att den nyss nämnda lagens ansvarsbestämmelser alltid används när förutsättningar för detta föreligger.

Enligt paragrafens fjärde stycke skall exemplar, ägg, rom eller bo som hanterats eller förvarats i strid mot första stycket, förklaras förverkat om det inte är uppenbart oskäligt.

7.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförelse av varor

1 §

Ändringen har behandlats i avsnitt 5.1.

I paragrafen bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om in- eller utförelse av varor om det är påkallat av vissa i paragrafen uppräknade anledningar. Ändringen innebär att regeringens bemyndigande att med stöd av denna paragraf meddela sådana föreskrifter av hänsyn till skyddet för utrotningshotade eller sällsynta arter av djur eller växter upphör. Motsvarande bemyndigande har istället införts i 1 § lagen om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter.

7.5 Förslaget till ändring i lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium

2 a §

Förslaget har närmare kommenterats under avsnitt 6.3. Anmälningsskyldigheten träffar den som importerar sådana burkar som enligt 3 § kan beläggas med burkavgift. Anmälningsskyldigheten är straffsanktionerad enligt 4 § 2.

Regeringen kan föreskriva att anmälningsförfarandet skall handläggas på myndighetsnivå.

Förfarandet regleras i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

4 §

Genom ändring i *första stycket* har i punkten 2 sanktioner införts i denna lag för den som inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 2 a §. Vidare kan enligt den nya punkten 4 den dömas till straff som lämnar oriktig uppgift om förhållanden som är av betydelse i handling som avges till ledning vid fastställande av avgift.

För samtliga gärningar gäller att straffbarhet fordrar uppsåt eller grov oaktsamhet. För fall av normalgraden av oaktsamhet finns i stället andra möjligheter till åtgärder, t.ex. vitesförelägganden eller skattetillägg.

Det tidigare andra stycket har utgått.

Sammanfattning av departementspromemorian
(Ds 1993:64) Regler om handel med skyddade djur-
och växtarter m.m.

Prop. 1994/95:117
Bilaga 1

I promemorian kartläggs i enlighet med riksdagens ställningstagande i anslutning till 1991 års miljöpolitiska proposition de internationella överenskommelser på naturvårdsområdet som Sverige är part i samt EG:s motsvarande rättsakter. Förslag lämnas om lagändringar som behövs för att Sverige skall uppfylla de internationella åtagandena genom lagstiftning. I Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter och deras naturliga miljö (Bernkonventionen) finns bl.a. regler om nationell handel med vilt levande djur och växter.

I promemorian föreslås en ny lag om handel med skyddade djur- och växtarter m.m.. Föreskrifter om förvaring och handel får meddelas om det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden eller annars för att skydda en vilt levande djurart eller växtart. Föreskrifter får gälla förbud eller särskilda villkor för förvaring eller handel med exemplar eller del av exemplar av en djurart eller växtart.

I den föreslagna lagen införs också ett bemyndigande att meddela föreskrifter om yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte bedriven preparering av exemplar eller del av exemplar av en vilt levande däggdjursart eller fågelart.

Från lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor till den nya lagen överförs och utvidgas bemyndigandet beträffande vissa varor. Föreskrifter om in- eller utförsel av varor får meddelas om det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden eller annars med hänsyn till miljövården och därmed sammanhängande hälsoskyddsfrågor eller för att skydda en vilt levande djurart eller växtart. Sveriges åtaganden om reglering av internationell handel enligt Konventionen om internationell handel med utrotningshotade djur och växter kan därigenom uppfyllas. Detsamma gäller beträffande Sveriges motsvarande åtaganden enligt 1950 års Internationella konvention om fågelskydd.

Särskilda tillsyns- och ansvarsbestämmelser föreslås i den nya lagen.

I enlighet med Bernkonventionen föreslås även ändringar i naturvårdslagen och jaktlagen.

I naturvårdslagen föreslås en möjlighet att freda vilt levande exemplar av djurart eller växtart om det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden. Sådana djur och växter kommer att kunna fredas även om arten inte är hotad i Sverige. Ett förbud mot obehörig befattning med exemplar av enligt naturvårdslagen fredad djurart eller växtart införs. Vidare föreslås att föreskrifter om förbud eller särskilda villkor för att sätta ut exemplar av vilt levande djurart eller växtart i naturmiljön får meddelas till skydd för annan vilt levande djurart eller växtart eller naturmiljön.

I jaktlagen föreslås ett generellt förbud mot jakt från motordrivna fortkaffningsmedel.

För att uppfylla bestämmelserna i Internationella konventionen för reglering av valfångsten och i Överenskommelsen om bevarandet av småvalar i Nordsjön och Östersjön föreslås vissa ändringar i jaktlagen. Lagens tillämpningsområde utvidgas till att gälla inom Sveriges ekonomiska zon samt vid jakt från svenska fartyg eller luftfartyg på det fria havet utanför den ekonomiska zonen. Vilt levande däggdjur och fåglar skall vara fredade inom Sveriges ekonomiska zon. Föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för jakt från svenska fartyg och luftfartyg på det fria havet utanför den ekonomiska zonen skall få meddelas om det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden.

För att stärka skyddet av naturliga livsmiljöer och för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden enligt Konventionen angående våtmarker av internationell betydelse, i synnerhet såsom livsmiljö för våtmarksfåglar föreslås ändring i naturvårdslagen. En skyldighet införs att i skäligen mån kompensera det intrång i naturvårdsintresset som ett beslut att helt eller delvis upphäva ett naturreservat eller ett naturvårdsområde som avser en våtmark medför. Förslag lämnas också om en förteckning över områden som bör beredas skydd i enlighet med Sveriges internationella åtaganden om skydd av naturområden samt om att ett område som upptagits på förteckningen skall beredas erforderligt skydd enligt naturvårdslagen.

Därutöver behandlas i promemorian ett förslag från Naturvårdsverket om ändring i förordningen (1975:542) om tillämpning av konventionen den 3 mars 1973 om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter. I promemorian föreslås att förordningen ändras så att det skall krävas myndighetstillstånd för reexport av exemplar av vissa vilt levande djurarter.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden kommit in från Riksdagens ombudsmän JO, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Kommerskollegium, Försvarsmaktens organisationsmyndighet, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, Generaltullstyrelsen, Statens Jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Fiskeriverket, Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer, Naturhistoriska riksmuséet, Konsumentverket, Statens naturvårdsverk, Kemikalieinspektionen, Hovätten för västra Sverige, Kammarrätten i Stockholm, Stockholms, Uppsala, Lunds och Göteborgs universitet, Statens växtsortnämnd, Sveriges lantbruksuniversitet, länsstyrelserna i Uppsala, Gotlands, Kristianstads, Göteborg och Bohus, Kopparbergs, Västernorrlands och Norrbottens län, Stockholms stad, Karlskrona, Malmö, Uddevalla, Västerås, Gävle, Östersunds och Skellefteå kommuner, Kungliga vetenskapsakademien, Svenska Kommunförbundet, Svenska naturskyddsföreningen, Svenska Jägareförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, Föreningen våra rovdjur, Jordens vänner, Riksförbundet Svensk fågelhobby, Svenska djurparksföreningen, Sveriges ornitologiska förening, Sveriges zoologiska konservatorer, Världsnaturfonden, Zoobranschens riksförbund.

Dessutom har yttranden kommit in från Projekt Berguv Väst, Svenska rovfågelföreningen, Svenska rovfågelstiftelsen, Jan Bergman, Konservator Åke Bursell, Anders Swahnberg och Jonas Edholm.

Sammanfattning av departementspromemorian (Ds 1994:87) Naturvårdslagen och EU - förslag till lagändringar inför ett svenskt medlemskap

Prop. 1994/95:117
Bilaga 3

I departementspromemorian Regler om handel med skyddade djur- och växtarter m.m., Ds 1993:64, har lämnats förslag till regeländringar för att Sverige skall uppfylla sina åtaganden när det gäller internationella överenskommelser på naturvårdens område. Även EG:s motsvarande rättsakter har kartlagts i den promemorian.

I föreliggande promemoria lämnas förslag till kompletterande lagändringar som behövs för att den svenska naturvårdslagstiftningen skall vara anpassad till de regler som gäller inom EU.

Enligt promemorian 1993:64 skall en förteckning över områden som bör beredas skydd i enlighet med Sveriges internationella åtaganden om skydd av naturområden upprättas. Dessa områden skall beredas erforderligt skydd enligt naturvårdslagen. I föreliggande promemoria föreslås tillägg i naturvårdslagen som innebär, att regeringen med tillämpning av förteckningen och i enlighet med direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar och direktiv 92/43/EEG om bevarande av naturliga livsmiljöer och av vilda djur och växter får förklara områden som EG-fågelskyddsområden. Vidare föreslås att regeringen i enlighet med samma EG-rättsakter får lämna förslag till EG-kommissionen på områden lämpliga att utpeka som viktiga för gemenskapen. Ett område får inte förklaras som EG-fågelskyddsområde innan det omfattas av erforderligt skydd enligt naturvårdslagen.

Enligt förslaget får regeringen även förklara ett område i Sverige som EG-naturskyddsområde, om det av gemenskapen utpekats som viktigt för gemenskapen.

För båda typerna av områden bör gälla att beslut om upphävande av områdesskydd, helt eller delvis, endast får meddelas efter särskilt tillstånd av regeringen.

I promemorian föreslås vidare vissa kompletteringar till den i promemorian 1993:64 föreslagna lagen om handel med skyddade djur- och växtarter. Tillsyns- och ansvarsbestämmelserna i nyssnämnda lag görs tillämpliga i förhållande till förordning (EEG) nr 3626/82 om tillämpning inom gemenskapen av konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter.

Nuvarande tillståndsbestämmelser i förordningen (1975:542) om tillämpning av konventionen den 3 mars 1973 om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter, skall inte längre gälla i förhållande till EU:s medlemsstater. Som kompensatoriska åtgärder införs krav på tillstånd för handel inom Sverige med levande exemplar av vissa djurarter.

Efter remiss har yttranden kommit in från Riksdagens ombudsmän JO, Rikspolisstyrelsen, Kommerskollegium, Försvarsmaktens organisationsmyndighet, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, Generaltullstyrelsen, Statens Jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Fiskeriverket, Riksantikvarieämbetet och Statens historiska muséer, Naturhistoriska riksmuséet, Konsumentverket, Statens naturvårdsverk, Kemikalieinspektionen, Hovätten för västra Sverige, Kammarrätten i Stockholm, Stockholms, Uppsala, Lunds och Göteborgs universitet, Statens växtsortnämnd, länsstyrelserna i Uppsala, Gotlands, Kristiandestads, Göteborg och Bohus, Kopparbergs, Västernorrlands och Norrbottens län, Stockholms stad, Växjö, Karlskrona, Malmö, Uddevalla, Gävle, Östersunds och Skellefteå kommuner, Kungliga vetenskapsakademien, Svenska Kommunförbundet, Svenska naturskyddsföreningen, Svenska Jägareförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, Riksförbundet Svensk fågelhobby, Svenska djurparksföreningen, Sveriges Herpetologiska Förening, Sveriges zoologiska konservatorer, Världsnaturfonden, Zoobranschens riksförbund.

Dessutom har yttranden kommit in från Britta Lindgren, Svenska djurrådet, Jonas Edholm och Fyris zoo.

Förslag till lag om hantering och förvaring av skyddade djur- och växtarter

Lagens tillämpningsområde

1 § För att skydda en vilt levande djur- eller växtart får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela de föreskrifter om in- och utförsel, handel, förvaring, förevisning, preparering och transport som behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden eller som annars behövs för att skydda en sådan art.

Föreskrifter får innefatta förbud mot eller krav på tillstånd eller andra särskilda villkor för sådan hantering som avses i första stycket av exemplar, ägg, rom eller bo av en vilt levande djur- eller växtart, eller en med lätthet igenkännlig produkt som utvunnits därav.

2 § Tillstånd enligt denna lag får inte ges till den som underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt ett sådant tidigare tillstånd, om inte särskilda omständigheter föranleder något annat.

Tillsyn

3 § Tillsynen över efterlevnaden av denna lag eller föreskrifter eller villkor som meddelats med stöd av lagen skall utövas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer. Detta gäller också för tillsyn över efterlevnaden av rådets förordning (EEG) nr 3626/82 av den 3 december 1982 om genomförande i gemenskapen av konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter.

4 § En tillsynsmyndighet har rätt att för tillsynen på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs.

5 § En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för efterlevnaden av denna lag eller föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen liksom för efterlevnaden i Sverige av rådets förordning (EEG) nr 3626/82 av den 3 december 1982 om genomförande i gemenskapen av konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter.

Ett föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Underlåter någon sina skyldigheter enligt föreskrifter eller villkor som meddelats med stöd av lagen eller enligt en tillsynsmyndighets föreläggande, får myndigheten förordna om rättelse på hans eller hennes bekostnad.

6 § För tillsyn enligt denna lag har en tillsynsmyndighet rätt till tillträde till områden, fordon, fartyg, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder, som används vid yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte bedrivna hantering enligt denna lag och där göra undersökningar.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för tillsynen enligt denna paragraf.

Avgifter

7 § Föreskrifter om avgifter för en myndighets verksamhet enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Påföljd

8 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 1 §,

2. i Sverige bryter mot bestämmelserna om in- och utförsel, handel, förevisning eller transport i rådets förordning (EEG) nr 3626/82 av den 3 december 1982 om genomförande i gemenskapen av konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter.

Om ett brott enligt första stycket är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om det avsett exemplar av hotad, sällsynt eller värdefull art eller om brottet utförts vanemässigt eller i större omfattning.

Till ansvar enligt första eller andra stycket döms inte om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

9 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet underlåter att lämna en uppgift eller lämnar en oriktig uppgift om förhållanden av betydelse för tillstånd eller tillsyn i en ansökan eller annan handling som avges enligt denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen eller enligt sådana bestämmelser i rådets förordning (EEG) nr 3626/82 av den 3 december 1982 om genomförande i gemenskapen av konventionen av internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter.

10 § Den som inte rättat sig efter ett vitesföreläggande enligt 5 § eller som överträtt ett vitesförbud enligt samma paragraf får inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

11 § Om någon begått brott som avses i 8 § skall förklaras förverkade de djurexemplar och de växtexemplar, samt de delar, produkter, ägg, den rom eller de bon av exemplar, som han eller hon hanterat i strid mot förbud eller föreskrift som meddelats med stöd av 1 § om det inte är uppenbart oskäligt.

I stället för egendom kan egendomens värde helt eller delvis förklaras förverkat.

12 § Fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott som avses i 8 § får förklaras förverkade, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl.

I stället för ett hjälpmedel kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

13 § Den som har tagit befattning med ärende som avses i denna lag får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han erfarit om någons affärs- eller driftförhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Instanser för överklagande

14 § En tillsyns- eller tillståndsmyndighets beslut i särskilda fall enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs för överklagande till kammarrätten.

Föreskrifter om överklagande av en myndighets beslut om föreskrifter med stöd av ett bemyndigande enligt denna lag meddelas av regeringen.

Denna lag träder ikraft den 1 januari 1995.

Härigenom föreskrivs i fråga om jaktlagen (1987:259)
dels att 37 och 38 §§ skall upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 37 § skall utgå,
dels att 1, 3, 31, 43, 44, 45, 46, och 52 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 29 a, 51 a och
51 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller viltvården, rätten till jakt och jaktens bedrivande samt frågor som har samband därmed.

Denna lag gäller viltvården, rätten till jakt och jaktens bedrivande *inom svenskt territorium* samt frågor som har samband därmed.

Lagen gäller också i de fall som anges särskilt

1. *inom Sveriges ekonomiska zon,*

2. *jakt från svenskt fartyg på det fria havet utanför den ekonomiska zonen,*

3. *jakt från svenskt luftfartyg över det fria havet utanför den ekonomiska zonen.*

Utöver bestämmelserna i denna lag gäller föreskrifter i andra författningar i fråga om skyddet och vården av viltet.

3 §

Viltet är fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. När viltet är fredat, gäller fredningen också dess ägg och bon.

Detta gäller även också Sveriges ekonomiska zon.

29 a §

För att uppfylla Sveriges internationella förpliktelser om skydd av vilt, får regeringen meddela föreskrifter om förbud eller särskilda villkor för jakt från svenskt

- Prop. 1994/95:117
Bilaga 5
1. fartyg på det fria havet utanför Sveriges ekonomiska zon,
 2. luftfartyg över det fria havet utanför den ekonomiska zonen.

31 §

Jakt med skjutvapen får inte ske från motordrivna fortskaffningsmedel. Sådana fortskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Jakt får inte ske från motordrivna fortskaffningsmedel. Sådana fortskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för medförande av skjutvapen vid färd med motordrivna fortskaffningsmedel.

43 §²

För jaktbrott döms till böter eller fängelse i högst sex månader den som

1. med uppsåt eller av grov oaktsamhet olovligen jagar på annans jaktområde eller där tillägnar sig vilt eller vid jakt som sker med stöd av licens bryter mot en för jakten väsentlig bestämmelse i licensen eller

2. med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 3 §, 31 § första stycket, 32 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 25 §, 29 § 1 eller 30 § första stycket.

För jaktbrott döms till böter eller fängelse i högst sex månader den som

1. med uppsåt eller av grov oaktsamhet olovligen jagar på annans jaktområde eller där tillägnar sig vilt eller vid jakt som sker med stöd av licens bryter mot en för jakten väsentlig bestämmelse i licensen eller

2. med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 3 §, 31 § första stycket, 32 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 25 §, 29 § 1, 29 a § eller 30 § första stycket.

² Jfr. prop. 1994/95:23.

Om ett jaktbrott är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år.

Vid bedömandet av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1. om det avsåg ett *utrotningshotat*, sällsynt eller värdefullt vilt,

2. om det har utförts vanemäsigt eller i större omfattning,

3. om det utförts med otillåten hjälp av ett motordrivet forskaffningsmedel eller någon annan motordriven anordning.

Vid bedömandet av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1. om det avsåg ett *hotat*, sällsynt, eller värdefullt vilt,

2. om det har utförts vanemäsigt eller i större omfattning,

3. om det utförts med otillåten hjälp av ett motordrivet forskaffningsmedel eller någon annan motordriven anordning.

45 §³

Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot 5 § andra stycket, 6 § första stycket eller 13 §,

2. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 26 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,

3. bryter mot 27 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt brottsbalken,

4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 § eller vad som *dligger honom enligt 38 § andra stycket*,

5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 6 § andra stycket, 29 § 4, 30 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket eller

6. bryter mot 35 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 36 § 37 §, 38 § *första stycket*, 40 § första stycket eller 41 § första stycket.

Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot 5 § andra stycket, 6 § första stycket eller 13 §,

2. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 26 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,

3. bryter mot 27 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt brottsbalken,

4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 §,

5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 6 § andra stycket, 29 § 4, 30 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket eller

6. bryter mot 35 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 36 §, 40 § första stycket eller 41 § första stycket.

³ Jfr. prop. 1994/95:23.

Den som med uppsåt bryter mot 34 § döms till böter.

Den som i annat fall än som avses i 43 § 1 med uppsåt eller av oaktsamhet åsidosätter vad som bestämts i en för jakt meddelad licens döms till penningböter.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar enligt denna paragraf.

46 §⁴

Den som obehörigen tar befattning med vilt som han vet eller har skälig anledning att anta har dödat eller åtkommit genom jaktbrott eller brott som avses i 45 § tredje stycket, döms för jakthäleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Vid bedömandet av om brottet är grovt skall särskilt beaktas sådana omständigheter som anges i 44 § andra stycket 1 och 2.

Till ansvar enligt första eller andra stycket döms inte om gärningen är belagd med straff i lagen (1994:000) om hantering och förvaring av skyddade djur- och växtarter.

51 a §

Den som har begått brott enligt denna lag utanför svenskt territorium döms vid svensk domstol, även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken inte är tillämplig.

51 b §

Om ett brott mot denna lag eller mot någon föreskrift som meddelats med stöd av lagen har förövats inom den ekonomiska zonen, får åtal för brottet väckas vid den tingsrätt vars domkrets är närmast den plats där brottet förövades.

52 §

⁴ Jfr. prop. 1994/95:23.

Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter eller beslut som avses i 6 § andra stycket, 23-26, 29 och 30 §§, 31 § andra och tredje styckena, 36 och 37 §§, 38 § första stycket, 40 § första och andra styckena, 41 § första stycket 2, 48 § andra stycket och 50 §.

Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter eller beslut som avses i 6 § andra stycket, 23-26, 29, 29 a och 30 §§, 31 § andra och tredje styckena, 36 §, 40 § första och andra styckena, 41 § första stycket 2, 48 § andra stycket och 50 §.

Prop. 1994/95:117
Bilaga 5

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Härigenom föreskrivs i fråga om naturvårdslagen (1964:822)

dels att 12 och 14 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas sju nya paragrafer, 14 a-c, 19 a-c och 37 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Länsstyrelsen får i särskilda fall *medgiva* undantag från meddelade reservatsföreskrifter. Om synnerliga skäl *äro därtill*, får myndighet som meddelar beslut enligt 7-10 §§ helt eller delvis upphäva beslutet.

Meddelas beslut enligt första stycket för att lämna rum för arbetsföretag, *äger* länsstyrelsen föreskriva att företaget skall bekosta särskild undersökning av naturreservatet eller *särskild åtgärd* för att bevara det eller på annat sätt gottgöra intrånget i naturvårdsintresset.

Länsstyrelsen får i särskilda fall *medge* undantag från meddelade reservatsföreskrifter. Om *det finns* synnerliga skäl, får den myndighet som meddelar beslut enligt 7-10 §§ helt eller delvis upphäva beslutet.

Meddelas beslut enligt första stycket för att lämna rum för arbetsföretag, *får* länsstyrelsen föreskriva att företaget skall bekosta *en* särskild undersökning av naturreservatet eller *särskilda åtgärder* för att bevara det eller på annat sätt gottgöra intrånget i naturvårdsintresset.

Ett beslut att göra undantag från eller helt upphäva reservatsföreskrifter för en skyddad våtmark får meddelas endast om intrånget i naturvårdsintresset i skällig utsträckning gottgörs.

14 §

Är fara att en växtart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela förbud att inom landet eller en del av landet ta bort eller skada en växt av den arten där den växer vilt.

Är fara att en djurart kan komma att försvinna, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela förbud att inom landet eller del av landet döda, skada eller fanga vilt levande djur av den arten, om det inte sker till försvar mot

Finns det risk för att en växtart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring *eller om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av en vilt levande växtart*, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela *föreskrifter om förbud att inom landet eller en del av landet ta bort eller skada eller ta frö från* en växt av den arten där den växer vilt.

angrepp på person eller egendom, samt att ta bort eller skada ett sådant djurs ägg, rom eller bo. Beträffande djur, vars dödande eller fångande är att hänföra till jakt eller fiske, gäller särskilda bestämmelser.

Behövs utöver förbud enligt första eller andra stycket eller fredning enligt jaktlagstiftningen särskilt skydd för djur- eller växtart inom visst område, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som inskränker rätten till jakt eller fiske eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området.

14 a §

Finns det risk för att en djurart kan komma att försvinna eller om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av vilt levande djurart får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om förbud att inom landet eller del av landet döda, skada eller fånga vilt levande djur av den arten, om det inte sker till försvar mot angrepp på person eller värdefull egendom, samt att ta bort eller skada ett sådant djurs ägg, rom eller bo.

Särskilda bestämmelser gäller för att döda eller fånga djur, om åtgärden är att hänföra till jakt eller fiske.

14 b §

Om det behövs utöver förbud enligt 14 eller 14 a § eller fredning enligt jaktlagstiftningen särskilt skydd för en djur- eller växtart inom ett visst område, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som in-

skränker rätten till jakt eller fiske eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området.

Prop. 1994/95:117
Bilaga 5

14 c §

Till skydd för vilt levande djur- eller växtarter eller naturmiljön, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om förbud mot eller särskilda villkor för att sätta ut exemplar av vilt levande djur- eller växtart i naturmiljön.

Vad som sägs i första stycket gäller inte om skyddet skall upprätthållas med stöd av annan lagstiftning.

19 a §

En förteckning över sådana områden som bör beredas skydd i enlighet med Sveriges internationella åtaganden om skydd av naturområden skall upprättas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Av förteckningen skall framgå vilket områdes-skydd och vilka skydds-föreskrifter i övrigt som behövs för att de internationella åtagandena skall uppfyllas. När förteckningen upprättas skall särskilt beaktas om nödvändiga skyddsåtgärder medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Ett område som tagits upp i en förteckning enligt första stycket skall så snart som möjligt ges nödvändigt skydd i enlighet med 4, 5, 7, 8, 10, 14 b, 19 eller 20 §.

19 b §

Med tillämpning av förteckningen enligt 19 a § får regeringen förklara ett område som särskilt skyddsområde.

Ett område i Sverige som av Europeiska gemenskapen utpekats som ett område av intresse för Europeiska gemenskapen skall av regeringen förklaras som särskilt bevarandeområde.

19 c §

För ett område som förklarats som särskilt skyddsområde eller som särskilt bevarandeområde enligt 19 b § får beslut enligt 7, 8, 10, 14 b, 19 eller 20 § helt eller delvis upphävas endast efter särskilt tillstånd av regeringen

37 b §

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som utan att vara behörig tar befattning med exemplar av en djur- eller växtart, delar av sådant exemplar, ägg, rom eller bon som han, eller hon vet eller har skälig anledning anta har åtkommit genom brott mot förbud eller föreskrift som meddelats med stöd av 14 eller 14 a §.

Om brottet är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Vid bedömandet av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om det avsåg exemplar eller delar av exemplar av en hotad, sällsynt eller värdefull art eller om det utförts vanemässigt eller i större omfattning.

Till ansvar enligt första eller andra stycket döms inte om gärningen är belagd med straff i lagen (1994:000) om hantering och förvaring av skyddade djurarter och växtarter.

Exemplar, delar av exemplar, ägg, rom eller bon som hante-

rats eller förvarats i strid mot första stycket skall förklaras förverkade om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för egendom kan egendomens värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Prop. 1994/95:117
Bilaga 5

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen får, med den begränsning som följer av 2 §, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, av särskilda handelspolitiska skäl eller av hänsyn till behov att trygga kvaliteten hos produkter av visst slag, till hälsovården, miljövården, växtskyddet, skyddet mot djursjukdomar *eller skyddet för utrotningshotade eller sällsynta arter av djur eller växter* eller till kontrollen av materiel som kan få militär användning.

Föreslagen lydelse

1 §

Regeringen får, med den begränsning som följer av 2 §, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, av särskilda handelspolitiska skäl eller av hänsyn till behov att trygga kvaliteten hos produkter av visst slag, till hälsovården, miljövården, växtskyddet, skyddet mot djursjukdomar eller till kontrollen av materiel som kan få militär användning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Förslag till lag om ändring i lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium

dels att 4 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 2 a och 3 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Den som yrkesmässigt importerar aluminiumburkar med eller utan dryck skall anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

3 a §

Regler för uttag av sådana avgifter som avses i 3 § finns i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

4 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 2 § eller åsidosätter villkor som har meddelats för tillstånd enligt 2 § eller bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 § döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1. bryter mot 2 § eller åsidosätter villkor som har meddelats för tillstånd enligt 2 §,

2. bryter mot 2 a §,

3. bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 §, eller

4. lämnar oriktig uppgift om förhållanden som är av betydelse i handling som avges till ledning vid fastställande av avgift.

Till ansvar enligt första stycket döms inte, om ansvar för gärningen kan ådömas enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt proposition 1994/95:56

Föreslagen lydelse

1 §⁵

Denna lag gäller för skatter och avgifter som tas ut enligt

1. lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster, lagen (1941:251) om särskild varuskatt, lagen (1957:262) om allmän energiskatt, lagen (1961:372) om bensinskatt, lagen (1961:394) om tobaksskatt, lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam, lagen (1972:820) om skatt på spel, lagen (1973:37) om avgift på vissa dryckesförpackningar, lagen (1973:1216) om särskild skatt för oljeprodukter och kol, bilskrotning-lagen (1975:343), lagen (1977:306) om dryckesskatt, lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon, lagen (1978:144) om skatt på vissa resor, lagen (1982:691) om skatt på vissa kassetband, lagen (1982:1200) om skatt på videobandspelare, lagen (1982:1201) om skatt på viss elektrisk kraft, lagen (1983:1053) om skatt på omsättning av vissa värdepapper, lagen (1983:1104) om särskild skatt för elektrisk kraft från kärnkraftverk, lagen (1984:351) om totalisatorskatt, lagen (1984:355) om skatt på vissa dryckesförpackningar, lagen (1984:405) om stämpelskatt på aktier, lagen (1984:410) om avgift på bekämpningsmedel, lagen (1988:1567) om miljöskatt på inrikes flygtrafik, lagen (1990:582) om koldioxidskatt, lagen (1990:587) om svavelskatt, 2 § första stycket 6 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel, lagen (1990:662) om skatt på vissa premiebetalningar, lagen (1990:1087) om lagerskatt på vissa oljeprodukter, lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för grupplivförsäkring, m.m., lagen (1991:1482) om lotteriskatt, lagen (1991:1483) om skatt på vinstsparande m.m., lagen (1992:1479) om lagerskatt på viss bensin, lagen (1992:1438) om dieseloljeskatt och användning av vissa oljeprodukter, lagen (1992:1439) om lagerskatt på dieselolja, lagen (1994:000) om

⁵ Senaste lydelse 1993:853.

tobaksskatt, lagen (1994:000) om alkoholskatt, lagen (1994:000) om skatt på energi.

2. lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område, lagen (1974:226) om prisreglering på fiskets område, lagen (1984:409) om avgift på gödselmedel, lagen (1990:615) om avgifter på vissa jordbruksprodukter m.m., lagen (1990:616) om införande av lagen (1990:615) om avgifter på vissa jordbruksprodukter m.m.

2. lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område, lagen (1974:226) om prisreglering på fiskets område, lagen (1984:409) om avgift på gödselmedel, lagen (1990:615) om avgifter på vissa jordbruksprodukter m.m., lagen (1990:616) om införande av lagen (1990:615) om avgifter på vissa jordbruksprodukter m.m., *lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium.*

Har i författning som anges i första stycket eller i författning som utfärdats med stöd av sådan författning lämnats bestämmelse som avviker från denna lag gäller dock den bestämmelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1994-11-11

Närvarande: justitierådet Torkel Gregow, justitierådet
Lars Å. Beckman, regeringsrådet Sigvard Holstad.

Enligt en lagrådsremiss den 3 november 1994 (Miljö- och naturresursdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om hantering och förvaring av skyddade djur- och växtarter,
2. lag om ändring i jaktlagen (1987:259),
3. lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822),
4. lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Kjell-Olof Wennström.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om hantering och förvaring av skyddade djur- och växtarter

Lagrådet anmärker inledningsvis att granskningen av lagförslaget utmynnat i så många ändringsförslag att det befunnits lämpligt att, som en bilaga till detta protokoll, redovisa den lydelse av lagen i dess helhet som Lagrådet förordar. I denna lydelse ingår då även ett antal förslag till redaktionella ändringar som inte särskilt kommenteras i det följande.

Lagens benämning

Av 1 § framgår att lagen är avsedd att skydda vilt levande djur- och växtarter vid in- och utförsel, handel, förvaring, förevisning, prepare-ring och transport. Den föreslagna benämningen "lag om hantering och förvaring av skyddade djur- och växtarter" kan inte anses ge en rättvisande bild av lagens innehåll. I den till grund för remissen liggande departementspromemorian betecknades lagen som "lag om handel med skyddade djur- och växtarter". Inte heller den benämningen var emellertid särskilt träffande. Lagrådet förordar att lagen i stället benämns "Lag om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter."

Före 1 och 2 §§ har satts in en rubrik med lydelsen "Lagens tillämpningsområde". Rubriken ger emellertid ingen adekvat beskrivning av paragrafernas innehåll. Lagrådet föreslår att rubriken i stället får lydelsen "In- och utförsel, handel m.m."

Före 8 § har satts in rubriken "Påföljd". Den täcker 8-13 §§. Dessa paragrafer behandlar så vitt skilda områden som straffansvar, konkurrens mellan vitesföreläggande och straffansvar, förverkande samt tystnadsplikt. Rubriken kan således inte anses väl vald. Lagrådet förordar att den ersätts av tre nya rubriker. Före 8 § sätts in rubriken "Ansvar, före 11 § rubriken "Förverkande" och före 13 § rubriken "Tystnadsplikt".

När det gäller rubriken före 14 § "Instanser för överklagande" föreslår Lagrådet att den ändras till "Överklagande".

1 §

Paragrafen som är lagens portalparagraf ger i första stycket regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ett bemyndigande att i fråga om sådana åtgärder som Lagrådet nämnt ovan meddela föreskrifter för att skydda vilt levande djur- eller växtarter, i den mån så behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden eller av andra skäl.

I andra stycket anges att föreskrifterna får innefatta förbud mot eller krav på tillstånd eller andra särskilda villkor för hantering av exemplar etc.

Som andra stycket avfattats ger det intryck av att utgöra en begränsning av bemyndigandet i första stycket. Enligt vad som upplysts vid föredragningen har detta inte varit avsikten. Bestämmelsen har i stället tillkommit i syfte att exemplifiera vad en föreskrift kan innehålla. Andra stycket bör enligt Lagrådets mening avfattas så att denna avsikt framgår tydligare. I tydlighetens intresse bör paragrafen även i övrigt ges en annan redaktionell utformning.

4 §

Enligt denna paragraf har en tillsynsmyndighet rätt att för tillsynen på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs. I paragrafen anges inte vem som har den motsvarande skyldigheten att lämna upplysningar och handlingar. Vad som anförs i författningskommentaren tyder emellertid på att en avgränsning till personer som bedriver någon verksamhet som nämns i 1 § är avsedd.

Enligt Lagrådets mening bör paragrafen kompletteras så att det klart framgår vem som har den berörda skyldigheten att lämna upplysningar och handlingar. Att klarhet råder på den punkten är angeläget, inte minst därför att skyldigheten avses bli straffsanktionerad.

5 §

Förevarande paragraf innehåller bestämmelser om föreläggande och förbud. I första stycket anges att en tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för efterlevnaden

av den föreslagna lagen eller föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av den lagen liksom för efterlevnaden i Sverige av en viss angiven EG-förordning. Enligt andra stycket får ett föreläggande eller förbud förenas med vite. I tredje stycket föreskrivs att, om någon underlåter sina skyldigheter enligt föreskrifter eller villkor som meddelats med stöd av lagen eller enligt en tillsynsmyndighets föreläggande, myndigheten får förordna om rättelse på hans eller hennes bekostnad.

I författningskommentaren har i anslutning till bestämmelsen i tredje stycket anförts att det är kronofogdemyndigheten som får verkställa rättelsebeslutet, varvid hänvisas till 16 kap. utskökningsbalken. I anledning härav vill Lagrådet framhålla följande.

Tillsynsmyndigheten utgör en förvaltningsmyndighet. Enligt 3 kap. 1 § första stycket 6 utskökningsbalken är det en förutsättning för att förvaltningsmyndighets beslut skall utgöra verkställbar exekutionstitel att beslutet enligt särskild föreskrift får verkställas. (Jfr 13 § lagen 1981:775 om införande av utskökningsbalken.) För att tillsynsmyndighetens beslut om rättelse skall kunna verkställas av kronofogdemyndigheten krävs det alltså att det i den föreslagna lagen införs en bestämmelse om att sådant beslut får verkställas. Lagrådet föreslår att så sker.

8 §

I denna paragraf föreslås straffansvar för vissa åtgärder. I första stycket anges att till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 1 § (punkt 1) eller i Sverige bryter mot bestämmelserna om in- och utförsel, handel, förevisning eller transport i den EG-förordning som nämns i 3 och 5 §§ (punkt 2). Andra stycket innehåller regler om grovt brott och tredje stycket en regel om lagkonkurrens. I paragrafens fjärde stycke finns en bestämmelse om straffrihet i ringa fall.

Lagrådet har inte möjlighet att bedöma hur omfattande de föreskrifter som avses meddelas med stöd av bemyndigandet i 1 § kommer att bli. Vad som sägs i 1 § andra stycket om föreskrifter avseende förbud mot åtgärder samt tillstånd och andra villkor för åtgärder avses dock endast utgöra exempel på föreskrifter som omfattas av bemyndigandet. Man synes därför få räkna med att föreskrifter kommer att meddelas även i andra hänseenden.

Av vad nyss sagts framgår att straffbestämmelsen i första stycket punkt 1 i förevarande paragraf omfattar samtliga åtgärder som innebär åsidosättande av föreskrifter, vilka meddelats med stöd av delegationsbestämmelsen i 1 §; här bortses från ringa fall av överträdelser. Mot bakgrund av det tidigare anförda ifrågasätter Lagrådet om inte det föreslagna straffansvaret går för långt.

EG-förordningen nr 3626/82 innehåller bl.a. föreskrifter om krav på att importtillstånd, exporttillstånd eller annan handling skall uppvisas vid införsel eller utförsel av vissa djur m.m. (artikel 5). Det torde inte vara avsett att sådana skyldigheter skall vara straffsanktionerade. Lagrådet anser att punkt 2 i paragrafens första stycke bör förtydligas så att

det klart framgår vilka bestämmelser i förordningen som omfattas av straffansvaret.

Prop. 1994/95:117
Bilaga 7

Straffbestämmelsen i nämnda punkt 1 kommer att gälla bl.a. åsidosättande av villkor, som i normföreskrifter uppställs för att viss åtgärd skall få vidtas beträffande berörda djur eller växter m.m. Däremot omfattas inte åsidosättande av villkor, vilka har meddelats i samband med tillstånd till viss åtgärd eller verksamhet eller som annars har upptagits i beslut för enskilda fall. Vid föredragningen inför Lagrådet har emellertid upplysts att det är avsett att även sådana villkor skall vara straffsanktionerade.

Om denna avsikt skall genomföras, måste bestämmelsen kompletteras. Det kan ske genom att i punkt 1 tillfogas förslagsvis följande: "----- eller mot ett villkor som har uppställts i samband med att ett tillstånd meddelats eller i annat beslut i ett enskilt fall". Det bör dock understrykas att detta innebär att straffansvaret blir än mera långtgående.

11 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om förverkande. Enligt första stycket skall, om någon har begått brott som avses i 8 §, de djurexemplar och de växtexemplar m.m. som han eller hon hanterat i strid mot förbud eller föreskrift som meddelats med stöd av 1 § förklaras förverkade om det inte är uppenbart oskäligt. I andra stycket anges att i stället för egendomen egendomens värde kan helt eller delvis förklaras förverkat.

I 8 § straffbeläggs dels brott mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 1 §, dels brott mot bestämmelserna i en given EG-förordning. Som förevarande paragraf utformats kan emellertid förverkande ske endast i det förstnämnda fallet. Av författningskommentaren framgår att denna begränsning inte varit avsedd. Eftersom förverkande rimligen bör kunna ske vid alla brott enligt 8 § bör förevarande paragraf ges en lydelse som medger detta.

Förslaget till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

46 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om ansvar för jakthäleri. I ett nytt tredje stycke föreslås en konkurrensregel med avseende på den föreslagna nya lagen. Där anges att till ansvar enligt första eller andra stycket döms inte om gärningen är belagd med straff i lagen om hantering och förvaring av skyddade djur- och växtarter.

I det föregående har Lagrådet förordnat att rubriken till den föreslagna nya lagen ges annan lydelse än som föreslagits. Till följd härav och med en mindre formell jämkning bör tredje stycket i förevarande paragraf ges följande lydelse:

"Till ansvar enligt denna paragraf döms inte om gärningen är belagd med straff i lagen (1994:000) om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter."

51 a och 51 b §§

Enligt 51 a § döms den som har begått brott enligt denna lag utanför svenskt territorium vid svensk domstol, även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken inte är tillämplig.

I 51 b § finns en forumbestämmelse för det fallet att ett brott mot denna lag eller mot någon föreskrift som meddelats med stöd av lagen har förövats inom den ekonomiska zonen. I ett sådant fall får enligt bestämmelsen åtal för brottet väckas vid den tingsrätt vars domkrets är närmast den plats där brottet förövades.

Såvitt framgår av den motivering till 51 a § som lämnas i lagrådsremissen tar den bestämmelsen sikte endast på brottslighet som begås inom Sveriges ekonomiska zon. Denna begränsning bör enligt Lagrådets mening komma till uttryck i lagtexten. Lagrådet förordar mot denna bakgrund att orden "utanför Sveriges territorium" i 51 a § byts ut mot "inom Sveriges ekonomiska zon".

Enligt lagförslaget rör 51 a § fall då någon begått "brott enligt denna lag" medan det i 51 b § är fråga om "brott mot denna lag eller mot någon föreskrift som meddelats med stöd av lagen". Såvitt framgår av vad som anförs i lagrådsremissen synes det inte vara avsett annat än att de båda paragraferna skall avse samma slags brott. Lagrådet förordar därför att de avfattas likalydande i det berörda hänseendet. Enligt Lagrådets mening är avgränsningen "brott enligt denna lag" att förorda.

Övergångsregleringen

I remissen föreslås beträffande jaktlagen bl.a. att 37 och 38 §§ skall upphöra att gälla. Dessa paragrafer innehåller bestämmelser om handel med vilt och preparering av vilt. I följd av detta förslag föreslås också att vad 45 § innehåller om straffansvar med avseende på nämnda bestämmelser skall utgå. Någon särskild övergångsbestämmelse med anledning härav har inte tagits upp i remissen.

37 och 38 §§ jaktlagen ersätts av bestämmelser i den föreslagna särskilda lagen, vilken också innehåller ansvarsbestämmelser som ansluter därtill. Dessa blir tillämpliga på otillåtna åtgärder som vidtas efter ikraftträdandet. Om någon som före ikraftträdandet har handlat i strid med 37 eller 38 § jaktlagen lagförs först efter ikraftträdandet, bör ansvarsbestämmelserna i 45 § jaktlagen i dess äldre lydelse kunna tillämpas; annars torde gärningen inte kunna föranleda straffansvar.

På grund av det anförda föreslår Lagrådet att efter ikraftträdanderegeln tas upp en övergångsbestämmelse av följande lydelse:

"45 § i dess äldre lydelse gäller fortfarande i fall då någon före ikraftträdandet har underlåtit att fullgöra vad som ålegat honom enligt 38 § andra stycket eller brutit mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 37 § eller 38 § första stycket."

12 §

I första stycket föreskrivs att länsstyrelsen i särskilda fall får medge undantag från meddelade reservatföreskrifter. Om det finns synnerliga skäl får myndighet som meddelar beslut om naturreservat och föreskrifter i anslutning därtill helt eller delvis upphäva beslutet. Enligt andra stycket får länsstyrelsen, när beslut enligt första stycket meddelas för att lämna rum för ett arbetsföretag, ge vissa föreskrifter för företaget.

I remissen föreslås att till paragrafen fogas ett nytt tredje stycke, enligt vilket ett beslut att göra undantag från eller helt upphäva reservatföreskrifter för en skyddad våtmark får meddelas endast om intrånget i naturvårdsintresset i skäligen utsträckning gottgörs.

Som tredje stycket utformats gäller den där föreskrivna begränsningen i förhållande till första stycket endast undantag från reservatföreskrifter och helt upphävande av sådana föreskrifter. Vid föredragningen har upplysts att avsikten varit att begränsningen också skall gälla vid ett delvis upphävande av ett beslut om reservatföreskrift. Lagtexten bör utformas så att denna avsikt tydligt framgår.

Mot bakgrund av det anförda föreslår Lagrådet att tredje stycket ges följande lydelse:

"Ett beslut enligt första stycket som avser en skyddad våtmark får meddelas endast om intrånget i naturvårdsintresset i skäligen utsträckning gottgörs."

19 a §

I denna paragraf föreslås bestämmelser om skyldighet för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att upprätta en förteckning över områden som bör beredas skydd enligt Sveriges internationella åtaganden om skydd av naturområden. Enligt första stycket andra meningen skall av förteckningen framgå vilket områdesskydd och vilka skydds-föreskrifter i övrigt som behövs för att de internationella åtagandena skall uppfyllas. I tredje meningen föreskrivs att det när förteckningen upprättas skall särskilt beaktas om nödvändiga skyddsåtgärder medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Av förslaget synes framgå att de skydds-föreskrifter som ansetts behövliga i samband med förteckningens upprättande inte är bindande vid senare behandling av frågan; detta har också bekräftats vid föredragningen inför Lagrådet. Mot bakgrund härav finns knappast anledning att i paragrafen medtaga den bestämmelse som tagits upp som tredje mening i första stycket. Den torde dessutom kunna föranleda missförstånd. Lagrådet förordar därför att tredje meningen får utgå.

37 b §

I paragrafen förs in ansvarsbestämmelser motsvarande bestämmelserna om jakthäleri i 46 § jaktlagen. Tredje stycket innehåller en regel om lagkonkurrens av innebörd att till ansvar enligt paragrafen inte döms om

gärningen är belagd med straff i lagen om hantering och förvaring av skyddade djur- och växtarter.

Om Lagrådets förslag till ändrad benämning på sistnämnda lag följs bör tredje stycket med en viss redaktionell ändring ges följande lydelse:

"Till ansvar enligt denna paragraf döms inte om gärningen är belagd med straff i lagen (1994:000) om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter."

Förslaget till lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

BILAGA

Lag om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter

In- och utförsel, handel m.m.

1 § För att skydda vilt levande djur- och växtarter får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, i den mån det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden på området eller av andra skäl, meddela föreskrifter angående in- och utförsel, transport, handel, förvaring, preparering och förevisning avseende djur och växter. Föreskrifterna får också reglera motsvarande befattning med ägg, rom eller bo eller annan produkt som utvunnits av djur eller växter.

Föreskrifter som avses i första stycket får, förutom annat, innefatta förbud mot eller krav på tillstånd eller andra särskilda villkor för sådana åtgärder som anges där.

2 § Tillstånd får inte ges till den som underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt ett tidigare meddelat tillstånd, om inte särskilda omständigheter föranleder något annat.

Tillsyn

3 § Tillsyn över efterlevnaden av föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och av villkor som meddelats med stöd av sådana föreskrifter skall utövas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer. Detta gäller också i fråga om tillsyn över efterlevnaden av rådets förordning (EEG) nr 3626/82 av den 3 december 1982 om genomförande i gemenskapen av konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter.

4 § En tillsynsmyndighet har rätt att av den som yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte tar sådan befattning med djur eller växter som avses i 1 § på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

5 § En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs för efterlevnaden av föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och av villkor som meddelats med stöd av sådana föreskrifter samt för efterlevnaden av rådets förordning (EEG) nr 3626/82.

Ett föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Underlåter någon att fullgöra sina skyldigheter enligt föreskrifter eller villkor som avses i första stycket eller enligt villkor som meddelats i samband med föreläggande, får myndigheten förordna om rättelse. Sådant beslut får verkställas enligt utökningsbalken. Verkställigheten sker på den försumliga bekostnad.

6 § För tillsynen har en tillsynsmyndighet rätt till tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, fordon och fartyg som används vid yrkesmässig eller annars i förvärvssyfte bedriven verksamhet enligt denna lag och där göra undersökningar. Vad nu sagts gäller dock inte beträffande bostäder.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för tillsynen enligt denna paragraf.

Avgifter

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för tillsynsmyndigheternas verksamhet.

Ansvar

8 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 1 § (eller mot ett villkor som har uppställts i samband med att ett tillstånd meddelats eller i annat beslut i enskilt fall),

2. bryter mot bestämmelserna om in- och utförsel, transport, handel och förevisning i rådets förordning (EEG) nr 3626/82.

Om ett brott enligt första stycket är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningen avsett exemplar av hotad, sällsynt eller värdefull art eller om den utförts vanemässigt eller i större omfattning.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Till ansvar enligt denna paragraf döms inte om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

9 § Till böter döms den som i en ansökan eller annan handling, som ges in enligt denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen eller enligt rådets förordning (EEG) nr 3626/82, med uppsåt eller av oaktsamhet underlåter att lämna en uppgift eller lämnar en oriktig uppgift om förhållanden av betydelse för tillstånd eller tillsyn.

10 § Den som inte rättat sig efter ett vitesföreläggande enligt 5 § eller som överträtt ett vitesförbud enligt samma paragraf får inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Förverkande

11 § Om någon har begått brott som avses i 8 § skall egendom, som nämns i 1 § och som gärningsmannen tagit befattning med, förklaras förverkad om det inte är uppenbart oskäligt.

I stället för egendomen kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

12 § Fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott som avses i 8 § får förklaras förverkade, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl.

I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Tystnadsplikt

13 § Den som har tagit befattning med ärende som avses i denna lag får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han därvid erfarit om någons affärs- eller driftförhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Överklagande

14 § En myndighets beslut i särskilda fall enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Föreskrifter om överklagande av en myndighets beslut om meddelande av föreskrifter med stöd av ett bemyndigande enligt denna lag meddelas av regeringen.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1994-11-14

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Hamdahl, justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Arne Bækkevold.

Enligt en lagrådsremiss den 10 november 1994 (Miljö- och naturresursdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium, m.m.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Agneta Eberhardt.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Uppdrag att se över miljöregler med krav på gränskontroller

Statens jordbruksverk har i regeringsuppdrag den 26 maj 1994 fått i uppdrag att se över och lämna förslag till ändring i miljöregler som innehåller import- eller exportrestriktioner och därmed ställer krav på sådana gränskontroller vid EU:s inre gränser som inte kan upprätthållas vid ett svenskt medlemskap i EU. Uppdraget avser förordningen (1983:847) om avgift vid införsel av aluminiumburkar och lagen (1991:336) om vissa dryckesförpackningar.

Vad först avser lagen (1991:336) om vissa dryckesförpackningar och den med stöd av lagen beslutade förordningen (1991:338) om vissa dryckesförpackningar anser Jordbruksverket att några ändringar inte behöver göras i dessa författningar om gränskontrollerna upphör. Enligt nämnda lag krävs för yrkesmässig överlåtelse av konsumtionsfärdig dryck på PET-flaska ett hanteringstillstånd för den som tappar eller importerar drycken på flaska. Författningarna innehåller inga regler om gränskontroller, utan all nödvändig kontroll sker av Jordbruksverket som är tillsynsmyndighet.

Vad sedan gäller förordningen (1983:847) om avgift vid införsel av aluminiumburkar innehåller den bl.a. bestämmelser om att en avgift (burkavgift) skall tas ut av Tullverket vid införsel av aluminiumburkar som är avsedda för eller innehåller konsumtionsfärdig dryck av visst slag. Denna förordning innehåller således bestämmelser som måste ändras om gränskontrollerna inte längre kan upprätthållas.

Retursystemet för aluminiumburkar är uppbyggt på ett annat sätt än retursystemet för PET-flaskor. I motsats till retursystemet för PET-flaskor är det inte den som tappar eller importerar drycken som skall ha ett tillstånd, utan den som bedriver verksamhet som avser att främja återvinning genom ett pantsystem. Bestämmelser om detta finns i lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium. För att likställa de importerade burkarna med de inhemska burkarna som ingår i ett pantsystem tas en avgift ut vid gränsen på importerade burkar enligt bestämmelser i förordningen om avgift vid införsel av aluminiumburkar. Jordbruksverket har med stöd av nämnda förordning meddelat föreskrifter om bl.a. burkavgiftens storlek.

En möjlig lösning till ett fungerande återvinningssystem för aluminiumburkar när gränskontrollerna upphör är, att i stället för nuvarande system införa ett system efter samma modell som retursystemet för PET-flaskor. Fördelen med detta skulle vara att retursystemen byggs upp efter samma modell. Mot detta förslag talar dock följande. Den tid som återstår till dess förändringarna måste vara genomförda är mycket kort. En så genomgripande förändring som att byta från nuvarande system till ett system uppbyggt efter samma modell som för PET-flaskorna kan knappast hinnas genomföras. Återvinningssystemet för aluminiumburkar är i dag ett väl fungerande system. Jordbruksverket anser därför att nuvarande system inte bör överges, utan att det i stället bör vidtas de förändringar som är nödvändiga inom nuvarande system.

Redan i dag finns det möjlighet för importörer att vid införsel befrias från att erlägga burkavgiften till Tullverket. Enligt bestämmelser i förordningen om avgift vid införsel av aluminiumburkar skall den som genom avtal med AB Svenska Returpack har anslutit sig till pantsystemet för aluminiumburkar av Jordbruksverket befrias från att erlägga burkavgift.

Om gränskontrollerna försvinner föreslår Jordbruksverket att det införs ett obligatoriskt anslutningskrav till AB Svenska Returpacks återvinningssystem eller ett liknande återvinningssystem. För att kunna kontrollera att alla importörer är anslutna till ett återvinningssystem föreslås att bestämmelser införs om tillståndskrav för yrkesmässig import av aluminiumburkar som är avsedda för eller innehåller konsumtionsfärdig dryck hänförlig till tulltaxenr 20.09 eller 22.01-22.08 tulltaxelagen (1987:1068). Som krav för tillståndet skall gälla att importören visar att aluminiumburken ingår i ett återvinningssystem. För de inhemska aktörerna uppställs motsvarande krav. Jordbruksverket föreslår här att tillståndskravet läggs på tillverkaren av aluminiumburkar. Jordbruksverket föreslår vidare att sanktioner införs för den som yrkesmässigt tillverkar eller importerar aluminiumburkar utan tillstånd.

Som alternativ till tillståndskravet kan man i stället införa endast en anmälningsskyldighet för tillverkare och importörer. Till detta får då kopplas dels sanktioner för den som inte fullgör anmälningsskyldigheten, dels sanktioner för den anmälningsskyldige om denne tillverkar eller importerar aluminiumburkar utan att vara ansluten till ett återvinningssystem.

Fördelen med ett krav på tillstånd jämfört med endast en anmälningsskyldighet är att det vid en kontroll direkt kan konstateras om tillverkningen eller importen är laglig eller inte. Tveksamheter kan däremot bli fallet om det endast föreligger en anmälningsskyldighet, eftersom det då vid kontroll först måste utredas om det finns något avtal med ett återvinningsföretag eller ej. Detta kan om motstridiga uppgifter framkommer vara svårt att utreda.

Jordbruksverket föreslår vidare att det införs bestämmelser om en tillsynsmyndighet och dess befogenheter. Med hänvisning till att Jordbruksverket redan i dag har vissa uppgifter med anknytning till återvinningssystemet för aluminiumburkar ligger det nära till hands att Jordbruksverket utses till tillsynsmyndighet.

Vad gäller avgifter för tillsynsverksamheten får Jordbruksverket i dag enligt villkor i regeringens tillståndsbeslut för AB Svenska Returpack ersättning för sina kostnader. Motsvarande villkor kan meddelas av regeringen om ett annat återvinningsföretag erhåller tillstånd. Behov av att ta ut avgifter av de tillståndspliktiga tillverkarna och importörerna bedöms därför inte föreligga.

Frågor om tillstånd för tillverkare och importörer handläggs lämpligen på myndighetsnivå.

Med hänvisning till ovanstående föreslår Jordbruksverket följande:

1. Inga förändringar genomförs vad avser lagen (1991:336) om vissa dryckesförpackningar och förordningen (1991:338) om vissa dryckesförpackningar.

2. Lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium ändras på så sätt att den får den lydelse som framgår av bilaga 1¹.

3. En ny förordning om återvinning av aluminiumburkar beslutas enligt bilaga 2¹. Förordningen (1983:847) om avgift vid införsel av aluminiumburkar kan därvid upphävas.

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören efter föredragning av byrådirektören E. Persson. I ärendets slutliga handläggning har enhetschefen Köhler deltagit.

¹ Uteslutna i bilaga 9.

Förteckning över remissinstanser som inbjudits till möte om ändring i lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium

Prop. 1994/95:117
Bilaga 10

Jordbruksverket	(deltar ej)
Returpack	(deltar genom Rolf Andersson)
PLM AB	(deltar genom Anders Linde)
Svenska Bryggareföreningen	(deltar genom Sven Romander)
ICA Handlarnas AB	(deltar ej)
Kooperativa Förbundet	(deltar genom Per Baumann)
Riksförbundet Kiosk och Gatukök	(deltar ej)
Sveriges Livsmedelhandlaresförbund	(deltar ej)
Vivo	(deltar ej)

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 november 1994

Närvarande: statsrådet Hjelm-Wallén, ordförande, och statsråden Peterson, Hellström, Freivalds, Wallström, Persson, Schori, Blomberg, Heckscher, Hedborg, Andersson, Winberg, Uusmann, Nygren, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson

Föredragande: statsrådet Lindh

Regeringen beslutar proposition 1994/95:117 Lag om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter, m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Naturvårdslagen (1964:822)	14, 14 a - c §§	
Lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförelse av varor	1 §	
Jaktlagen (1987:259)	29a, 31, 37, 38, 52 §§	
Lagen (1994:000) om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter	1 §	382R3626
